

บทที่ ๕

ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏจากชื่อเพลงลูกทุ่ง

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาจำนวน ๑,๔๐๐ ชื่อ จะพบว่าชื่อเพลงลูกทุ่งจำนวน ๑,๐๓๑ ชื่อ เป็นชื่อเพลงที่มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับความรักและสิ่งอื่น ๆ และอีก ๓๖๙ ชื่อสามารถสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทยได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งข้อมูลเป็น ๒ ส่วน คือ

- ๑) ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับความรักและสิ่งอื่น ๆ
- ๒) ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทย

๑) ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับความรักและสิ่งอื่น ๆ

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรักมีทั้งความรักที่ผิดหวังและความรักทั่วไป การรอคอย และสิ่งอื่น ๆ การที่ชื่อเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่กล่าวถึงความรัก สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนหนุ่มสาวที่มีเรื่องราวของความรักเข้ามาเกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าชื่อเพลงที่ปรากฏมักจะเป็นการกล่าวถึงความรักของชายหญิงมากกว่าจะกล่าวถึงความรักของพ่อแม่ ดังนั้นชื่อเพลงลูกทุ่งที่น่ามาศึกษาทั้งหมดจึงเกี่ยวข้องกับความรัก

- ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับความรักที่ผิดหวัง

ความรักที่ผิดหวังนั้นมีหลายลักษณะทั้งความรักที่ทำให้อกหัก ซอกซำใจ จากการศึกษาชื่อเพลงลูกทุ่งพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับความรักที่ผิดหวังมีจำนวน ๕๕๙ ชื่อ

ตัวอย่างที่ ๑๔

<u>ซึ้งรักจากเมืองชล</u>	<u>บทเรียนที่แสนเจ็บ</u>	<u>ฝังใจไว้ชายโขง</u>
<u>ขอซำเพียงสามวัน</u>	<u>คนเศร้าที่เขาลิม</u>	<u>เดือนลำนํ้าตาริน</u>
<u>เพื่อนแท้คือนํ้าตา</u>	<u>จงเช็ดนํ้าตาที่ไหลอาบแก้ม</u>	<u>ยาล้างแผลใจ</u>
<u>ถูกต้องแต่น้องไม่ถูกใจ</u>	<u>เดือนหงายเสียตายรัก</u>	<u>ซึ้งรักจากสาวเหนือ</u>
<u>ทั้งรักทั้งซำ</u>	<u>อกหักจากบักซีใต้</u>	<u>นํ้าตาดาว</u>

จากตัวอย่างที่ ๑๔ จะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับความรักที่ผิดหวังนั้น จะสังเกตได้จาก การใช้คำว่า “ ซ้ำ ” เช่น “ ซ้ำรักจากสาวเหนือ ” “ ขอซ้ำเพียงสามวัน ” “ ซ้ำรักจากเมืองชล ” ชื่อเพลงเหล่านี้จะบอกความรู้สึกว่าเศร้า เสียใจ ผิดหวัง ออกหัก และในบางครั้งความทุกข์ที่เกิดจากความรักก็ทำให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจจนต้องร้องไห้ เช่น “ เพื่อนแท้คือน้ำตา ” “ น้ำตาดาว ” เป็นต้น ชื่อเพลงที่กล่าวถึงความรักที่ผิดหวังนี้จะเป็นการบ่งบอกความทุกข์ระทมที่เกิดขึ้นจากความรัก

- ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับความรักทั่วไป

ความรักในที่นี่จะรวมไปถึงความคิดถึงด้วย จากข้อมูลที่น่าสนใจศึกษาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับความรักและความคิดถึงมีจำนวน ๑๙๕ ชื่อ

ตัวอย่างที่ ๑๕

<u>รักคนชื่อน้อย</u>	<u>รักน้องพร</u>	<u>รักน้อย ๆ ค่อย ๆ เน้น</u>
<u>เพื่อรักเพื่อเรา</u>	<u>ภาษารัก</u>	<u>วงเวียนความรัก</u>
<u>คิดถึงจำปี</u>	<u>คิดถึงเสมอ</u>	<u>คิดถึงจังเลย</u>
<u>คนเริ่มมีความรัก</u>	<u>รักไม่กล้าบอก</u>	<u>รักน้องมานาน</u>

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ความรักทั่วไปนั้น มีทั้งการแอบรัก เช่น ชื่อเพลง “ รักไม่กล้าบอก ” หรือการแสดงความคิดถึง โดยสังเกตได้ว่ามักจะใช้คำว่า “ คิดถึง ” เช่น ชื่อเพลง “ คิดถึงจำปี ” “ คิดถึงเสมอ ” “ คิดถึงจังเลย ” หรือการบอกว่ารักใคร่ เช่น ชื่อเพลง “ รักน้องพร ” “ รักน้องมานาน ” . จะเห็นได้ว่าชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับความรักทั่วไปนี้จะเป็นการบอกกล่าวความรู้สึกของฝ่ายหนึ่งให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับรู้ว่าตนรู้สึกอย่างไร บางครั้งก็จะมีการกล่าวถึงความรักลักษณะอื่น ๆ เช่น ชื่อเพลง “ คนเริ่มมีความรัก ” “ ภาษารัก ” เป็นต้น

- ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับการรอคอย

นอกจากชื่อเพลงลูกทุ่งจะเกี่ยวข้องกับความรักลักษณะต่าง ๆ แล้ว ยังพบว่าบางชื่อเพลงสามารถบ่งบอกถึงการรอคอยได้ด้วย ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับการรอคอยมีจำนวน ๓๒ ชื่อ

ตัวอย่างที่ ๑๖

<u>คอยข้าว</u>	<u>คอยพี่</u>	<u>จงเก็บใจรอ</u>
<u>รอเจ้าของรูป</u>	<u>คอยน้องลัดดา</u>	<u>คอยจนสร้อยเก๋า</u>
<u>เฝ้ารักเฝ้ารอ</u>	<u>เฝ้ารักเฝ้าคอย</u>	<u>นับนิ้วคอย</u>

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า การรอคอยก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่ง การรอคอยที่กล่าวถึงนี้มักจะเป็นการรอคอยคนรัก เช่น “คอยพี่” “คอยน้องลัดดา” และบางครั้งจะเป็นการรอพี่สาวควาญของอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น ชื่อเพลง “คอยข้าว” หรือมีการเฝ้านับวันรอคอยอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น ชื่อเพลง “นับวันรอ” “รอเจ้าของรูป” นอกจากนี้ยังมีการบ่งบอกระยะเวลาในการรอคอยด้วย คือ ชื่อเพลง “คอยจนสร้อยเก๋า” เป็นต้น

- ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ๆ

จากข้อมูลที่นำมาศึกษาพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ๆ นั้นมีทั้งเรื่องของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การกระทำ ความรู้สึก มีทั้งรูปธรรมและนามธรรม ดังนั้นชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ๆ มีจำนวน ๒๔๕ ชื่อ

ตัวอย่างที่ ๑๗

<u>คนดี</u>	<u>คลื่นลูกใหม่</u>	<u>ใครคือพระเอก</u>
<u>คืนฝนตก</u>	<u>คุณแม่ขอร้อง</u>	<u>จับเข้าคุกกัน</u>
<u>โอดตึก</u>	<u>ไซดา</u>	<u>ตั้งให้กาบิน</u>
<u>ไสนมเยอะ ๆ</u>	<u>อย่าเอ็ดไป</u>	<u>อ่อนนอกแข็งใน</u>
<u>อิมคริม</u>	<u>เก่งบวกลเฮง</u>	<u>ไป ๆ มา ๆ</u>
<u>ข. เอ๋ย ข. ช้าง</u>	<u>เฉียด</u>	<u>ที่นอน</u>

ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า มีทั้งเรื่องเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น “คืนฝนตก” หรืออาการปฏิกิริยาต่าง ๆ ของคน เช่น “ไป ๆ มา ๆ” “โอดตึก” “ตั้งให้กาบิน” จากข้อมูลที่ปรากฏสังเกตได้ว่า ถึงแม้ชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงเรื่องทั่ว ๆ ไป จะมีเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถบ่งบอกหรือสะท้อนวัฒนธรรมหรือสภาพสังคมใด ๆ ได้ เป็นเพียงการกล่าวถึงเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป หรือความรู้สึกเท่านั้น

จากชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่าง ๆ สามารถแสดงความถี่ได้ ดังนี้

ตารางที่ ๘ ความถี่ของชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่าง ๆ

ชื่อเพลงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ	จำนวน	ร้อยละจากชื่อเพลงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ	ร้อยละจากชื่อเพลงทั้งหมด
เกี่ยวข้องกับความรักที่ผิดหวัง	๕๕๙	๕๓.๕๔	๓๙.๙๒
เกี่ยวข้องกับความรักทั่วไป	๑๙๕	๑๘.๖๘	๑๓.๙๒
เกี่ยวข้องกับการรอคอย	๓๒	๓.๐๖	๒.๒๘
เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ๆ	๒๔๕	๒๔.๗๑	๑๘.๔๒
รวม	๑,๐๓๑	๑๐๐	๗๓.๖๔

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่ปรากฏนี้จะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของความรักมากที่สุด โดยเฉพาะความรักที่ผิดหวังมีจำนวน ๕๕๙ ชื่อ รองลงมาคือชื่อเพลงที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ๆ มีจำนวน ๑๙๕ ชื่อ และชื่อเพลงที่เกี่ยวข้องกับการรอคอยจะมีน้อยที่สุด คือ จำนวน ๓๒ ชื่อ

๒) ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทย

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษา ๑,๔๐๐ ชื่อนั้น ชื่อเพลง ๑,๐๓๑ ชื่อจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักทั่วไป ความรักที่ผิดหวัง และอื่น ๆ นับได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าจะเหมือนกับการตั้งชื่อเพลงในแนวอื่น ผู้วิจัยจึงมิได้สนใจศึกษาละเอียด แต่จากข้อมูล ๓๖๙ เพลง ซึ่งแม้จะมีจำนวนน้อยกว่ามาก แต่ผู้วิจัยเห็นว่า ชื่อเพลงส่วนนี้นับได้ว่าจะมีความสำคัญเนื่องจากสามารถสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ได้ ทั้งความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่น ค่านิยม การศึกษา อุปนิสัย รูปร่างหน้าตา การประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำเนินชีวิต รวมทั้งแสดงให้เห็นพลวัตของชื่อเพลงลูกทุ่งที่ชื่อเพลงบางเพลงยังคงเอกลักษณ์ความเป็นลูกทุ่ง ในขณะที่บางส่วนปรับเปลี่ยนไปตามกระแสสังคม และยังแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งเพลงสามารถประยุกต์ความเชื่อของคนไทยให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ที่ชื่อเพลงเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก แต่ผู้แต่งก็สามารถนำเอาความเชื่อเกี่ยวกับความรักมารวมกันได้ดังเช่น นางกวัภมาเสนาห์ ฝ่ายันต์กันลวง เป็นต้น

เลอฮุยรโกเศศ (๒๕๐๙ : ๑๘ - ๒๒) กล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ว่า “ อะไรคือวัฒนธรรม จะเห็นว่าวัฒนธรรมมีความหมายเป็นหลายนัย คำนิยามของคำวัฒนธรรม ตามแนวโนวิชา มานุษยวิทยา วัฒนธรรม คือ

๑. พฤติกรรมสังคม (Social behaviour) ได้แก่กิริยาอาการและท่าทีที่มนุษย์ในสังคม แสดงออกเป็นนิสัยความเคยชิน เมื่อจะทำอะไร ประพฤติอย่างไร ก็มีกิริยาอาการแสดงออกเป็น อย่างเดียวกันในสังคม และรวมทั้งที่รู้จักใช้สิ่งซึ่งสร้างหรือทำขึ้นนี้ได้ด้วย เช่น ชาวไทยเมื่อนั่งกับ พื้นพองพระศอกก็นั่งพับเพียบ อย่างนี้เป็นต้น ก็เรียกว่าเป็นพฤติกรรมสังคมของคนไทย เมื่อปกอก ผลไม้ก็ถือมีดเขาคมออก ผิดกับพฤติกรรมของชนชาติอื่นกลางพวกซึ่งเขาคมมีดเข้าหาตัวตั้งนี้ เป็นต้น

๒. วาจาและท่าทางเมื่อพูด

๓. กิจกรรม (activity) คือความไม่อยู่นิ่ง ในอันที่จะประกอบภารงานการเล่นหรือการ กระทำใด ๆ รวมทั้ง

๔. ผลเกิดจากกิจกรรม อันเป็นผลิตรกรรมของมนุษย์ เช่น บ้านเรือนเรือกสวนไร่นา เรือ แพนนาวา เครื่องใช้ไม้สอย ผ้าผ่อนท่อนสไบ และอะไรอื่นอีกมากมาย

วัฒนธรรมตามคำนิยามนี้ จะเห็นได้ว่า เนื้อหาของวัฒนธรรมเป็นนามธรรมที่ไม่มีตัวตน เพราะเกี่ยวกับเรื่องรู้สึกนึกคิดของคนในหมู่คณะ...ที่เราถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรม ก็เพราะ เป็นความสะดอกแก่เรื่องคิด ด้วยเป็นวัตถุเห็นได้ง่ายกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม...จึงกล่าวได้ว่าวัฒนธรรม คือ พฤติกรรม วาจาท่าที และกิจกรรม และรวมทั้งสิ่งที่ผลิตขึ้นจากกิจกรรมซึ่งทั้งหมดนี้ เป็นการแสดงออกของใจ วัฒนธรรมจะประจักษ์แก่เราได้ก็ที่ตัวตนและสิ่งที่สร้างขึ้นเท่านั้น (เขียน ตามแนวของ Clyde Kluckhohn , Mirror for Man , p. 23) ”

Sir Edward B. Tylor (๒๕๔๓ : ๑๑) ได้ให้คำจำกัดความของวัฒนธรรมไว้ว่า “ วัฒนธรรม คือ ผลรวมของระบบความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม กฎหมาย ประเพณี ตลอดจนความสามารถและอุปนิสัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม ”

สุภัตตรา สุภาพ (๒๕๔๓ : ๑๓) ได้กล่าวถึงคำว่าวัฒนธรรมไว้ว่า “ วัฒนธรรม ” หมายถึง ลักษณะที่แสดงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและ ศีลธรรมอันดีงามของประชาชน ”

อมรา พงศาพิชญ์ (๒๕๔๔ : ๓๓) ได้กล่าวถึงคำว่า “ วัฒนธรรม ” ดังนี้ “ วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจ

เป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและ / หรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ฉะนั้นวัฒนธรรมก็คือ ระบบในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ ”

ดังนั้น “ วัฒนธรรมไทย ” จะหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของคนไทยที่ได้คิดสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ประเพณี อุปนิสัย กฎหมาย ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ

จากข้อมูลชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาศึกษาปรากฏว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ๔.๑. ความเชื่อ
- ๔.๒. ขนบธรรมเนียมประเพณี
- ๔.๓. การละเล่น
- ๔.๔. ค่านิยม
- ๔.๕. การศึกษา
- ๔.๖. อุปนิสัย
- ๔.๗. รูปร่างหน้าตา
- ๔.๘. การประกอบอาชีพ
- ๔.๙. การดำเนินชีวิต

๔.๑. ความเชื่อ

จรรยา สุวรรณทัต (๒๕๒๖ : ๕) กล่าวถึงความเชื่อไว้ว่า “ เป็นปัจจัยในตัวบุคคลซึ่งฝังแน่นอยู่ในความคิดความเข้าใจ โดยบุคคลอาจจะแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้ ในสภาพทั่วไปนั้น เมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งแล้วความเชื่อนั้นจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตามความคิดเห็นและความเข้าใจของตน ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่บนฐานของความเป็นจริง ”

สุชา จันทน์เอม (๒๕๓๑ : ๑๘) ได้กล่าวถึงความเชื่อว่า “ ความเชื่อเป็นการยอมรับเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นความจริง ความเชื่อจะแตกต่างกันออกไป บุคคลมักจะทำสิ่งใดลงไปตามความเชื่อและความคิดเห็นส่วนใหญ่ ในทางจิตวิทยาความเชื่อ และทัศนคติเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่ฝังอยู่ในจิตใจของบุคคลหากมีสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับความเชื่อ และทัศนคติบุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างเดียวกันเสมอ ”

“ ความเชื่อ ” ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะหมายถึง สภาพที่บุคคลให้ความมั่นใจ เห็นคล้อยตาม และพร้อมที่จะปฏิบัติตามสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วนำไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้ทราบเพื่อต้องการให้เกิดความมั่นใจ เห็นคล้อยตาม ปฏิบัติตามด้วย โดยไม่คำนึงว่าความเชื่อนั้น ๆ จะมีเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง

จากข้อมูลที่น่าสนใจศึกษาปรากฏว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนความเชื่อนั้น สามารถจำแนกได้ ๒ ลักษณะด้วยกัน ได้แก่

๔.๑.๑. ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา

๔.๑.๒. ความเชื่อดั้งเดิม

๔.๑.๑. ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา

สุพัทธา สุภาพ (๒๕๔๓ : ๕๖) ได้กล่าวถึงศาสนาไว้ว่า “ ศาสนากลายเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็ลสิ่งคมแบบล้าหลังหรือเจริญแล้ว เพราะหน้าที่หรือวัตถุประสงค์เบื้องต้นของศาสนาก็เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน ตลอดจนคงไว้ซึ่งความสามัคคี ขจัดปัญหาขัดแย้งระหว่างบุคคล ”

ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติแต่ประชาชนมีอิสระเสรีในการเลือกยึดถือ หรือปฏิบัติตามศาสนาที่ตนเลื่อมใสและศรัทธาได้ ในประเทศไทยนั้นประชาชนจะนับถือศาสนาหลากหลายทั้งพุทธ คริสต์ และอิสลาม ศาสนาที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งมี ๓ ศาสนาด้วยกัน คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ ศาสนาทั้งสามนี้เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนให้กระทำความดีไม่กระทำความชั่ว

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับศาสนานั้นมักจะ
ไม่สะท้อนความเชื่อโดยตรง เพียงแต่บ่งบอกได้ว่าคน ๆ นั้นนับถือศาสนาใด มีจำนวน ๑๑ ชื่อ
ได้แก่

<u>ไทยอิสลาม</u>	<u>พุทธศาสนิกชน</u>
<u>ลูกสาวหลวงพ่อกุณ</u>	<u>กราบเท้าหลวงพ่อกุ</u>
<u>สาวอิสลามรอรัก</u>	<u>มาขอไถ่บาป</u>
<u>เสน่ห์สาวอิสลาม</u>	<u>นักบุญหรือชาตาน</u>
<u>มีเมียแล้วไม่เอา</u>	<u>มีผัวแล้วยังไม่บอก</u>
<u>มนต์รักฮารีรายอ</u>	

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงบางชื่อสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธได้โดยตรง
คือ “มีเมียแล้วไม่เอา” และ “มีผัวแล้วยังไม่บอก” สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของคนไทยที่
จะไม่ประพฤตินอกใจ ความเชื่อนี้อยู่กับสังคมไทยมานาน สะท้อนให้เห็นถึงข้อห้ามข้อ
ปฏิบัติในศีล ๕ ข้อที่ ๓ คือ กาเมสุมิจจาจารา, เวระมะณีสิกาปะทังสะมาทิยามิ คือการไม่
ประพฤตินอกใจ ความยึดมั่นในศาสนานี้มีปรากฏให้เห็นมาตั้งแต่สมัยก่อน ดังที่ศิลาจารึก
หลักที่ ๙๖ ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๖ มีเนื้อความว่า “..เกิดมาภพใด ๆ อย่าล่วงประเวณีแห่ง
บุคคลและผู้อื่น...” จากข้อความที่ปรากฏในศิลาจารึกนี้แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อเกี่ยวกับ
พุทธศาสนาในด้านของการไม่ประพฤตินอกใจนี้มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้ว ดังที่ปรากฏในศิลา
จารึกที่บ่งบอกถึงการล่วงประเวณีผู้อื่นนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรนำมาปฏิบัติ ดังนั้นความ
เชื่อเกี่ยวกับเรื่องนี้ คนไทยจึงยึดถือและปฏิบัติสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ดังที่ปรากฏในชื่อเพลงลูก
ทุ่งที่นำมาวิเคราะห์

จากชื่อเพลงลูกทุ่งที่น่ามาศึกษาพบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาในชื่อเพลง “มีเมียแล้ว
ไม่เอา” ได้บ่งบอกว่า ไม่ต้องการที่จะประพฤตินอกใจ ไม่ต้องการที่จะเป็นชู้กับผู้อื่น ซึ่งตรง
ตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่ได้กล่าวไว้ในศีลข้อที่ ๓ และความเชื่อนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงใน
ชื่อเพลง “มีผัวแล้วยังไม่บอก” ด้วย ซึ่งชื่อเพลงนี้คล้ายจะตำหนิอีกฝ่ายหนึ่งที่มีสามีแล้วไม่
ยอมบอก ชื่อเพลงทั้งสองนี้นอกจากจะสะท้อนความเชื่อด้านไม่ประพฤตินอกใจซึ่งเป็นศีลข้อ
หนึ่งในศาสนาพุทธแล้ว อาจจะเป็นการตั้งชื่อเพลงเพื่อต่อว่าว่า “มีผัวแล้วยังไม่บอก” หรือบอก
ให้รู้ว่าไม่อยากเป็นเมียน้อยใครเท่านั้นก็ได้

นอกจากชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยตรงแล้ว ยังสามารถบ่งบอกได้ว่านับถือศาสนาใด ดังชื่อเพลง “ พุทธศาสนิกชน ” ที่บอกให้รู้ว่าเป็นคนที่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนชื่อเพลง “ ลูกสาวหลวงพ่อกุณ ” และเพลง “ กราบเท้าหลวงพ่อ ” สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธ เพราะศาสนาพุทธจะมีพระสงฆ์เป็นตัวแทนศาสนาคอยสั่งสอนศาสนาให้แก่ประชาชน ถ้าเป็นพระที่มีอายุน้อยก็จะเป็นหลวงพี่ ถ้ามีอายุมากก็จะเป็นหลวงน้า หลวงตา หลวงลุง ฯลฯ พระที่คนนับถือกันมาก ๆ และมีอายุมาก มักจะได้ชื่อว่าเป็นหลวงพ่อ ดังที่ปรากฏในชื่อเพลง “ ลูกสาวหลวงพ่อกุณ ” หลวงพ่อกุณที่ปรากฏในชื่อเพลงนี้คือ หลวงพ่อกุณ วัดบ้านไร่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือมาก ในกรณีที่แทนตนเองว่าเป็น ลูกสาวหลวงพ่อกุณ อาจมีความหมายได้อีกอย่างหนึ่งคือเป็นการบอกภูมิลำเนาของตนเองว่าเป็นคนจังหวัดใด ในที่นี้คือ จังหวัดนครราชสีมา และมีความศรัทธา เลื่อมใสในตัวหลวงพ่อกุณ

นอกจากจะมีความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธแล้ว ยังมีคำที่บ่งศาสนาอิสลามด้วย จากข้อมูลข้างต้นเห็นได้ว่า ชื่อเพลง “ ไทยอิสลาม ” “ สาวอิสลามรอรัก ” “ เสน่ห์สาวอิสลาม ” ทั้งสามชื่อนี้มีคำที่บอกชื่อของศาสนาคือคำว่า “อิสลาม” แต่จะไม่ปรากฏความเชื่อโดยตรง

ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๓ : ๑๓๗๖) ให้ความหมายคำว่า อิสลาม ดังนี้ “ น. ศาสนาที่สำคัญศาสนาหนึ่งของโลก มีศาสดาชื่อ มุฮัมมัด นับถือพระเจ้าองค์เดียวคือ อัลลอฮ์ มีคัมภีร์อัลกุรอานเป็นหลัก ไม่มีนักบวช , เรียกผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามว่า มุสลิม ” ดังนั้นคำว่า “ อิสลาม ” ที่ปรากฏในชื่อเพลงจึงบ่งบอกได้ว่า เป็นคนที่นับถือศาสนาอิสลาม

นอกจากนี้ยังมีชื่อเพลงที่สามารถบ่งบอกถึงพิธีกรรมและวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามได้ด้วย คือ ชื่อเพลง “ มนต์รักฮารีรายอ ”

คำว่า “ ฮารีรายอ ” มาจาก “ ฮารีรายอปอชอ ” และ “ ฮารีรายอฮัจยี ” ทั้งสองวันนี้มีคำว่า “ ฮารีรายอ ” อยู่ด้วย ดังนั้นอนุมานได้ว่า ชื่อเพลงนี้อาจเป็นการกล่าวถึงวันใดวันหนึ่งในสองวันนี้ หรือกล่าวถึงทั้งสองวัน เพราะทั้งสองวันนี้มีลักษณะพิธีการต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน เพียงแต่มีบางส่วนที่ต่างกันเพียงเล็กน้อย

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (๒๕๔๐ : ๗๙) ได้กล่าวถึงวันฮารีรายอไว้ว่า “ วันฮารีรายอปอชอ ” (วันละศีลอด) คือวันสิ้นสุดแห่งการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ตามปกติก่อนวันรายอ

ปอชอ ๑ วัน ชาวบ้านมักทำข้าวต้มมัดห่อใบกระท่อเอาไว้สำหรับเลี้ยง และแจกจ่ายขนมให้ญาติมิตรในคืนก่อนวันรายอและในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการทำ "นาซิดามัง" (คล้ายข้าวมัน) ขนมจีบ เนื้อสะเต๊ะ หรืออาหารอื่นๆ เวลาประมาณ ๙.๐๐ น พวกกันไปที่มีสยิด หรือ สุเหร่า เพื่อทำละหมาด เสร็จแล้วไปเยี่ยมญาติ (สุสาน) ผู้ไปเยี่ยมจะทำความสะอาดกุโบ้ และอ่านพระคัมภีร์แก่ผู้ตาย ในวันนี้จะมีการเยี่ยมเยียนกันระหว่างญาติมิตร และให้อภัยซึ่งกันและกัน "

ส่วน "วันฮารีรายอฮัจยี" (วันตรุษฮัจยี) จะตรงกับวันที่ ๑๐ เดือนที่ชาวมุสลิมประกอบพิธีฮัจยี ณ นครเมกกะ วันตรุษนี้ถือว่ามีค่าสำคัญยิ่งกว่าวันตรุษใด ๆ พิธีการในวันนี้เหมือนกับวันฮารีรายอปอชอ ที่เพิ่มขึ้นคือ การฆ่าสัตว์ เช่น วัว ควาย แพะ แกะ เพื่อทำทาน เรียกว่า "กรูบาน" พิธีฆ่าจะทำหลังจากการละหมาดวันฮารีรายอฮัจยีแล้ว เนื้อสัตว์ที่ถูกฆ่าจะนำไปขายไม่ได้ นอกจากจะทำอาหารเลี้ยงหรือแจกกัน (ประพนธ์ เรื่องณรงค์ : ๒๕๔๐ , ๘๐)

ดังนั้นเมื่อก้าวถึง "ฮารีรายอ" จึงเป็นการพูดถึงพิธีที่สำคัญทางศาสนาอิสลาม และเป็นอีกพิธีกรรมหนึ่งที่คนที่นับถือศาสนาอิสลามให้ความเชื่อและความศรัทธาที่จะยึดถือปฏิบัติ ประเพณีนี้สืบต่อกันไป

นอกจากชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธและอิสลามแล้ว ชื่อเพลงลูกทุ่งยังบ่งบอกว่าผู้ใดนับถือศาสนาคริสต์ได้อีกด้วย ดังชื่อเพลง " มาขอไถ่บาป " และ " นักบุญหรือชาตาน "

คำว่า " ไถ่บาป " ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๔๙๘) ให้ความหมายไว้ว่า " ก. ช่วยให้พ้นบาป (ไข้แก่พระเยซูที่อุทิศชีวิตช่วยมนุษย์ให้พ้นบาปตามพระประสงค์ของพระเป็นเจ้า โดยยอมถูกตรึงไม้กางเขน) "

และในชื่อเพลง " นักบุญหรือชาตาน " คำว่า " นักบุญ " ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๕๖๘) ให้ความหมายไว้ว่า " น. ผู้ที่ทำความดีไว้มากเมื่อตายแล้วได้รับยกย่องว่าเป็นผู้สำเร็จในทางศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ผู้ยินดีในการทำบุญ "

ดังนั้นทั้งสองชื่อเพลงสามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์โดยดูได้จากการใช้คำว่า “ ไถ่บาป ” และคำว่า “ นักบุญ ” จะเห็นได้ว่าชื่อเพลงทั้งสองชื่อนี้ไม่ได้บ่งบอกว่าชื่อเพลงสะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับความเชื่อด้านศาสนาของศาสนาคริสต์ แต่จะบ่งบอกได้ว่านับถือศาสนาคริสต์จากการใช้คำว่า “ นักบุญ ” และคำว่า “ ไถ่บาป ”

เป็นที่น่าสังเกตว่า “ นักบุญ ” ในที่นี้อาจมิได้มีความหมายทางศาสนาคริสต์ แต่อาจจะมี ความหมายเพียงว่าเป็นคนดี เพื่อให้ตรงกันข้ามกับชาตานที่เป็นคนไม่ดี หรือคำว่า “ ไถ่บาป ” ก็อาจจะหมายถึงมาสารภาพผิดเรื่องความรัก มิใช่การสารภาพบาปตามความหมายของศาสนาคริสต์ เป็นเพียงแต่ยืมคำมาใช้เท่านั้น การนำเอาคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์มาใช้ในชื่อ เพลงจะสะท้อนให้เห็นว่า ผู้แต่งเพลงได้นำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมาแต่งเป็นเพลงให้ทันสมัย มากขึ้น

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาจะเห็นได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาที่ปรากฏในชื่อเพลงนั้นจะ เป็นการระบุว่า คน ๆ นั้นนับถือศาสนาใดมากกว่าที่จะกล่าวถึงความเชื่อโดยตรง เช่น “ มีเมียแล้วไม่เอา ” ที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธโดยตรง ให้ยึดถือปฏิบัติตามเบญจศีลที่พระ พุทธเจ้าได้สั่งสอนไว้ แต่ในชื่อเพลงอื่น ๆ เช่น สาวอิสลามรอรัก มาขอไถ่บาป ลูกสาวหลวง พ่อคุณ จะบ่งบอกให้เห็นว่านับถือศาสนาใด

ดังนั้นจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา สามารถจำแนกความถี่ได้ ดังนี้

ตารางที่ ๙ ความถี่ของความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ

ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา	จำนวน	ร้อยละจากความเชื่อศาสนา	ร้อยละจากชื่อเพลงทั้งหมด
ศาสนาพุทธ	๕	๔๕.๔๕	๐.๓๕
ศาสนาอิสลาม	๔	๓๖.๓๖	๐.๒๘
ศาสนาคริสต์	๒	๑๘.๑๘	๐.๑๕
รวม	๑๑	๑๐๐	๐.๗๘

จากตารางที่ ๙ จะเห็นได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาที่ปรากฏมากที่สุด คือ ศาสนาพุทธ รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์น้อยที่สุด สังเกตได้ว่า การที่ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติจึงปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งมากที่สุด

๔.๑.๒. ความเชื่อดั้งเดิม

มรรยาท กิจสุวรรณ (น. ๑) ได้กล่าวถึงความเชื่อดั้งเดิมไว้ว่า “ ความเชื่อดั้งเดิมของไทยก็คือ ลักษณะความคิด ความเชื่อถือของชนชาติไทยแต่ดั้งเดิม คือ เชื่อสิ่งที่มองไม่เห็นตัวตน โดยเข้าใจว่ามีฤทธิ์อำนาจอยู่เหนือคน อาจบันดาลให้ดีหรือให้ร้ายแก่คนได้ ความเชื่อเช่นนี้คือความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยวิทยาศาสตร์ใด ๆ แต่ความเชื่อเช่นนี้ก็มีอิทธิพลเหนือความคิดและการกระทำของคน ”

จากข้อมูลชื่อเพลงที่นำมาศึกษาจะเห็นได้ว่า ความเชื่อที่ปรากฏจะเป็นเรื่องของสิ่งที่มองไม่เห็นตัวตน เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ มีอิทธิฤทธิ์ ดังนั้นความเชื่อดั้งเดิมในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะหมายถึง ความเชื่อของคนไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อน ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์และโชคกลาง และความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง

- ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่สมัยก่อน มีทั้งการเคารพบูชาเทวดา ภูตผีปีศาจ และวิญญาณ ดังปรากฏใน ศิลจารีกรีกพจนานามคำแห่ง หลักที่ ๑ ด้านที่ ๓ บรรทัดที่ ๖ – ๑๐ ว่า “ เบื้องนอนเมืองสุโขทัยนี้มีกฎพิหารบุครอยู่ ...มีพระ ขพุงผีเทพดาในเขาอันนั้นเป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้ขุนผู้ใดถือเมืองสุโขทัยนี้แล้วให้วัดพลตูกเมืองนี้เที่ยงเมืองนี้ตีผีให้หัวดีพลีปลุกผีในเขาอันนั้นคุ้มบ่เกรงเมืองนี้หาย ” จะเห็นได้ว่าคนสมัยก่อนมีความเชื่อเกี่ยวกับเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถ้าเจ้าเมืองใดนับถือ เมืองนั้นจะดี เจริญรุ่งเรือง แต่ถ้าเจ้าเมืองใดไม่นับถือเมืองนั้นก็ล่มสลายไป

ดังนั้นจากชื่อเพลงลูกทุ่งที่ปรากฏ สามารถสะท้อนความเชื่อในด้านนี้จำนวน ๘ ชื่อ ดังนี้

คุณไม่ใช่เทวดา

ฝั่ง

ภาพถ่ายวิญญาณรัก

วอนพ่อขุน

ผีบ้านหลุมมือ

ผีผีดหวัง

วิญญาณควาย

วอนพ่อตากสิน

จากข้อมูลจะพบว่า ชื่อเพลง “ วอนพ่อขุน ” คำว่า “ พ่อขุน ” ในที่นี้จะหมายถึง “ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ” สังเกตได้ว่าความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในที่นี้จะมีความเชื่อเกี่ยวกับพระบารมีของพระมหากษัตริย์สมัยก่อน ในสมัยของพ่อขุนรามคำแหงนั้นประชาชนต่างให้ความเคารพนับถือ ศรัทธา ยิ่งไปกว่านั้นในสมัยนี้ระบบการปกครองยังเป็นแบบพ่อปกครองลูก ความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้าแผ่นดินและไพร่ฟ้าประชาชนจึงใกล้ชิดกันมาก ลูกบ้านให้ความเคารพนับถือ ศรัทธาและเชื่อฟัง ประดุจพ่อของตน กรณีเดียวกันกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ปรากฏในชื่อเพลง “ วอนพ่อตากสิน ” จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ มีความกล้าหาญ อดทน เป็นกษัตริย์นักรบ คอยดูแลทุกข์สุขของประชาชนเช่นกัน ดังนั้นความใกล้ชิดรวมทั้งความเชื่อถือศรัทธาที่มีต่อพระเจ้าแผ่นดินจึงกลายมาเป็นความหวังและความเชื่อของประชาชนว่า กษัตริย์สามารถบรรเทาทุกข์บำรุงสุขและสามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

จะเห็นได้ว่า แต่เดิมมาคนไทยให้ความเคารพนับถือกษัตริย์ทั้งสองพระองค์ในฐานะบูรพกษัตริย์ แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปก็ยังเชื่อกันว่าดวงวิญญาณของกษัตริย์เป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ ยังคงปกป้องคุ้มครองประชาราษฎร์อยู่ จึงมีการเคารพกราบไหว้เสมือนกับการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่าในปัจจุบันจะไม่ได้แสดงความเคารพเชิดชูในฐานะที่เป็นบูรพกษัตริย์ แต่จะเป็นการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเชื่อกันว่ากษัตริย์คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถดลบันดาลความร่ำรวย ความสุขได้

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผีบางเทวดาด้วย ดังชื่อเพลง “ ผีบ้านหลุมมือ ” “ ฝั่ง ” “ ผีผีดหวัง ” และ “ คุณไม่ใช่เทวดา ”

เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๕ : ๖๑) กล่าวถึงเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับผีसाงและเทวดาไว้ว่า
 “ เรื่องผีसाงเทวดาเมื่อว่าในแง่ของความเชื่อของคน ก็แยกได้เป็น ๒ พวก พวกหนึ่งเชื่อว่า
 ผีसाงเทวดามี อีกพวกหนึ่งเชื่อว่าไม่มี เป็นเรื่องเถียงกันอยู่ และจะต้องแบ่งกันเป็น ๒ พวกนี้เรื่อย
 ไป เพราะผีसाงเทวดาเป็นสิ่งที่ลึกลับมองไม่เห็นตัว เกี่ยวกับเรื่องเห็นทางจิตใจมากกว่าเรื่องเห็น
 ทางปัญญา เพราะเชื่อว่าผีसाงเทวดาช่วยปิดเป่าเหตุร้ายให้กลายเป็นดี มีแต่ความสุขความ
 เจริญ ”

ทัศนีย์ สุจินะพงษ์ (๒๕๒๖ : ๑๔) ได้กล่าวถึงการนับถือผีसाงเทวดาไว้ว่า “ มนุษย์มี
 การนับถือผี แสดงความเคารพบูชา สังเวทหรืออ้อนวอนเพื่อขอให้ผีसाงเทวดาเหล่านั้นคุ้มครองให้
 ตนอยู่อย่างปลอดภัย ”

ดังนั้นความเชื่อเกี่ยวกับผีसाงเทวดาของคนไทยนั้นจะเชื่อกันว่า ผีसाงเทวดาสามารถคุ้ม
 ครอบให้อยู่อย่างปลอดภัย มีอิทธิฤทธิ์สามารถช่วยปิดเป่าความทุกข์ต่าง ๆ ให้ร้ายกลับกลายเป็นดี
 ได้ คือ ชื่อเพลง “ คุณไม่ใช่เทวดา ” เป็นการสะท้อนให้เห็นความเชื่อว่าเทวดาเท่านั้นที่จะมี
 อิทธิฤทธิ์สามารถดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ได้ แต่คุณไม่ใช่เทวดาจึงไม่สามารถดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ
 ได้ เป็นการบอกว่าคุณไม่ได้มีอะไรที่พิเศษกว่าคนอื่น ๆ เป็นเพียงคนธรรมดาเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีคำว่า “ วิญญาณ ” ที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งด้วย คือ ชื่อเพลง
 “ วิญญาณควาย ” “ ภาพถ่ายวิญญาณรัก ”

มรรยาท กิจสุวรรณ (น. ๒) กล่าวถึงวิญญาณไว้ว่า “ คนไทยเชื่อว่ามนุษย์นั้น ตาย
 ไปแล้วไม่สูญ แต่ที่เหลืออยู่คือวิญญาณ วิญญาณที่มีอำนาจลึกลับสามารถอำนาจประโยชน์
 ได้ ” และราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๑๐๗๔) ให้ความหมายคำว่า วิญญาณ ดังนี้ “ น.
 สิ่งที่เชื่อกันว่ามีอยู่ในกายเมื่อมีชีวิต เมื่อตายจะออกจากกายล่องลอยไปหาที่เกิดใหม่ ”

ดังนั้นความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณของคนไทยนั้น จะเชื่อว่าคนเราเมื่อตายไปแล้วจะกลายเป็น
 เป็นวิญญาณ และมีอำนาจลึกลับ แต่คำว่า “ วิญญาณ ” ที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งเพียงแต่
 กล่าวถึงวิญญาณของคนหรือสัตว์ที่ได้ตายไปแล้ว ดังชื่อเพลง “ วิญญาณควาย ” และ “ ภาพถ่ายวิญญาณรัก ”
 โดยมีได้บอกอะไรที่เกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ เพียงแต่ใช้คำว่า “ วิญญาณ ”
 เท่านั้น

- ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์และโชคลาง

นอกจากชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องวิญญาณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วยังสะท้อนในด้านของโหราศาสตร์และโชคลางด้วย จะเห็นได้ว่า คนไทยมีความเชื่อและค่านิยมในโหราศาสตร์ โหราศาสตร์มีบทบาทในวงจรชีวิตของคนไทยนับตั้งแต่เกิดจนตาย การทำนายทายทักกันในด้านของโหราศาสตร์มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติต่อกัน การดำรงชีวิต การประกอบพิธีกรรม การบวช การตาย การหมั้น การขึ้นบ้านใหม่ การเปลี่ยนชื่อ ล้วนแต่มีการหาฤกษ์ยามต้องอาศัยการพิงพាកการทำนายด้วย ดังที่ปรากฏในวรรณคดีขุนช้างขุนแผน ตอนที่นางวันทองจะต้องเปลี่ยนชื่อ ดังนี้

ครานั้นจึงท่านชวีตาดู
ครั้นดูรูปประจักษ์ก็ทักไป
มันตกลงที่นั่งนางสีดา
ถ้าแม้ไม่จากผัวตัวจะตาย
ผิดชื่อเสียพลันว่าวันทอง
โรคนั้นพลันจะคลายหายไป

พิเคราะห์จับยามดูหาข้าไม
อหิพมพิลาโดยนี้เคราะห์ร้าย
เมื่อทศพัศตร์ลักพาไปสูญหาย
ถ้ายกย้ายแก้ไขไม่เป็นไร
จะครอบครองทรัพย์สินทั้งปวงได้
หาบรลย์ไม่ดอกสีกายาย

(ขุนช้างขุนแผน, น. ๒๓๒)

จากบทประพันธ์นี้จะเห็นได้ว่า ความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับเรื่องของโหราศาสตร์ การทำนายทายทัก และความเชื่อเรื่องดวงมีมานานแล้ว ดังที่ " ชวีตาดู " ทำนายชะตาของนางวันทองว่า กำลังมีเคราะห์เพราะตกที่นั่งนางสีดาตอนโดนทศกัณฐ์ลักพาตัว ถ้าเปลี่ยนชื่อเสียก็จะไม่เป็นอะไร ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องโหราศาสตร์เป็นเรื่องที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และปัจจุบันความเชื่อนี้ก็ยังคงอยู่ ดังปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่ง

จากข้อมูลพบว่าชื่อเพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์และโชคลาง จำนวน ๗ ชื่อ คือ

จิ้งจกมันทัก

ดวงดีต้องได้

ดวงหนอดวง

วาสนาคนจน

วาสนาย้อนศร

น้อยวาสนา

เสียงดวง

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีการกล่าวถึงเรื่องของโชคลางโดยตรง คือ ชื่อเพลง " จิ้งจกมันทัก " ส่วนในเรื่องโหราศาสตร์ด้านอื่น ๆ ได้แก่ เรื่องของ " ดวง " และ " วาสนา "

ศุภร บุนนาค (๒๕๐๓ : ๑๗๔) ได้กล่าวถึงเรื่องโชคลาง และนิมิตไว้ว่า " ก่อนเดินทางไปรบทัพจับศึกหรือทำการสิ่งใด คนโบราณต้องดูนิมิตเหตุกลางต่าง ๆ การดูเมฆ ถ้าเมฆเคลื่อนกลุ่มประชุมกันเหมือนรูปเมรุเผาศพ อย่าไป ถ้าเป็นรูปจระเข้สองตัวดิ้นก ถ้าเมฆเลื่อนจากเหนือมาได้เข้าไปปิดบังดวงอาทิตย์ไว้มิติ แต่ถ้าพอเข้ามาใกล้ดวงอาทิตย์ก็กลับกระจายหายไปกลับดี "

มรรยาท กิจสุวรรณ (น. ๓๗๔) ได้กล่าวถึงเรื่องลางสังหรณ์เกี่ยวกับจิ้งจกไว้ว่า " ในเรื่องของจิ้งจก คนโบราณก็ถือเหมือนกันว่าเป็นเครื่องบอกเหตุลางสังหรณ์ได้ และเป็นการห้ามปรามไม่ควรกระทำ เช่น ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง ขุนแผนคิดจะฆ่าขุนช้างแต่จิ้งจกทักไว้ ขุนแผนจึงเชื่อและปฏิบัติตาม "

เงือดาวจะฟาดไม้ขาดกลาง
เงืองคอดใจไม่ฆ่าตี

พอจิ้งจกทักขวางไม่ห่างที่
เคราะห์ดีแล้วมึงจึงรอดตัว

(ขุนช้างขุนแผน , น. ๑๓๑)

ดังนั้นในเรื่องของการทำนายหรือการคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้านั้น เป็นอีกความเชื่อหนึ่งที่คนไทยเชื่อถือ และปฏิบัติมานาน เช่น ชื่อเพลง " จิ้งจกมันทัก " คนไทยจะเชื่อว่าเมื่อจะออกเดินทาง หรือออกไปข้างนอกบ้าน เวลาก้าวขาออกจากบ้านนั้น ถ้าจิ้งจกหรือตุ๊กแกร้อง แสดงว่าวันนั้นจะโชคไม่ดี ห้ามออกจากบ้าน ดังที่ ศุภร บุนนาค (๒๕๐๓ : ๑๗๔) ได้กล่าวไว้ว่า " สังคมไทยยังมีความเชื่อทางลางสังหรณ์ต่าง ๆ เช่นเชื่อว่า เมื่อดาวหางปรากฏบนท้องฟ้า แสดงว่าจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้นในบ้านเมือง จิ้งจกทักเมื่อท่านกำลังออกจากบ้าน แสดงว่าท่านกำลังจะเคราะห์ร้าย แมงมุมตอกในบ้านใครจะเกิดทุกข์ร้อนในบ้านนั้น เป็นต้น " ดังนั้นความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์และโชคลางที่สะท้อนออกมาจากชื่อเพลงลูกทุ่งนี้ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและความศรัทธาของคนไทยที่มีต่อ ดวง วาสนา การคาดเดาเหตุการณ์ล่วงหน้า

ส่วนในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับเรื่อง " ดวง " ที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ความเชื่อเรื่องดวงของคนเราว่าการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาและอนาคตข้างหน้า " ดวง " มีส่วนช่วยให้พบเจอทั้งสิ่งที่ดีงามและสิ่งเลวร้าย ดวงจะเป็นสิ่งที่ใช้อธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝัน ดังที่ เนื่องน้อย

บุญเนตร (๒๕๔๒ : ๔๐) ได้กล่าวถึงเรื่องดวงไว้ว่า “ ดวง เป็นคำที่มักจะถูกเอ่ยถึงเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่มีได้คาดฝันขึ้นกับผู้ใดผู้หนึ่ง อันเป็นเหตุการณ์ที่มีได้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง เหตุการณ์นี้อาจจะดีหรือร้ายก็ได้ คำว่า ดวง จะเข้ามามีบทบาทอธิบายสาเหตุของเหตุการณ์นั้น ๆ โดยจะชี้บ่งไปยังบุคคลผู้ประสบเหตุการณ์ว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น กล่าวคือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลผู้นั้นจะถูกมองว่ามีสาเหตุมาจาก “ ดวง ” ของผู้นั้นเป็นสำคัญ ”

ชื่อเพลงที่กล่าวถึงเรื่องดวง คือ ชื่อเพลง “ ดวงหนอดวง ” “ เสียงดวง ” และ “ ดวงดีต้องได้ ” จะเห็นได้ว่าจะพูดถึง “ ดวง ” ไว้ในทางตัดพ้อต่อว่า “ ดวงหนอดวง ” เมื่ออาจจะไม่ได้ในสิ่งที่ต้องการ หรือขึ้นอยู่กับโชคชะตาใน “ เสียงดวง ” และเห็นว่า ทุกอย่างขึ้นอยู่กับดวง ถ้า “ ดวงดีต้องได้ ”

นอกจากการความเชื่อเรื่องของดวงแล้ว “ วาสนา ” ก็เป็นสิ่งที่คนไทยเชื่อกันมาตลอด เห็นได้จากถ้อยคำของคนโบราณที่จะกล่าวถึงวาสนาบ่อยครั้ง มักจะใช้กับเรื่องของตำแหน่งหน้าที่การงาน ดังคำพูดที่ว่า “ แข่งเรือแข่งพายยังแข่งกันได้ แต่แข่งบุญแข่งวาสนานั้นไม่ได้ ” ดังที่ ดนัย ไชยโยธา (๒๕๔๖ : ๗๔) กล่าวถึงเรื่องโหราศาสตร์กับชะตาชีวิตของมนุษย์ไว้ว่า “ นักโหราศาสตร์เชื่อในเรื่อง “ บุญวาสนา ” ซึ่งหมายถึง “ กรรมเก่า ” ที่ได้ทำมาแล้วแต่ชาติปางก่อน ”

ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๑๐๖๙) ให้ความหมายคำว่า “ วาสนา ” ดังนี้ “ น. บุญบารมี , กุศลที่ทำให้ได้รับลาภยศ ” ดังนั้นชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงวาสนา คือ วาสนาคนจน วาสนาย้อนศร น้อยวาสนา จะเห็นได้ว่าทั้งสามชื่อเพลงนี้จะออกมาในทำนองผิดหวัง ไม่สมหวัง เพราะจนถึงไม่มีวาสนาเท่าเทียมคนอื่น ในชื่อเพลง “ วาสนาคนจน ” “ น้อยวาสนา ” และ วาสนาไม่ดีเหมือนคนอื่น ๆ ไม่เป็นไปตามที่ตนคิดจึงเป็น “ วาสนาย้อนศร ”

- ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง

เสฐียรโกเศศ (๒๕๐๕ - ๒๕๐๖ : ๒๕๓) ได้กล่าวถึงเรื่องเครื่องรางของขลังไว้ว่า “ เครื่องราง คือ ของที่เห็นว่าป้องกันอันตราย ยิ่งไม่ออก ฟันไม่เข้า เช่น เหล็กไหล ส่วนของขลัง เป็นคำแสดงความศักดิ์สิทธิ์ของของที่ได้รับการปลุกเสกแล้ว ”

มรรยาท กิจสุวรรณ (น. ๒๐) ได้กล่าวถึงเรื่องเครื่องรางของขลังไว้ว่า “ เครื่องปลุกเสก และของธรรมชาติที่หาได้ยากจัดเป็นเครื่องรางทั้งสิ้น ถ้าแบ่งความหมายกัน เครื่องรางคือของที่เกิดตามธรรมชาติ แต่ของขลังหรือของศักดิ์สิทธิ์คือของที่ได้รับการปลุกเสกแล้ว บางทีก็เรียกรวม ๆ

กันไปได้ว่า เครื่องรางของขลัง การทำของขลังหรือปลุกเสกเพื่อให้ความขลังและศักดิ์สิทธิ์นั้นก็คือ การทำกฤตยา* เราจึงได้มีของขลังในรูปแบบต่าง ๆ เช่น พระเครื่อง ยันต์ ลูกสะกด ตรีศุกร เป็นต้น ”

ดังนั้นความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังนี้ได้สะท้อนออกมาจากชื่อเพลงลูกทุ่งเช่นกัน ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง คือ ชื่อเพลง “ เสกหน้าทอง ” “ ผู้ยันต์กันลวง ” และ “ นางกวักมหาเสน่ห์ ”

ในชื่อเพลง “ เสกหน้าทอง ” นี้จะพบว่าคนไทยมีความเชื่อว่า เมื่อเสกหน้าทองแล้ว ผู้ใดพบเห็นก็จะหลงรัก นิยมชมชอบ

การ “ เสก ” หรือการ “ ลง ” นี้ ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๑๒๑๑) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ เสก ” ดังนี้ “ ก. ร่ายมนต์เพื่อทำให้ขลังหรือศักดิ์สิทธิ์ ” ซึ่งคล้ายคลึงกับ ทศนีย์ สุจินะพงษ์ (๒๕๒๖ : ๑๕๖) ที่กล่าวถึงคำว่า “ เสก ” ไว้ว่า “ เสก คือ การปลุกของด้วยเวทมนต์ ร่ายเวทมนต์ แล้วเป่าไปยังสิ่งของที่ต้องการให้ศักดิ์สิทธิ์ ”

ส่วนคำว่า “ นะ ” ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๕๖๘) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ นะ ” ดังนี้ “ น. ตัวตั้งธาตุน้ำของเวทมนต์คาถาทงเมตตามหานิยม ” โดยเชื่อว่าเมื่อได้ทำการเสกนะ แล้ว เมื่อได้พบเห็นผู้ใด คนเหล่านั้นจะหลงรัก นิยมชมชอบ เป็นที่ต้องการของคนทั่วไป คล้ายกับการท่องคาถา “ เมตตามหานิยม ” ของชาวพุทธ

ดังนั้นการ “ เสก ” จะหมายถึงการร่ายเวทมนต์คาถาอาคมต่าง ๆ ให้คนรักคนหลง นิยมชมชอบ ซึ่งคาถาอาคมที่กล่าวถึงนี้จะใช้ในการทำเครื่องรางของขลังต่าง ๆ ด้วย ดังที่กาญจนาศันธุ์ (น. ๓๑) ได้กล่าวถึงคาถาต่าง ๆ ในคัมภีร์พุทธศาสนาว่า “ ในเรื่องการจารึกเครื่องรางเสื่อยันต์ที่นิยมใช้กันมากก็มีคาถา “ นโมพุททายะ ” ซึ่งเป็นความหมายถึงพระเจ้าห้าพระองค์ นโมพุททายะ ย่อลงเป็น นะ มะ พะ ทะ เขียนเป็นตัวอักษรระฆอม อักษรทั้งสี่ตัวนี้ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ คำว่า “ นะ ” ดูจะเป็นคำสำคัญมาก การทำเครื่องรางหรือยันต์ หรือใช้คาถาอาคมขึ้นต้นด้วยคำนี้เกือบทั้งนั้น เช่น นะเมตตา นะจิ้งจิง นะปัดตลอด นะหน้าทอง ”

* ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๓ : ๗๒) ให้ความหมายคำว่า “ กฤตยา ” ดังนี้ น. การใช้เวทมนตร์, เสน่ห์, อากรรพ์

ส่วนเรื่องคาถาอาคมนั้น จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า มีเพียงชื่อเดียวเท่านั้น คือ “ ผ้ายันต์กันลวง ”

เสฐียรโกเศศ (๒๕๐๕ : ๓๐๓๗) ได้กล่าวถึงคำว่า “ คาถาอาคม ” ไว้ว่า “ ข้อความที่ผูกขึ้นซึ่งถือว่ามีอำนาจลึกลับอยู่ในนั้น เมื่อนำเอาไปใช้ตามลัทธิที่มีกำหนดไว้เช่นบริกรรมเสกเป่า หรือสวดขับตลอดจนปลุกเสกสิ่งใดมียันต์เป็นต้น ”

ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๘๙๘) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ ยันต์ ” ดังนี้ “ น. ตารางหรือลายเส้นเป็นตัวเลข อักษรหรือรูปภาพเขียนสัก หรือแกะสลักลงแผ่นผ้า ผิวหนัง ไม้ โลหะ เป็นต้น ถือว่าเป็นของขลัง ”

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า คนไทยมีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับไสยศาสตร์ในด้านการเสก นะ คาถาอาคมต่าง ๆ โดยจะเห็นได้จากวรรณคดี เรื่อง ในขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผนทำเครื่องรางกุมารทอง ดังนี้

ปิดประตูดิวหารลันดาลใน
วางยามเปิดกลักแล้วชักชุด
เอาไม้ไชยพฤกษ์พระยายา
ยันต์นารายณ์แผลงฤทธิ์ปิดศิระ
ยันต์นารายณ์จิกอกปกปิดกลาง
เอาไม้รักปักเสาชั้นสี่ทิศ
ลงเพดานยันต์สังวาลอัมรินทร์

รีบเดินผ่านป่าตัดเข้าวัดได้
ลื้มกลอนซ่อนใส่ไว้ตึงตรา
ตีเหล็กไฟจุดเทียนขึ้นแดงรำ
ปักเป็นขาพาดกันกุมารวาง
เอายันต์ราชะปะพื้นล่าง
ลงยันต์นางพระธรณีที่พื้นดิน
ยันต์ปิดปักธวงสายสิญจน์
ก็พร้อมสิ้นตำราถูกท่าทาง

(ขุนช้างขุนแผน , น. ๒๑๐)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คนไทยมีความเชื่อว่า “ ผ้ายันต์ ” สามารถช่วยปกป้อง คุ้มกันอันตรายต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นอันตรายจากคน สัตว์ หรือ ภูตผีปีศาจ ส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมขึ้น มีการลงอาคมเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น ชื่อเพลง “ ผ้ายันต์กันลวง ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนไทยเชื่อเรื่องคาถาอาคมเวทมนต์ที่ป้องกันอันตรายจากสิ่งต่าง ๆ ได้ แต่ผู้แต่งจะนำเอายันต์มาใช้กับความรัก ถ้ามีผ้ายันต์แล้วจะกันความหลอกลวงของคนรักได้

ในชื่อเพลงนี้จะเห็นได้ว่า “ ผ้ายันต์ ” มิได้ใช้คัมภีร์ของอันตรายแล้ว แต่นับเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ป้องกันการหลอกลวงจากผู้อื่นได้

ส่วนชื่อเพลง “ นางกวักมหาเสน่ห์ ” นั้น ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๕๗๔) ให้ความหมายของคำว่า “ นางกวัก ” ดังนี้ “ น. ชื่อรูปสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเชื่อว่าเป็นเครื่องเรียกเอาโชคลาภมาให้ ” สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับการทำกิจการค้าขายต่าง ๆ นั้น เมื่อมี “ นางกวัก ” อยู่หน้าร้านแล้ว จะช่วยให้กิจการค้าขายดีขึ้นกว่าเดิม จะร่ำรวย เพราะเชื่อว่า “ นางกวัก ” สามารถเรียกลูกค้าให้เข้ามาใช้บริการได้ แต่ในที่นี้ผู้แต่งเพลงนำนางกวักมาใช้กับความรัก เพื่อทำให้ผู้ที่มีเสน่ห์ มีคนมารักใคร่ ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ :) ให้ความหมายคำว่า “ เสน่ห์ ” ดังนี้ “ น. ลักษณะที่ชวนให้รัก ” ดังนั้น “ นางกวักมหาเสน่ห์ ” จึงเป็นการเรียก หรือชักชวนให้คนอื่นมาหลงรัก

จะเห็นได้ว่าคนไทยยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังอยู่ โดยมีความหวังว่าสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ทุกสิ่งทุกอย่างดีขึ้น ดังที่จินตนา ดำรงเลิศ (๒๕๓๒ : ๒๓๔) ได้กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังไว้ว่า “ เป็นของที่มีอยู่ในสังคมมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย แสดงถึงความเชื่อในอำนาจลึกลับของสิ่งที่ไม่มีตัวตน คาถาอาคม เครื่องรางของขลัง การปลุกเสกต่าง ๆ เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งจะเห็นว่ามิพบบาทต่อมนุษย์มากเพราะมนุษย์มีความกลัว จึงต้องการหาที่พึ่งทางใจ ต้องการหาบุคคลหรือสิ่งของมาช่วยเหลือให้บรรลุสิ่งที่ปรารถนาหรือปกป้องตนจึงได้หันไปพึ่งสิ่งเหล่านี้ และเมื่อใกล้ชิดกับไสยศาสตร์มากขึ้นก็กลายเป็นความเคยชิน จะทำสิ่งใดก็อาศัยไสยศาสตร์เป็นที่พึ่งทางใจเพื่อความสบายใจ ”

จากการวิเคราะห์ความเชื่อทั้งหมดนี้สังเกตได้ว่า ความเชื่อที่ปรากฏนี้มักมีเรื่องของความรักเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ไม่ได้มีการกล่าวถึงความเชื่อนั้นโดยตรง แต่จะเป็นการกล่าวถึงความเชื่อที่ยังคงมีอยู่แล้วสอดแทรกเรื่องราวของความรักเข้าไป เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับ “ ผ้ายันต์ ” ที่นำมาใช้กับความรัก ในชื่อเพลง “ ผ้ายันต์กันลวง ”

ผลการวิเคราะห์ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนความเชื่อดั้งเดิมสามารถแสดงความถี่ได้ ดังนี้

ตารางที่ ๑๐ ความถี่ของความเชื่อดั้งเดิมลักษณะต่าง ๆ

ความเชื่อดั้งเดิม	จำนวน	ร้อยละจากความเชื่อดั้งเดิม	ร้อยละจากชื่อเพลงทั้งหมด
วิญญาณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์	๘	๔๗.๐๕	๐.๕๗
โหราศาสตร์และโชคลาง	๗	๓๕.๒๙	๐.๔๒
เครื่องรางและของขลัง	๓	๑๗.๖	๐.๒๑
รวม	๑๘	๑๐๐	๑.๒๑

จากตารางที่ ๑๐ จะพบว่าความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะพบมากที่สุดจำนวน ๘ ชื่อ รองลงมาคือความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และโชคลางจำนวน ๗ ชื่อ จะเห็นได้ว่าทั้งสองความเชื่อนี้มีความถี่ใกล้เคียงกันมาก และความเชื่อที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อนนั้นยังคงดำรงอยู่และมีความสำคัญ เช่น “เสกหน้าทอง” แต่ก็มีบางส่วนที่เปลี่ยนแปลงไป ดังที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่ง เช่น “ฝ้ายันต์กันลวง” และ “นางกวักมหาเสน่ห์”

ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนความเชื่อแบบต่าง ๆ นี้ ทั้งความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา และความเชื่อดั้งเดิม จะสังเกตได้ว่า ความเชื่อที่ปรากฏนี้มักจะเป็นความเชื่อที่มีอยู่เดิม คือผีสามเทวดา แต่ผู้แต่งเพลงได้สอดแทรกเรื่องราวและความเชื่อต่าง ๆ ในปัจจุบันเข้าไปในชื่อเพลงด้วย จึงทำให้เห็นว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่ปรากฏจะบ่งบอกเรื่องราว และแฝงความเชื่อต่าง ๆ ของคนไทยไว้ด้วย เช่น เรื่องของวิญญาณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในชื่อเพลง “วอนพ่อขุน” “วอนพ่อตากสิน” เรื่องของศาสนาในชื่อเพลง “กราบเท้าหลวงพ่อ” หรือเรื่องเครื่องรางของขลังในชื่อเพลง “นางกวักมหาเสน่ห์” เป็นต้น

จากการศึกษาชื่อเพลงลูกทุ่งสะท้อนความเชื่อของคนไทยว่า คนไทยนับถือพุทธศาสนาควบคู่ไปกับนับถือผี รวมทั้งโหราศาสตร์ โสยศาสตร์ เทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ มาตั้งแต่โบราณกาลจนแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้

ดังนั้นจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ความเชื่อแบบต่าง ๆ สามารถจำแนกความเชื่อได้ ดังนี้

ตารางที่ ๑๑ ความถี่ของความเชื่อแบบต่าง ๆ

ความเชื่อแบบต่าง ๆ	จำนวน	ร้อยละจากความเชื่อทั้งหมด	ร้อยละจากชื่อเพลงทั้งหมด
ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา	๑๐	๓๗.๐๓	๐.๗๑
ความเชื่อดั้งเดิม	๑๘	๖๒.๙๔	๑.๒๑
รวม	๒๘	๑๐๐	๑.๙๒

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความเชื่อที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งมากที่สุดคือ ความเชื่อดั้งเดิมจำนวน ๑๘ ชื่อ และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนามีจำนวน ๑๐ ชื่อ จากผลการวิเคราะห์สามารถบ่งบอกให้รู้ว่า ความเชื่อดั้งเดิมที่ปรากฏมากในสมัยก่อน ถึงแม้ปัจจุบันสภาพสังคมต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อเหล่านี้ก็ยังคงอยู่กับสังคมไทยเหมือนเดิม แม้จะมีบางส่วนที่ปรับเปลี่ยนไปตามสังคม ส่วนความเชื่อเรื่องศาสนานั้นถึงแม้จะปรากฏน้อยกว่าแต่ก็ยังคงมีอยู่เช่นกัน

๔.๒. ขนบธรรมเนียมประเพณี

เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๕ : ๖๐) กล่าวถึงประเพณีไว้ว่า " ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตของชาวไทย อาจแบ่งได้กว้าง ๆ เป็น ๒ ประเภท คือ (๑) ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว (๒) ประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมเนื่องด้วยเรื่องเทศกาล "

ประภาศรี สีหอำไพ (๒๕๓๔ : ๒๑๒) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า " ประเพณี " ดังนี้ " ประเพณีคือระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สังคมยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ลักษณะประเพณีในสังคมจะมีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกันและแตกต่างกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ประเพณีเป็นเรื่องที่สมาชิกในสังคมควรจะอนุรักษ์และรักษาให้คงอยู่ต่อไป "

สุพัทธา สุภาพ (๒๕๔๓ : ๑๐๘) ได้กล่าวถึงประเพณีไว้ว่า " คำว่า " ประเพณี " หมายถึงถึงแบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทัศนคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบ

แบบแผน และวิธีการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนถึงการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ ที่กระทำกันมาตั้งแต่ในอดีต ลักษณะสำคัญของประเพณีคือ เป็นสิ่งปฏิบัติที่เชื่อถือกันมานาน จนกลายเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมา และยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน "

คำว่า " ขนบธรรมเนียมประเพณี " ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สังคมยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา และแตกต่างกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ตั้งแต่ในอดีตและยังมีอิทธิพลอยู่จนถึงปัจจุบัน จะมีทั้งประเพณีที่เกี่ยวกับครอบครัว และเทศกาลต่าง ๆ

จากข้อมูลที่ศึกษา ประเพณีที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งนี้ แบ่งออกได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ

๔.๒.๑. ประเพณีที่เกี่ยวกับครอบครัว

๔.๒.๒. ประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ

๔.๒.๓. ประเพณีประจำท้องถิ่น

๔.๒.๑. ประเพณีที่เกี่ยวกับครอบครัว

เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๕ : ๖๐) ได้กล่าวถึงประเพณีไว้ว่า " ประเพณีที่เกี่ยวกับครอบครัว มีเรื่องทำขวัญเดือน เรื่องบวช เรื่องแต่งงาน และเรื่องตาย เป็นต้น " จากชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาวิเคราะห์พบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สามารถสะท้อนวัฒนธรรมในด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวนี้มี ๒ ประเพณี คือ

๔.๒.๑.๑. ประเพณีการบวช

๔.๒.๑.๒. ประเพณีการแต่งงาน

๔.๒.๑.๑. ประเพณีการบวช

การบวช ถือเป็นสิ่งที่ช่วยอบรมสั่งสอนให้คนเป็นคนดี ตลอดจนเป็นการทดแทนคุณบิดามารดาที่ให้กำเนิด เพราะถือว่าถ้าใครได้บวชก่อนแต่งงานแล้ว ผู้ได้บุญคือบิดามารดาที่ให้กำเนิด การบวชจึงเป็นประเพณีอย่างหนึ่งที่ชาวไทยเมื่ออายุครบเกณฑ์ที่จะบวชได้ ก็ควรบวช เพื่อให้

บิดามารดาเป็นสุข การบวชจึงเป็นการ งดเว้น คือ การงดเว้นกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้าน
 ศฤกษณ์ มาทำกิจกรรมทางด้านศาสนา เช่น สวดมนต์ภาวนา ทำใจให้สงบ เป็นต้น (สุภัตรา
 สุภาพ , ๒๕๔๓ : ๑๐๙)

ชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาวิเคราะห์พบว่า ประเพณีเกี่ยวกับการบวชนั้นมี ๒ ลักษณะ
 คือ การบวชพระ และการบวชชี

(๑) การบวชพระ

เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๕ : ๑๕๕๖) ได้กล่าวถึงการบวชไว้ว่า “ ตามประเพณีของชาว
 ไทยพวกชาวบ้าน อาจกล่าวได้ว่าผู้ชายแทบทุกคน เคยผ่านชีวิตของวัดมาแล้วไม่มากก็น้อย ...โต
 เป็นหนุ่มเมื่ออายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้ว ก็เคยบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ เพราะผู้ชายหนุ่มทุกคน
 ถ้าไม่ถอยเบี่ยงเสียขาเป็นพิการ หรือขัดข้องพ้องพานใด ๆ ด้วยความจำเป็น ก็ต้องบวช เรียกกัน
 ว่าบวชเรียน...เรียนศาสนาเพื่อให้รู้จักข่มใจ ปฏิบัติประพฤติกายใจให้ผ่องใส เพื่อประโยชน์เป็น
 เนื่อนานบุญ ”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ชายไทยทุกคนเมื่อมีอายุครบที่จะบวชได้แล้ว ควรที่จะบวชเพื่อให้
 ศาสนาช่วยขัดเกลาจิตใจให้ตั้งงามตามประเพณีของไทยที่มีมาแต่โบราณ จากชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำ
 มาวิเคราะห์มีการกล่าวถึงการบวชไว้จำนวน ๑๑ ชื่อ ดังนี้

<u>บวชพระดีกว่า</u>	<u>มิถุนาลาบวช</u>
<u>สัญญาอย่าอาลัย (.ลาน้องบวช)</u>	<u>นาคค้ำนิง</u>
<u>หนุ่มน้อยลาบวช</u>	<u>เจอกันในงานบวช</u>
<u>พี่ทิดชิตหน้อย</u>	<u>น้ำตานาค</u>
<u>เป็นชายต้องบวช</u>	<u>ให้พี่บวชเสียก่อน</u>
<u>บวชก่อนเบียด</u>	

เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๕ : ๑๕๗) กล่าวถึงการบวชว่า “ ผู้ซึ่งบวชเรียนแล้วเรียกกันว่า
 เป็นคนสุก คือเป็นคนได้รับอบรมมาดีแล้ว รู้จักบาปบุญคุณโทษหมดความเป็นคนป่าเถื่อน เป็น
 คนรู้หลักนักปราชญ์ เป็นลูกพระศาสนา อาจโปรดสัตว์ช่วยผู้ที่บวชตลอดจนบิดามารดาและญาติ
 พี่น้องให้พ้นจากอบายภูมิ ”

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่มีการกล่าวถึงการบวชพระ คือ ชื่อเพลง “ เป็นชายต้องบวช ” และ “ บวชพระดีกว่า ” จากทั้งสองเพลงนี้จะปรากฏความเชื่อเรื่องประเพณีการบวช

ก่อนที่จะมีการบวชก็ต้องมีการ “ ลาบวช ” ผู้ที่จะลาบวชต้องไปขอมาจากญาติผู้ใหญ่และผู้ที่เคยบวชมาก่อน การลาบวชนั้นต้องได้รับการอโหสิกรรมของญาติพี่น้องเพื่อให้มีคุณสมบัติพร้อมเสียก่อนจึงจะสามารถบวชได้ ดังที่ เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๕ : ๑๕๗) กล่าวไว้ว่า “ ชายหนุ่มเมื่ออายุครบ ๒๐ ปี ถึงคราวจะต้องบวชเรียน ก่อนหน้าเป็นเวลาใกล้จะบวช ผู้บวชต้องจัดดอกไม้ธูปเทียนใส่พาน เทียบขอขมาลาญาติพี่น้องและผู้หลักผู้ใหญ่ที่เป็นที่พึ่งที่นับถือ เป็นการแสดงความเคารพอกเล่าให้ทราบถึงเรื่องที่ตนจะบวช เพื่อขออโหสิกรรมต่อหน้าลับหลัง ”

จากชื่อเพลงลูกทุ่งนำมาศึกษานี้จะเห็นว่า การลาบวชนั้นมักจะเป็นการลาจากคนรักและแฟนเพลง เช่น “ สัญญาอย่าอาลัย (ลาน้องบวช) ” “ มิถุนาลาบวช ” และ “ หนุ่มน้อยลาบวช ” ดังที่ เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๕ : ๑๕๗) กล่าวว่า “ ถ้าชายหนุ่มผู้จะบวชมีหญิงคู่รักหรือคู่หมั้นอยู่ ก็ต้องไปบอกเล่าให้เขารู้ด้วยว่าตนจะบวช ... เพราะรู้ยู่ว่าตามประเพณีผู้ชายต้องบวชเรียนเสียก่อนจึงจะแต่งงานได้ ”

นอกจากการกล่าวถึงการลาบวชแล้ว ก่อนถึงพิธีการบวชพระ ก็จะมี “ นาค ” ดังปรากฏในชื่อเพลง “ นาคคำนึง ” และ “ น้ำตานาค ” ดังนั้นการกล่าวถึง “ นาค ” จึงหมายถึงผู้ที่กำลังจะบวช ดังที่ ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๕๗๓) ให้ความหมายของคำว่า “ นาค ” ดังนี้ “ น. ผู้เรียกคนที่ไปอยู่วัด เรียมตัวจะบวชหรือกำลังบวช ”

หลังจากสึกออกมาแล้วคนทั่วไปนิยมเรียกผู้ที่สึกออกมาว่า “ ทิด ” ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๓ : ๕๒๙) ให้ความหมายคำว่า “ ทิด ” ดังนี้ “ น. คำนำหน้าชื่อผู้ที่สึกจากพระ ” ชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึง “ ทิด ” คือ “ พี่ทิดขิดน้อย ” และ “ ทิดสมปองร้องไห้ ” และในภาคเหนือจะเรียกผู้ที่สึกออกมาใหม่ว่า “ นานาน ” เช่นเดียวกับคำว่า “ ทิด ” ดังปรากฏในชื่อเพลง “ นานานคำล่องกรุง ”

เมื่อบวชเสร็จแล้วก็สามารถไปขอลูกสาวใครก็ได้ เขาก็อยากที่จะยกลูกสาวให้เพราะถือว่าเป็นคนสุกแล้ว เมื่อบวชแล้วถือว่ามีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักบุญคุณโทษเพราะได้รับการอบรมมาดีแล้ว ดังชื่อเพลง “ บวชก่อนเบียด ” “ ให้พี่บวชเสียก่อน ” ดังที่ เสฐียรโกเศศ

(๒๕๑๕ : ๑๕๙) ได้กล่าวไว้ว่า “ ถ้าชายคนใดไม่ได้บวชเรียน ถือกันว่าไม่ใช่ลูกพระตถาคตยังเป็นดิบอยู่ ไม่มีใครเขานับหน้าถือตา แม้จะไปขอลูกสาวใครเขาก็รังเกียจ ไม่อยากยกให้ ”

(๒) การบวช

ในกรณีของการบวชชื่อนั้น ชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาศึกษาจะเป็นการบวชชื่อนั้นเนื่องมาจากการผิดหวังในความรัก ผิดหวังในชีวิต ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงส่วนหนึ่งจะหันมาพึ่งพุทธศาสนาเพื่อช่วยให้ดับความทุกข์ที่เกิดขึ้น ช่วยสร้างกำลังใจ สร้างความสงบให้แก่ชีวิต คล้ายกับว่าคนนั้นต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาที่ตนประสบมา และที่พึ่งที่สุดท้ายสำหรับตนก็คือศาสนา เห็นได้ว่าการที่หันมาพึ่งศาสนานั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องบวชชื่อนั้น อาจจะเป็นในรูปแบบของการถือศีล ภาวนา หรือการนุ่งขาวห่มขาว แต่ในกรณีที่ผู้หญิงหันมาบวชชื่อนั้น แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่นั้น ไม่มีทางแก้ไขได้ และเป็นมหาทุกข์ กล่าวคือทุกข์ที่ยิ่งใหญ่ เช่น “บวชชื่อนี้อาย” และ “บวชชื่อนี้อาย” จากทั้งสองชื่อนี้ จะเห็นว่าลักษณะของชื่อเพลงลูกทุ่งที่ปรากฏมักจะมีการบอกเหตุผลของการบวชชื่อนั้นด้วย คือ “บวชชื่อนี้อาย” และ “บวชชื่อนี้อาย” ทำให้เห็นถึงสาเหตุของการที่ผู้หญิงกลุ่มหนึ่งหันมาบวชชื่อนั้นได้

สังเกตได้ว่าผู้หญิงส่วนใหญ่ที่หันมาบวชชื่อนั้น มักมีสาเหตุที่สำคัญอยู่ ๒ ประการ คือ ประการแรกนั้นเป็นผู้ที่เลื่อมใส และศรัทธาในพระพุทธศาสนา มากจึงยอมบวชชื่อนั้น ประการที่สองก็คือ การหลีกเลี่ยงปัญหา ต้องการที่พึ่ง ผิดหวังในชีวิต ประการหลังนี้มักจะพบเห็นได้มากกว่าประการแรกที่กล่าวมา โดยเฉพาะที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่ง ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า คำบางคำที่ปรากฏในชื่อเพลงบ่งบอกให้รู้ว่าสาเหตุที่สำคัญในการบวชชื่อนั้นคือต้องการที่จะหลีกเลี่ยงสิ่งที่เกิด คือ บวชชื่อนี้อาย บวชชื่อนี้อาย

๔.๒.๑.๒. ประเพณีการแต่งงาน

เสฐียรโกเศศ (๒๕๐๗ : ๑๓ - ๑๔) กล่าวถึงประเพณีแต่งงานไว้ว่า “ แต่งงานเป็นระยะเริ่มต้นแห่งชีวิตครอบครัวของหนุ่มนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นสังคม ผู้ที่จะมีชีวิตเป็นครอบครัวได้คือหญิงงามที่เป็นสามีภริยากัน อันได้เข้าพิธีแต่งงานเป็นปกติตามจารีตประเพณีที่มีอยู่ในสังคมนั้น...แต่ก็แปลว่า จัดให้งาม ทำให้ดี งานก็คือ การที่ต้องทำ รวมกันเป็น แต่งงาน ก็คือ การที่ต้องทำเพื่อจัดให้งามหรือ ทำให้ดี ”

ประเพณีการแต่งงานเป็นพิธีที่สำคัญของสังคมไทย เพื่อประกาศการสร้างครอบครัวของชายและหญิงที่สมัครใจจะใช้ชีวิตร่วมกัน การแต่งงานของไทยนั้นมีขั้นตอนที่เป็นหลักใหญ่ ๆ คล้ายกัน ส่วนรายละเอียดต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความนิยมของแต่ละท้องถิ่น

การแต่งงานในแต่ละครั้งต้องมีการหาฤกษ์ยามสำหรับการหมั้น การแต่งงาน และพิธีการต่าง ๆ ด้วย สุพัตรา สุภาพ (๒๕๔๓ : ๑๑๗) ได้กล่าวถึงการหาฤกษ์ไว้ว่า “ ผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายจะต้องเอา วัน เดือน ปี ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางดวงชะตาหรือไปให้โหรดูว่าจะเหมาะสมกันหรือไม่ อยู่กันแล้วจะเจริญรุ่งเรืองหรือเสื่อมโทรม เมื่อเห็นว่าเป็นคู่ที่พอจะไปกันได้ ก็จะไปหาฤกษ์ที่จะให้คู่บ่าวสาวอยู่ด้วยกันอย่างเจริญรุ่งเรืองตลอดไป โดยหาฤกษ์ วัน เวลา ที่จะยกขันหมาก ฤกษ์หมั้น ฤกษ์รดน้ำ ฤกษ์ส่งตัว เป็นต้น ”

จากข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์พบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งมีการกล่าวถึงประเพณีการแต่งงานจำนวน ๒๐ ชื่อ ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑

<u>สัญญาขันหมาก</u>	<u>ขันหมากหนุ่มกำพร้าว</u>
<u>ชวนน้องแต่งงาน</u>	<u>ตามหาคู่หมั้น</u>
<u>ชายแรงแต่งงาน</u>	<u>วิวาห์สะอื้น</u>
<u>ชายนางแต่งงาน</u>	<u>อยากฉีกบัตรเชิญ</u>
<u>บัตรเชิญเพื่อนน้ำตา</u>	<u>บัตรเชิญใบช้า</u>
<u>การ์ดเชิญสี่ชมพู</u>	<u>บัตรเชิญที่ตะลึง</u>

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าการกล่าวถึงประเพณีการแต่งงานในหลายลักษณะ มีทั้งกล่าวถึงการแต่งงานโดยตรง และกล่าวถึงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของประเพณีการแต่งงาน โดยเริ่มต้นตั้งแต่การหมั้น จะเห็นได้ว่า ก่อนจะมีพิธีการแต่งงานนั้น บางคู่ก็อาจจะมีการหมั้นหมายกันก่อน จึงสะท้อนออกมาในชื่อเพลง “ ตามหาคู่หมั้น ”

กล่าวถึงการหมั้นโดยใช้คำว่า “ ขันหมาก ” แทนคำว่า “ หมั้น ” หรือ “ งานหมั้น ” ในการตั้งชื่อเพลง เช่น “ สัญญาขันหมาก ” และ “ ขันหมากหนุ่มกำพร้าว ” อาจเป็นเพราะว่าการเอ่ยถึงคำว่า “ ขันหมาก ” เป็นที่เข้าใจร่วมกันว่าหมายถึงประเพณีแต่งงาน เพราะประเพณีการแต่งงานนั้นอยู่คู่กับสังคมไทยมานานจึงเป็นที่รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีนี้

เป็นอย่างดี ชื่อเพลง “ชั้นหมากหนุ่มกำพร้าว” อาจสะท้อนให้เห็นว่า อาจจะเป็น ชั้นหมากที่ไม่มีราคาค่างวดมากนักเพราะยากจนเป็นกำพร้าว

นอกจากนี้แล้ว ประเพณีการแต่งงานนั้นยังต้องมีการแจกบัตรเชิญ เพื่อให้ญาติพี่น้อง คนรู้จักต่าง ๆ มาร่วมแสดงความยินดีด้วย โดยให้ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงเป็นผู้เชิญแขกโดยเฉพาะญาติผู้ใหญ่ หรือเจ้านายนั้น เจ้าบ่าวและเจ้าสาวต้องไปเชิญด้วยตนเองเพื่อเป็นการแสดงความเคารพผู้ใหญ่ตามวัฒนธรรมของคนไทย รวมไปถึงการแสดงความรักสนมและผูกพันกันระหว่างคนในสังคม

การกล่าวถึง “ บัตรเชิญ ” นี้ อนุমানได้ว่าเป็นการกล่าวถึง บัตรเชิญงานแต่งงาน เพราะฉะนั้นชื่อเพลงและชื่อเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่จะมีการกล่าวถึงเรื่องราวของความรักที่ผิดหวัง มักจะเป็นการกล่าวถึงในลักษณะของความเจ็บช้ำ ความเสียใจ ของผู้ที่ได้รับบัตรเชิญ เช่น “ อยากฉีกบัตรเชิญ ” “ บัตรเชิญเปื้อนน้ำตา ” “ บัตรเชิญใบช้ำ ” และ “ บัตรเชิญที่ตะลึง ” ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่ได้รับบัตรเชิญนั้นอาจเป็นคนรักเก่าของเจ้าบ่าวหรือเจ้าสาวก็เป็นได้ ฉะนั้นบัตรเชิญที่ได้รับจึงเปรียบเหมือนการตอกย้ำความผิดหวังของผู้ได้รับมากขึ้น ชื่อเพลงลูกทุ่งที่ปรากฏจึงมักมีการขยายความเพื่อบอกความรู้สึกของผู้รับด้วย เช่น “ อยากฉีกบัตรเชิญ ”

เมื่อแจกบัตรเชิญเรียบร้อยแล้วก็มาถึงพิธีการแต่งงาน ชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงคำว่า “ แต่งงาน ” นั้น คือชื่อเพลง “ ชวนน้องแต่งงาน ” “ ชายแรงแต่งงาน ” “ ชายนางแต่งงาน ” และ “ วิวาห์สะอื้น ”

ในการแต่งงานนั้นก็ต้องมีค่าสินสอดด้วย แต่ค่าสินสอดของหมั้นต่าง ๆ ก็มาจากน้ำพักน้ำแรงของฝ่ายชายที่จะต้องเก็บหอมรอมริบ จนกว่าจะได้เงินครบตามจำนวนที่ฝ่ายหญิงต้องการหรือบางคนอาจต้องขายที่นา หรือทรัพย์สินมีค่าต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่เพื่อมาสู่ขอฝ่ายหญิง ส่วนชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนประเพณีการแต่งงานลักษณะนี้มักเป็นการกล่าวถึง พิธีการแต่งงานของชนชั้นกลางถึงชนชั้นใช้แรงงานที่ต้องหาเช่ากินค่า ต้องขายแรงงานเพื่อเก็บเงินมาแต่งงาน “ ชายแรงแต่งงาน ” หรือจำเป็นต้องชายนาง “ ชายนางแต่งงาน ” แต่บางครั้งการแต่งงานก็ไม่สมหวังจึงเกิด “ วิวาห์สะอื้น ”

จะเห็นได้ว่าคนบางกลุ่มยังคงรักษาประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและครอบครัวโดยเฉพาะ เรื่องของการบวชและการแต่งงาน ทั้งสองประเพณีนี้ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งจำนวนใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่ายังมีคนบางกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับทั้งสองประเพณีนี้ไม่น้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว เรื่องราวของชายหญิง และเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต

สังเกตได้ว่าประเพณีเกี่ยวกับชีวิตและครอบครัวที่ปรากฏในข้อมูล จะไม่มีประเพณีโกนจุก งานศพ หรือประเพณีอื่น ๆ เลย แต่จะมีเพียงประเพณีบวชและประเพณีแต่งงานเท่านั้น เป็นเพราะว่าประเพณีทั้งสองนี้เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับความรักที่เกิดขึ้น เพราะวก่อนที่หนุ่มสาวจะแต่งงานกันฝ่ายชายต้องบวชเสียก่อนจึงจะแต่งงานกันได้จึงทำให้ทั้งสองประเพณีมีความสำคัญมาก สำหรับคนกลุ่มนี้

๔.๒.๓. ประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ

เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๕ : ๖๐) ได้กล่าวถึงประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ ว่า " ประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมเนื่องด้วยเรื่องเทศกาล คือ คราวสมัยที่กำหนดขึ้นเป็นประเพณีเพื่อทำบุญและการรื่นเริง เช่น ตรุษ สงกรานต์ และออกพรรษา เป็นต้น " จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ มี ๓ ประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง และประเพณีเข้าพรรษา

๔.๒.๓.๑. ประเพณีสงกรานต์

ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๑๑๑๒) ให้ความหมายของคำว่า " สงกรานต์ " ดังนี้ " น. เทศกาลเนื่องในการขึ้นปีใหม่อย่างเก่า ซึ่งกำหนดตามสุริยคติ ปรกติตกวันที่ ๑๓ - ๑๔ - ๑๕ เมษายน วันที่ ๑๓ คือวันมหาสงกรานต์ วันที่ ๑๔ คือวันเนา และวันที่ ๑๕ คือวันเถลิงศก "

เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๓ : ๒) " เวลาบ่ายแดดตกวันสงกรานต์เห็นเขาเล่นสาดน้ำรดกัน หรือไม่ก็เล่นปล้ำมอมหน้ากันอย่างสนุกสนานระหว่างพวกหนุ่ม ๆ สาว ๆ ตลอดจนคนแก่แม่ร้าง และสาวทันทีก ฝูงคนที่ยังสนุกอยู่ก็เข้าร่วมสนุกด้วย...การเล่นสาดน้ำและมอมหน้ากัน เขามักเริ่มเล่นเมื่อสงกรานต์แล้ว การเล่นสนุกของหนุ่มสาว พวกชาวบ้านตลอดจนชาวชนบท เป็นเรื่องสนุกสนานที่ปีหน "

วันสงกรานต์ควรเป็นวันรื่นเริงผู้คนสนุกสนาน ดีใจเมื่อได้พบญาติพี่น้อง คนรัก คนที่ทำงานในเมืองใหญ่ เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์ก็จะนิยมกลับบ้านเพื่อไปหาคนรักดังที่ Suttinee Kesten ได้กล่าวถึงประเพณีสงกรานต์ไว้ว่า

Suttinee Kesten (๑๙๔๘ : ๑๓) " SongKarn Day is a national holiday and occasion for family reunion . Yong Thais wherever they are will do their best in order to be with their folks on Songkarn Day. In Bangkok where a large proportion of dwellers come from outlying province, the city on Songkarn Day assumes the appearance of a deserted city "

แต่จากชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาศึกษาพบว่า ประเพณีสงกรานต์ที่กล่าวถึงนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการกล่าวถึง คำว่า สงกรานต์และเรื่องราวที่เกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวังในเทศกาลวันสงกรานต์ คือ " สงกรานต์นี้พี่สิ้นหวัง " " สงกรานต์เศร้า " และ " สงกรานต์ตำนานรัก " ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าเป็นช่วงเวลาและโอกาสที่คนหนุ่มสาวมาพบปะสังสรรค์กัน ทำให้ในประเพณีมีทั้งการพบคนที่ถูกใจ แต่ถ้าไปรักคนที่มิใช่เจ้าของแล้วก็ทำให้ผิดหวังในความรักหรือคนรักเปลี่ยนใจไปรักคนอื่นจึงทำให้ชื่อเพลงลูกทุ่งที่ปรากฏมีทั้งความรักหลายแบบ แต่ที่ปรากฏในวันสงกรานต์นี้จะเป็นความรักที่ผิดหวังอย่างเดียว

๔.๒.๓.๒. ประเพณีลอยกระทง

จากข้อมูลที่ปรากฏพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงประเพณีลอยกระทงมีเพียง ๒ ชื่อ คือ " กระทงถึงฝั่ง " และ " กระทงหลงทาง "

การลอยกระทงในปัจจุบันนั้น มีการกำหนดวันลอยกระทงที่แตกต่างกันตามแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๓ : ๓๘) ได้กล่าวถึงประเพณีลอยกระทงไว้ว่า " การลอยกระทงจะเป็นคติของชนชาติที่ชอบประกอบบถกรรม ซึ่งย่อมอาศัยน้ำเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อพืชพรรณธัญชาติดองงามดี และเป็นเวลาน้ำเจิ่ง ก็ทำกระทงไปลอยตามกระแสน้ำไหลเพื่อขอบคุณแม่คงคาหรือเทพยเจ้าที่ประทานมาให้อุดมสมบูรณ์ เหตุนี้จึงได้ลอยกระทงในฤดูกลางน้ำมากเสร็จแล้วแล้วก็รื่นเริงกันด้วยความยินดี เท่ากับสมโภชการงานที่กระทำได้ดี ล่วงรอดมาจนเห็นผลแล้ว เป็นอย่างงานสมโภชในฤดูสารท ที่ชาวบ้านของเราบอกว่าลอยกระทงเป็นเรื่องขอขมาลาโทษแม่คงคา ก็มีเค้ามาในทำนองนี้ อีกอย่างหนึ่งลอยกระทงเป็นการ

ขอขอบคุณเทพแห่งน้ำหรือแม่คงคาของชนชาติที่อยู่ริมน้ำและประกอบกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ กลายเป็นลอยกระทงเพื่อบูชาพระพุทธรูปที่แม่น้ำนัมทานที หรือไหว้พระอุปโคตกลางสระดือทะเลไป ”

ดังนั้นการลอยกระทงจึงเป็นประเพณีที่สำคัญของไทย เป็นการแสดงความเคารพและขอขอบคุณพระแม่คงคาที่ช่วยให้พืชพรรณธัญญาหารมีความอุดมสมบูรณ์ โดยที่จะใช้กระทงล่องลอยไปตามสายน้ำเพื่อบูชาพระแม่คงคา

อรุณ เวทสุวรรณ (๒๕๒๖ : ๑๕๒) ได้กล่าวถึงประเพณีลอยกระทงไว้ว่า “ ทุก ๆ ปี เมื่อถึงวันลอยกระทงคนไทยทุกภาคจะจัดทำกระทงเป็นรูปดอกบัว โดยใช้ใบตองประดิษฐ์และใช้กาบกล้วยทำเป็นแพลอยไปตามสายน้ำ การลอยกระทงสมัยก่อนนั้นในกระทงจะมีของเล็ก ๆ น้อย ๆ บางทีนอกเหนือจากดอกไม้ธูปเทียนแล้ว อาจจะเป็นหมากพลู หรือไม้ก่หรือเหรียญเงิน ซึ่งแสดงว่าต้องการบูชาสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปด้วย ”

นอกจากนี้การลอยกระทงในปัจจุบันยังเกี่ยวข้องกับการเสี่ยงทายความรักด้วย ดังที่อรุณ เวทสุวรรณ (๒๕๒๖ : ๑๕๔) กล่าวถึงประเพณีลอยกระทงไว้ว่า “ มีการจัดงานลอยกระทงทั่วทุกภาคของไทย พอถึงวันลอยกระทงแล้วจะมีการชักชวนกันไปลอยกระทงตามงานที่จัดขึ้น ถ้าหากมีคนรักก็พากันไปลอยกระทง และมีการเสี่ยงทายความรักกันไปด้วย ”

จะเห็นได้ว่าในวันลอยกระทง แต่เดิมมาต้องมีการลอยกระทงเพื่อขอบคุณแม่คงคา หรือไหว้พระอุปโคตกลางสระดือทะเล ฯลฯ แต่ยุคหลังจะมีการลอยกระทงเพื่อเสี่ยงทายความรัก จึงปรากฏเรื่องการเสี่ยงทายความรักนี้ ในชื่อเพลง “ กระทงถึงฝั่ง ” หมายถึง ความรักที่ประสบผลสำเร็จ และ “ กระทงหลงทาง ” หมายถึง ความรักที่ไม่สมหวัง ทั้งสองชื่อเพลงนี้เป็นการเสี่ยงทายความรักโดยการใช้กระทงเป็นสิ่งที่เสี่ยงทาย เมื่อกระทงลอยมาถึงฝั่งแสดงว่าความรักที่ตั้งจิตอธิษฐานไว้สมหวัง แต่เมื่อกระทงไม่ถึงฝั่งแสดงว่าความรักนั้นไม่สมดังที่ตั้งใจไว้

๔.๒.๓.๓. ประเพณีเข้าพรรษา

เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๓ : ๔๙) ได้กล่าวถึงประเพณีเข้าพรรษาว่า “ เทศกาลเข้าพรรษาเริ่มตั้งแต่กลางเดือน ๗ ไปสิ้นสุดลงในกลางเดือน ๑๑ เป็นระยะเวลา ๓ เดือนพอดี ”

สุเมธ เมธาวิทยกุล (๒๕๓๔ : ๔๔) ได้กล่าวถึงประเพณีเข้าพรรษาไว้ว่า “ วันเข้าพรรษา เป็นประเพณีทางพุทธศาสนา โดยพระภิกษุสามเณรจะอยู่ประจำที่ตลอดระยะเวลา ๓ เดือน ในฤดูฝน โดยค้างคืนที่อื่นไม่ได้ นับตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึง ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ พุทธศาสนิกชนชาวไทยเมื่อถึงเทศกาลเข้าพรรษาจะมีความศรัทธาเลื่อมใส เวลาเข้าก็ไปทำบุญ ตักบาตร และถวายผ้าอาบน้ำฝนและไทยทานแด่พระภิกษุสามเณรในวัด บางคนก็ถืออุโบสถศีลเป็นประจำตลอดพรรษา บางคนก็งดเว้นอบายมุข บางคนก็เข้าอุปัชฌาย์เป็นพระภิกษุ เพื่อจำพรรษาซึ่งทำให้เกิดประเพณีบวชนาคขึ้นมา เป็นระยะเวลาที่มีผู้บวชมากกว่าระยะอื่นๆของปี และทางราชการก็ถือว่าเป็นวันหยุดเพื่อให้ราชการได้ทำบุญ ”

จากข้อมูลที่น่าสนใจศึกษาพบว่า ประเพณีเข้าพรรษาที่สะท้อนออกมาจากชื่อเพลงลูกทุ่งนั้น ปรากฏเพียงชื่อเดียวเท่านั้น คือ “ พบรักวันเข้าพรรษา ” เป็นการใช้คำที่บอกถึงชื่อของประเพณีโดยตรง และสะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้น

ดังนั้นสังเกตได้ว่า ประเพณีที่สำคัญ ๆ ในต่างจังหวัดของไทยมักจะมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ๒ ลักษณะ คือ ถ้าไม่สมหวังในความรัก ก็ต้องผิดหวังในความรัก ดังที่ เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๓ : ๖๑) กล่าวถึงประเพณีตามเทศกาลต่าง ๆ ไว้ว่า “ การจัดงานประเพณีตามเทศกาลต่าง ๆ นั้น มักมีการทำบุญตักบาตรในช่วงเช้า และในช่วงเย็นจะมีงานรื่นเริง จึงทำให้สถานที่จัดงานนั้น ๆ เป็นสถานที่ที่รวมกลุ่มวัยรุ่นหนุ่มสาวต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน จึงเกิดความรัก ชื่นชมและชอบพอกันขึ้น ” เมื่อถึงเทศกาลนี้ในครั้งต่อไป ความรักที่เกิดขึ้นอาจจะไม่เหมือนเดิมก็เป็นได้ ดังนั้นชื่อเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่มักจะกล่าวถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในงานประเพณีต่างๆ ของไทยด้วย เช่น ชื่อเพลง “ พบรักวันเข้าพรรษา ” “ สงกรานต์นี้พี่สิ้นหวัง ”

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า เรื่องราวที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งนี้จะพบว่า จะเป็นเรื่องราวของความรักที่ผิดหวังที่เกิดขึ้นในเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง และความรักที่เกิดขึ้นในวันเข้าพรรษา

๔.๒.๔. ประเพณีประจำท้องถิ่น

ประเพณีประจำท้องถิ่นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะรวมไปถึงงานรื่นเริงสำคัญต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่นที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งด้วย ทั้งนี้อาจมีลักษณะที่แตกต่างหรือประสมกลมกลืนกับประเพณีโดยทั่วไป แต่ประเพณีท้องถิ่นก็ยังคงมีการสืบทอดต่อกันมา และยังเป็นประเพณีที่

เกิดขึ้นเฉพาะของคนถิ่นนั้น ๆ ด้วย ประเพณีประจำท้องถิ่นที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งนั้นจะเป็น ประเพณีท้องถิ่นอีสาน

มาลินี ไชยชำนาญ (๒๕๓๕ : ๕๖) ได้กล่าวถึงประเพณีท้องถิ่นอีสานว่า “ พิธีกรรม และประเพณีมีบทบาทสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวอีสาน ส่วนใหญ่ประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมักมีช่วงเวลาที่มีการกำหนดไว้แล้ว พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีของคนในชุมชน รวมถึงลักษณะนิสัยใจคอของคนในท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน ”

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาปรากฏว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนประเพณีของชาวอีสาน สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ประเพณี ได้แก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีสู่ขวัญ และ ประเพณีผูกเสี่ยว

(๑) ประเพณีบุญบั้งไฟ

ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงประเพณีนี้คือ “ อีกรสาวเมืองบั้งไฟ ” การที่กล่าวถึงคำว่า “ เมืองบั้งไฟ ” เป็นการบอกให้รู้ถึงประเพณีท้องถิ่นที่คนอีสานนิยมกันมาก และสามารถบอกถึงภูมิลำเนาของผู้พูดได้ว่าเป็นคนจังหวัดใด ในที่นี้จะหมายถึงจังหวัด “ ยโสธร ” เพราะเมื่อเอ่ยถึงประเพณีบุญบั้งไฟ คนส่วนใหญ่จะรู้ได้ทันทีว่ากล่าวถึงจังหวัดใด เพราะประเพณีนี้มีชื่อเสียงมากในแถบภาคอีสาน และจังหวัดยโสธรจะจัดประกวดบั้งไฟทั้งด้านความสวยงาม และ ประสิทธิภาพการใช้งานของบั้งไฟด้วย จนได้รับการกล่าวขวัญกันว่าเป็นเมืองบั้งไฟ ดังที่ อรุณ เวชสุวรรณ (๒๕๒๖ : ๑๔๗) ได้กล่าวถึงประเพณีบุญบั้งไฟไว้ว่า “ ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นประเพณีที่สนุกสนานของชาวอีสาน องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ฟื้นฟู ประเพณีที่ดั่งงาม ให้เป็นประเพณีพื้นเมืองที่น่าสนใจ และได้จัดงานยิ่งใหญ่มโหฬารทุก ๆ ปีที่ จังหวัดยโสธร เมื่อตรงกับเทศกาลงานบุญบั้งไฟ ประชาชนชาวยโสธรและจังหวัดใกล้เคียงจะหลั่งไหลไปชมงานนี้กันมากมาย มีการประกวดบั้งไฟ การประกวดการพ้อน การแข่งต่าง ๆ ”

อุดม บัวศรี (๒๕๓๕ : ๑๑๙) ได้กล่าวถึงประเพณีบุญบั้งไฟไว้ว่า “ ประเพณีบุญบั้งไฟ หรือบุญบ้องไฟ เป็นประเพณีที่ทำกันในเขตภาคอีสานกระทำสืบต่อกันมานาน นิยมทำกันใน กลางเดือน ๖ ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา ประชาชนในท้องถิ่นเรียกกันว่า “ บุญเดือน ๖ ” ประเพณีนี้เปรียบเสมือนสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนชนบท เพราะมีความ

เชื่อกันว่าถ้าไม่มีการจัดพิธีนี้ขึ้นอาจทำให้เกิดสิ่งไม่ดีต่าง ๆ ตามมา เช่น เกิดความแห้งแล้ง และเจ็บไข้ได้ป่วย รวมไปถึงเป็นการอ้อนวอนเทวดาฟ้าดินเพื่อให้ฝนตกชุก ทำให้การเพาะปลูก ประสบผลดีและเก็บเกี่ยวได้ผลดี ”

วิลเลียม เจ. คลอสเนอร์ (๒๕๔๕ : ๕๗) กล่าวถึงประเพณีบุญบั้งไฟว่า “ ตามประเพณีนั้นจะมีการเกี่ยวพาราสีกันเป็นกลุ่ม ในทำนองเดียวกันในคืนก่อนวันเทศกาล บรรดาหญิงสาวจะไปวัดเพื่อจีบหมากพลูและมวนบุหรี่ เพื่อถวายแก่พระสงฆ์ในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น หม่อมสาวในหมู่บ้านจะมีโอกาสได้ พบปะเกี่ยวพาราสีกัน แต่จะอยู่ภายใต้การดูแลสอดส่องของบรรดาพระสงฆ์ และหญิงสูงอายุ ”

ดังนั้นประเพณีบุญบั้งไฟจึงเป็นประเพณีที่สำคัญต่อคนอีสานมาก เพราะเชื่อกันว่าถ้าไม่มีประเพณีนี้เกิดขึ้นจะทำให้เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ขึ้น นอกจากนี้ประเพณีบุญบั้งไฟยังเป็นการแสดงความสามัคคีของคนในชุมชน รวมไปถึงความสนุกสนานรื่นเริงที่เกิดขึ้นหลังจากที่ทำงานหนักมาตลอดปี แต่ชื่อเพลง “ ฮักสาวเมืองบั้งไฟ ” อาจจะไม่เพียงบ่งบอกว่ารักผู้หญิงเมืองยโสธรเท่านั้นก็ได้ โดยใช้ “ เมืองบั้งไฟ ” เป็นสัญลักษณ์แทน และเมื่อเอ่ยถึง “ บั้งไฟ ” คนก็จะคิดไปถึงการทำบุญบั้งไฟได้

(๒) ประเพณีสู่ขวัญ

ในชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีนี้มี ๒ ชื่อ คือ ชื่อเพลง “ ส่งอ้ายด้วยฝ้ายขาว ” และชื่อเพลง “ มาเด้อขวัญเอย ” ทั้งสองเพลงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงพิธีกรรมที่คนอีสานประพาศปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน คือ การสู่ขวัญ ชื่อเพลง “ มาเด้อขวัญเอย ” จะมาจากการกล่าวคำเรียกขวัญในประเพณีสู่ขวัญซึ่งอาจจะมีบายศรีหรือไม่มีก็ได้ แล้วแต่โอกาสของงานนั้น ๆ ลักษณะของชื่อเพลงนี้จะเป็นการเรียกขวัญตามที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนชื่อเพลง “ ส่งอ้ายด้วยฝ้ายขาว ” เป็นการสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการผูกแขนหรือการเรียกขวัญของคนที่สำคัญหรือคนที่เป็นที่รักเมื่อต้องเดินทางไปไกล หรือต้องออกจากบ้านไปอยู่อื่น จึงมีการจัดพิธีนี้ขึ้นมาเพื่อเรียกขวัญและกำลังใจให้แก่เจ้าของขวัญ รวมไปถึงญาติสนิทมิตรสหายต่าง ๆ ด้วย ดังนั้นการที่กล่าวถึงการผูกแขนด้วยฝ้ายขาวนั้น จะหมายถึงการส่งความรัก ความคิดถึง และความห่วงใยไปให้ผู้ที่ได้รับด้วย ชื่อเพลงนี้จึงเป็นการบอกกล่าวให้รู้ว่า แม้จะต้องจากกันไปไกลแต่ก็ขอให้โชคดี มีความสุข

ดังที่กล่าวแล้วว่า งานสู่ขวัญอาจมีหรือไม่มีบายศรีก็ได้ ในกรณีที่มีบายศรีสู่ขวัญ อุดม บัวศรี (๒๕๓๕ : ๑๐๔) ได้กล่าวถึงการบายศรีสู่ขวัญไว้ว่า “ ประเพณีบายศรีสู่ขวัญนี้ จะเป็นประเพณีที่เกิดขึ้นในทั่วทุกภาคของไทย แต่ที่นิยมและมีความเชื่อเกี่ยวกับขวัญนั้นมักจะเป็นท้องถิ่นอีสาน คำว่า “ สู่ขวัญ ” หรืออย่างที่ทางภาคเหนือเรียกว่า “ เฮียขวัญ ” หรือ “ เรียขวัญ ” หมายถึงการเรียกขวัญให้คืนมาสู่ผู้เป็นเจ้าของ การทำ “ บายศรีสู่ขวัญ ” เป็นประเพณีพื้นบ้านมานาน ชาวบ้านจะทำพิธีนี้เมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วยเกิดขึ้น มีงานมงคล หรือมีแขกผู้มาเยือนกัณนิยมกระทำกัน ในแต่ละท้องถิ่นจะมีรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับพิธีนี้แตกต่างกันเล็กน้อย แล้วแต่ความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น แต่ส่วนใหญ่จะมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เป็นการเรียกขวัญมาสู่ผู้เจ็บป่วย สู่ผู้มาเยือน สู่เจ้าของบ้าน หรือผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นต้น การบายศรีสู่ขวัญของชาวอีสานส่วนใหญ่มักกระทำพิธีในกรณีต่าง ๆ ”

(๓) ประเพณีผูกเสี่ยว

จากข้อมูลพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวกับประเพณีนี้คือ ชื่อเพลง “ ผูกเสี่ยว ” ซึ่งหมายถึง การร่วมสาบานเป็นเพื่อนรักหรือเพื่อนตาย

อุดม บัวศรี (๒๕๓๕ : ๑๐๗ - ๑๐๙) ได้กล่าวถึงประเพณีผูกเสี่ยวไว้ว่า “ ประเพณีผูกเสี่ยวเป็นวัฒนธรรมอันสูงส่งของชาวอีสาน เพราะเป็นเครื่องนำจิตใจให้คนในสังคมมีความซื่อสัตย์ เสียสละ สามัคคีและจริงใจต่อกัน ชาวอีสานเคยนำเอาประเพณีการผูกเสี่ยวมาใช้ในการปกครองอยู่เสมอ เช่น หมู่บ้านใดมีเรื่องบาดหมางกัน ผู้ปกครองก็มักจัดการผูกเสี่ยวให้กับคนในหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านใกล้เคียงกัน ความเป็นเสี่ยวก็จะช่วยให้เกิดความสามัคคี ประนีประนอมกัน เรื่องุ่นวายต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น บ้านเมืองก็สงบเรียบร้อย คำว่า “ เสี่ยว ” ในความหมายของคนอีสานนั้น หมายถึง “ เพื่อนรัก ” “ เพื่อนตาย ” “ เพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุข ” ประดุจชีวิตเดียวกัน เป็นประเพณีของคนอีสานที่มีมาแต่โบราณ ในสมัยก่อนพิธีผูกเสี่ยวนั้นกระทำกันไม่เอิกเกริก เป็นเพียงการรับรู้ระหว่างมารดาบิดาของทั้งสองฝ่าย และเมื่อผูกแขนกันและอวยชัยให้พรแล้ว เด็กคู่นั้นก็จะเป็นเพื่อนกันตลอดชีวิต ดังนั้นความหมายของคำว่า “ เสี่ยว ” สำหรับคนอีสานแล้ว เป็นคำที่ล้ำลึก แฝงไว้ด้วยปรัชญาและอุดมคติในการสร้างสรรค์มิตรภาพเป็นอย่างยิ่ง เป็นคำที่ยกย่องให้เกียรติกันอย่างมาก ”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่ผู้แต่งเพลงนำเอาประเพณีประจำท้องถิ่นมาตั้งเป็นชื่อเพลงลูกทุ่ง อาจเป็นเพราะว่า ผู้แต่งเพลงต้องการที่เล่าเรื่องใกล้ตัวที่เกิดขึ้น ทั้งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับหนุ่มสาว

และความรักเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้ฟัง รวมไปถึงการหยิบยกเอาประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาสอดแทรกลงไปด้วย

จะเห็นได้ว่าประเพณีต่าง ๆ ที่ผู้แต่งเพลงเลือกสรรมานั้นมักจะเป็นประเพณีที่มีความสำคัญทั้งสิ้น เช่น งานบวช งานแต่งงาน ทั้งสองประเพณีนี้จะบ่งให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการบวชที่สำคัญ โดยมีความเชื่อว่าผู้ชายต้องบวชเสียก่อนถึงจะแต่งงานกันได้ เช่น ให้พี่บวชเสียก่อน บวชก่อนเบียด และประเพณีแต่งงานเป็นเสมือนสิ่งที่บอกให้รู้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเริ่มสมหวังดังที่ปรารถนา เช่น ชวนน้องแต่งงาน ส่วนประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ นั้นจะเห็นได้ว่าเป็นประเพณีที่หนึ่งปีจะมีเพียงครั้งเดียวที่จะทำให้หนุ่มสาวได้มาพบกัน ดังนั้นหนุ่มสาวทั้งหลายจึงตั้งหน้าตั้งตารอและให้ความสำคัญกับประเพณีเหล่านี้ เช่น สงกรานต์ ตำนานรัก พบรักวันเข้าพรรษา

นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่า ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีจะมีประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตครอบครัว ประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ และประเพณีท้องถิ่น ในประเพณีเหล่านี้จะมีการทำบุญประกอบด้วยเสมอ ดังที่ เสฐียรโกเศศ (๒๕๑๕ : ๔๒ - ๔๓) กล่าวถึงงานบุญไว้ว่า “ งานบุญที่กล่าวถึงนั้นมักเป็นงานต่าง ๆ ตามแต่ละท้องถิ่นที่กล่าวถึง เพราะในเทศกาลหรือประเพณีต่าง ๆ นั้นมักจะมีพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ ในการประกอบพิธีกรรมแต่ละครั้งย่อมมีการทำบุญด้วย เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา การขึ้นบ้านใหม่ งานบวชงานแต่งงาน พิธีกรรมเหล่านี้รวมไปถึงการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธด้วย และในงานบุญแต่ละครั้งชาวบ้านในชุมชนนั้นต่างช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี บางครั้งจะเห็นได้ว่าชาวชนบทจะเรียกงานบุญต่าง ๆ นี้ว่า “ งานช่วย ” เพราะเป็นการร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชน เสมือนเป็นการแสดงความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการแสดงน้ำใจที่มีต่อกันของคนในสังคมด้วย และได้กล่าวถึงการไปช่วยงานว่า ตามประเพณีของเรา ถ้าใครมีงานทำบุญเลี้ยงพระจะเป็นงานมงคลหรืองานศพก็ตามที่ ผู้ได้รับเชิญมักจะพูดว่าไปช่วยงานบ้านนั้น บ้านนี้ ...ถ้าครอบครัวใดมีการทำบุญ ซึ่งตามธรรมเนียมก็มีในเวลาว่างจากทำนาและเลี้ยงดูกันเป็นอย่างดี งานฉลองงานสมโภช ชาวบ้านร้านดินเพื่อนบ้านเรือนเคียงเมื่อทราบก็จะมาช่วย นำเอาข้าวปลาอาหารมาช่วยตามแต่กำลัง หรือไม่ก็ช่วยแรงแบกหาม หุงหาอาหารกันตามเรื่อง ”

ในเทศกาลต่าง ๆ มักจะมีการทำบุญ เนื่องจากเป็นสิ่งที่คนไทยที่ยึดถือและปฏิบัติกันมาเป็นระยะเวลาช้านาน เช่น การทำบุญตามบ้านหรือชุมชนต่าง ๆ ในบางครั้งงานบุญของแต่ละชุมชนก็จะมี ความแตกต่างกันไป ตามแต่ความเชื่อและศรัทธาของคนในชุมชนนั้น ๆ

การทำบุญเป็นความเชื่อของคนไทยที่มีมานาน เชื่อกันว่าถ้าทำความดี แล้วจะพบแต่ความสุขสมหวัง ดังที่หลักศิลาจารึกหลักที่ ๔๔ ด้านที่ ๒ บรรทัดที่ ๓ - ๕ มีเนื้อความว่า “ ทำบุญทั้งนี้ปรารถนาเกิดมาชาติใดก็ดี ขอให้มี...ขอมีปรีชาญา ขอมีข้าวของ ขอมีโถมงาม ขอมี (พาหนะ) ขอมีพ่อแก้วแม่แก้ว ขอมีปากหอมตมหอม...” จากศิลาจารึกนี้ จะเห็นได้ว่า คนไทยมีความเชื่อมาแต่สมัยก่อนว่า ถ้าทำบุญในชาติภพนี้ ผลบุญที่กระทำไว้จะส่งผลไปถึงชาติหน้า ให้ได้รับผลตามที่ปรารถนา

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงการทำบุญจะเป็นการพูดถึงงานบุญ งานช่วยต่าง ๆ ดังชื่อเพลงต่อไปนี้

งานบุญ	งานช่วย (อีกล้าวหรือพี่)
กลับบ้านงานบุญ	แฟนเพลงร่วมบุญ
ขอเชิญร่วมทำบุญ	รักเกิดบนรถผ้าป่า

จะเห็นได้ว่า “ งานบุญ ” ที่กล่าวถึงนั้น ส่วนใหญ่จะไม่ระบุว่าเป็นการทำบุญในงานพิธีใด แต่จะเป็นการกล่าวถึงงานบุญโดยรวม

ส่วนคำว่า “ งานบุญ ” นี้มักจะเป็นการกล่าวถึงพิธีกรรมที่มีศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นตามต่างจังหวัด เพราะคนต่างจังหวัดนั้นยังคงมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีความสนิทสนมกันระหว่างคนในท้องถิ่นด้วย ดังที่ ภัทยา ภักดีบุรี (๒๕๓๕ : ๑๑๒) ได้กล่าวถึงการทำบุญของคนไทยไว้ว่า “ ในงานบุญแต่ละครั้งนั้นจะมีการช่วยเหลือกันหรือลงขันกัน และบางครั้งจะทำที่บ้านหรือในวัด ถ้ามีงานที่บ้านเจ้าภาพของงานต้องต้อนรับผู้ที่มาช่วยงานอย่างเต็มที่ หรือในกรณีที่มีงานที่วัด ชาวบ้านก็นำสิ่งของที่ตนมีอยู่หรือบางคนไม่มีเงินก็จะอาศัยแรงงานเข้าช่วย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถามไถ่สารทุกข์ คล้ายกับการรวมญาติพี่น้องหรือคนรู้จักที่สนิทสนมมารวมกัน ทำให้เกิดความรักและความสามัคคีของในชุมชน ”

คนจะเชื่อเรื่องทำบุญ จึงมักไปร่วมทำบุญโอกาสต่าง ๆ เสมอ จะไปรวมกันทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ เช่น “ กลับบ้านงานบุญ ” อาจเป็นสงกรานต์ หรือ เข้าพรรษาก็ได้ ส่วน “ งานบุญ ” “ ขอเชิญร่วมทำบุญ ” “ แฟนเพลงร่วมบุญ ” จะเป็นการทำบุญทุกโอกาส เทศกาลใดก็ได้ไม่เจาะจง แม้คนจะไปร่วมงานบุญงานช่วยด้วยความเต็มใจ แต่จะมีบางคนไม่เต็ม

ใจ จึงออกมาในชื่อเพลง “งานช่วย (อีกล้าวหรือพี่) ” ส่วนชื่อเพลง “ รักเกิดบนรถม้าป่า ” จะเจาะจงโอกาสในการทำบุญด้วย

จากข้อมูลที่นำมาศึกษาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนเกี่ยวกับประเพณีนั้น มักจะเป็นการกล่าวถึงเพียงชื่อของประเพณีหรือการใช้คำบางคำที่เกี่ยวข้องกับประเพณีเท่านั้น ยังไม่มีการกล่าวถึงลักษณะของพิธีกรรมหรือการกล่าวถึงความหมายของประเพณีนั้น ๆ ซึ่งอาจจะมีการกล่าวถึงลักษณะต่าง ๆ นี้ในเนื้อเพลง แต่ในส่วนของชื่อเพลงลูกทุ่งก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญที่มีต่อวัฒนธรรมไทยได้ เพราะชื่อเพลงนั้นเป็นส่วนสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ฟังได้รับรู้ว่าเนื้อหาของเพลงนั้นจะเป็นการพูดถึงสิ่งใด และชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงประเพณีต่าง ๆ นี้ มักเป็นการกล่าวถึงความรักและความผิดหวังที่เกิดขึ้นในวันสำคัญหรืองานประเพณีที่เกิดขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในงานประเพณีต่าง ๆ นั้นเป็นที่รวมเหตุการณ์และความรู้สึกที่หลากหลายเข้าไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นความสุข ความทุกข์ และการก่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชนนั้น

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า ในแต่ละประเพณีที่ปรากฏนั้นมักจะมีเรื่องราวของความรักเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังที่ วิลเลียม เจ. คอสเนอร์ (๒๕๔๕ : ๕๘) ได้กล่าวถึงคนไทยในสายตาต่างชาติไว้ว่า “ ในช่วงการจัดเตรียมงานเทศกาลต่าง ๆ บรรดาชาวบ้านไม่ว่าจะหนุ่มหรือแก่จะมีโอกาสพบปะเพื่อนฝูงและผู้รู้จักคุ้นเคยจากบ้านใกล้เรือนเคียง เพื่อความสนุกสนาน การหยอกล้อด้วยมิตรไมตรี การเกี่ยวพาราสี การพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสาร และนินทากัน ” ดังนั้นชื่อเพลงลูกทุ่งที่ปรากฏจึงมีทั้งการกล่าวถึงความรักที่เกิดขึ้นในงานเทศกาลต่าง ๆ ด้วย เช่น ชื่อเพลง “ พบรักวันเข้าพรรษา ”

นอกจากชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงประเพณีของไทยที่มีอยู่เดิมแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นว่าในปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป มีการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในหลายรูปแบบ รวมไปถึงทางด้านของประเพณีด้วย ดังปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่ง คือ “ วาเลนไทน์พ่ายรัก ” “ วันวาเลนไทน์ ”

อรุณ เวชสุวรรณ (๒๕๒๖ : ๑๘๓) ได้กล่าวถึงวันวาเลนไทน์ไว้ว่า “ มีประเพณีชนิดหนึ่งที่แพร่หลายเมื่อไม่นานนี้ ประเพณีที่ว่าคือ วันวาเลนไทน์ โดยฝรั่งถือเอาวันนี้เป็นวันแห่งความรักตามคตินิยมแห่งคริสต์ศาสนา วิทยุรุ่นไทยจำนวนมากที่นิยมประเพณีวาเลนไทน์นี้โดยไม่ทราบประวัติความเป็นมามาก่อน วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ของทุกปี เป็นวันวาเลนไทน์ของฝรั่ง

แต่คนบางคนไม่รู้ว่่วันนี้สำคัญอย่างไร รู้แต่ว่าเป็นวันแห่งความรัก ก็เอาความรักเที่ยวหอบไปให้กัน” ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวันวาเลนไทน์มิใช่ประเพณีของไทย แต่คนไทยก็รับเอาประเพณีนี้เข้ามาใช้ และให้ความสำคัญโดยที่ไม่รู้ถึงความเป็มาของประเพณีนี้ แต่จะยึดถือเอาว่าเป็นวันแห่งความรัก ต้องมอบความรักให้แก่กัน ชื่อเพลงลูกทุ่งก็มีกรกล่าวถึงประเพณีนี้ด้วยแต่จะเป็นการบอกเพียงชื่อของวันวาเลนไทน์ดังชื่อเพลง “วันวาเลนไทน์” และบอกอาการผิดหวังในความรักคือชื่อเพลง “วาเลนไทน์พ่ายรัก”

จากการศึกษาชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนประเพณีต่าง ๆ ของไทย ปรากฏออกมาเป็นความถี่ได้ดังนี้

ตารางที่ ๑๒ ความถี่ของภาพสะท้อนประเพณีต่าง ๆ

ประเพณีต่าง ๆ	จำนวน	ร้อยละจากประเพณีทั้งหมด	ร้อยละจากชื่อเพลงทั้งหมด
ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว	๓๕	๖๖.๐๐	๒.๕๐
ประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ	๑๒	๒๒.๖๔	๐.๘๖
ประเพณีท้องถิ่น	๔	๗.๕๔	๐.๒๘
ประเพณีต่างชาติ	๒	๓.๗๗	๐.๑๔
รวม	๕๓	๑๐๐	๓.๗๘

จะเห็นได้ว่า ประเพณีต่าง ๆ ที่ปรากฏมักจะเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวัฏจักรชีวิตของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นประเพณีแต่งงาน และงานบวช ซึ่งพบมากที่สุดในชื่อเพลงลูกทุ่งนั้น สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญกับทั้งสองประเพณีนี้มาก อาจเป็นเพราะว่าคนไทยส่วนใหญ่เชื่อกันว่า “การบวช” เป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับชีวิตลูกผู้ชาย และ “การแต่งงาน” ก็เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับลูกผู้หญิง ดังนั้นทั้งสองประเพณีนี้จึงได้รับกล่าวถึงมากที่สุด นอกจากนี้ในแต่ละประเพณีมักเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และเป็นการรวมกลุ่มแสดงความสามารถของคนในชุมชนแสดงออกถึงนิสัยของคนไทย และสะท้อนความเป็นไทยได้ด้วย

๔.๓. การละเล่น

ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๒๕ : ๙๐) ให้ความหมายคำว่า " การละเล่น " ดังนี้ " น. มหรสพต่าง ๆ , การแสดงต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง "

นิสา เมลานนท์ (๒๕๔๑ : ๒) ได้กล่าวถึงการละเล่นไว้ว่า " การละเล่น มีความหมายคลุมทั้งการแสดง การร้อง การรำ และละเล่นแบบต่าง ๆ รวมทั้งการกีฬาเพื่อความสนุกสนานด้วย "

ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ " การละเล่น " จะหมายถึง ศิลปะการแสดงต่าง ๆ ทั้งการร้อง การรำ เครื่องดนตรี มหรสพต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง

จากข้อมูลการศึกษาพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่มีการกล่าวถึงการละเล่นต่าง ๆ ของไทยมีจำนวน ๗ ชื่อ ได้แก่

<u>เซ็งสวิง</u>	<u>อย่าลืมหนึ่งลุง</u>
<u>อย่าลืมโนราห์</u>	<u>ลิเกธรรมะ</u>
<u>พินแค้นเอ็นสาว</u>	<u>ชอรอสี</u>
<u>น้องชออุ พี่ชออี</u>	

จะเห็นได้ว่า การละเล่นที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งมีทั้งการละเล่นแบบพื้นบ้าน คือ หนึ่งตะลุง รำโนราห์ เซ็ง ลิเก และเกี่ยวกับเครื่องดนตรี คือ ชอ พิน แคน

ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้เห็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวอีสานคือ ชื่อเพลง " เซ็งสวิง " จะเห็นได้ว่า คำว่า " เซ็ง " จะหมายถึงการร้องรำทำเพลงแบบชาวอีสาน (ราชบัณฑิตยสถาน : ๒๕๔๒ , ๓๘๕) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของคนอีสานที่รักความสนุกสนาน

และยังมีการกล่าวถึงการละเล่นพื้นบ้านของภาคใต้ด้วย คือ " มโนราห์ " (ราชบัณฑิตยสถาน , ๒๕๔๒ : ๘๓๓) ซึ่งจะหมายถึง " น. ศิลปะการแสดงพื้นเมืองอย่างหนึ่งของภาคใต้ มีแม่บททำร่าอย่างเดียวกับละครชาติตรี " และ " หนึ่งตะลุง " ซึ่งจะหมายถึง " น.

การแสดงอย่างหนึ่ง ใช้หนังสือเป็นรูปภาพขนาดเล็ก คีบด้วยไม้ตบอันเดียว เขีดภายในโรงให้ไฟส่องผ่านตัวหนังสือ สร้างเงาให้ปรากฏบนจอผ้าขาวหน้าโรง ใช้ปี กลอง และฆ้องคู่ บรรเลงประกอบ ผู้ขีดเป็นผู้พากย์” (ราชบัณฑิตยสถาน , ๒๕๔๒ : ๑๒๔๔)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทั้งการร่ำโนราห์ และการเล่นหนังตะลุง เป็นศิลปะการแสดงของคนภาคใต้ที่มีชื่อเสียงมาก แต่ในปัจจุบันจะพบว่าศิลปะการแสดงเหล่านี้เริ่มที่จะได้รับความนิยมน้อยลงไปทุกที จึงมีการสนับสนุนและส่งเสริมศิลปะการแสดงพื้นบ้านเหล่านี้ไว้ ดังชื่อเพลง “ อย่าลืมนั่งลุง ” และ “ อย่าลืมนอราห์ ” และการแสดงพื้นเมืองของภาคกลางก็ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งเช่นกัน คือ ชื่อเพลง “ ลิเกธรรมะ ”

นอกจากนี้จะเห็นว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งยังมีการกล่าวถึงเครื่องดนตรีพื้นบ้านไว้ด้วย คือ ชื่อเพลง “ พินแคนเอ็นสาว ” ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒ : ๒๖๕) ให้ความหมายของคำว่า “ แคน ” ดังนี้ “ น. เครื่องดนตรีทางถิ่นอีสาน ทำด้วยไม้ซางผูกเรียงต่อกับเต้าแคน สำหรับเป่าเป็นเพลง ” และคำว่า “ พิน ” จะหมายถึง “ น. เครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง มีสายสำหรับดีด ” (ราชบัณฑิตยสถาน , ๒๕๔๒ : ๗๘๗) ดังนั้นชื่อเพลงนี้นอกจากจะสะท้อนให้เห็นการเล่นของคนอีสานแล้ว ยังสามารถบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นการใช้เสียงดนตรีเรียกให้กลับมายังถิ่นอีสาน

ดังนั้นชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนวัฒนธรรมด้านการละเล่นจึงเป็นการกล่าวถึงการละเล่นลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละภาค มีทั้งภาคใต้ที่กล่าวถึงการร่ำโนราห์ และหนังตะลุง ในชื่อเพลง “ อย่าลืมนอราห์ ” “ อย่าลืมนั่งลุง ” ภาคอีสานที่กล่าวถึงการรำเซิ้ง ในชื่อเพลง “ เซิ้งสวิง ” และภาคกลางที่กล่าวถึงลิเก ในชื่อเพลง “ ลิเกธรรมะ ”

๔.๔. ค่านิยม

ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๓ : ๒๔๒) ให้ความหมายคำว่า “ ค่านิยม ” ดังนี้ “ น. สิ่งทีบุคคลหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง ”

วีระ บำรุงรักษ์ (๒๕๒๘ : ๑๘) คำว่า “ ค่านิยม ” ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้ความหมายของคำว่า “ ค่านิยม ” หมายความว่า “ สิ่ง ” ทีคนสบายใจ สิ่งทีปรารถนาอยากได้ ปรารถนาอยากเป็น หรือกลับกลายมาเป็นสิ่งที่คนถือว่าเป็นสิ่งบังคับต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่องและมีความสุขที่จะได้เห็น ได้

พึง ได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมของสังคมจึงเป็นวิถีของการจัดรูปแบบความประพฤติที่มีความหมายต่อบุคคล และเป็นแบบฉบับความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคมและในชีวิต หรือเผชิญกับเหตุการณ์ ทำให้มีการเลือกในสถานการณ์หรือเวลานั้น ค่านิยมจึงรวมไปถึงจุดมุ่งหมายหรือความต้องการในชีวิตและเป็นสิ่งที่บุคคลชอบ "

จินตนา ดำรงค์เลิศ (๒๕๓๓ : ๕) ได้กล่าวถึงค่านิยมไว้ว่า " ค่านิยม หมายถึงความโน้มเอียงหรือแนวทางที่คนจะประพฤติตนไปในทิศทางใดแนวทางหนึ่งที่ได้พิจารณาและไตร่ตรองแล้วว่า เป็นสิ่งที่ดีสำหรับคน หรือสังคมยอมรับนับถือ และปฏิบัติตามแนวคิดนั้น ๆ อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยก็ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ดังนั้นค่านิยมจึงมีความหมายถึงแนวคิดเกี่ยวกับความดีงามในการประพฤตินั้น ๆ ดังนั้นทัศนคติหรือเจตคติและความเชื่อจึงยังไม่อาจเรียกได้ว่าเป็น ค่านิยม จนกว่าจะได้รับการพิจารณาถึงผลที่ตามมาจากความประพฤติหรือการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และมีการปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอแล้ว "

สุพัทธา สุภาพ (๒๕๔๓ : ๒๐) ได้กล่าวถึงคำว่า " ค่านิยม " ดังนี้ " ค่านิยมบางอย่างขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมและสภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงจนไม่อาจรักษาเอาไว้ได้ ค่านิยมอย่างใหม่ก็จะขึ้นมาแทนที่ ดังนั้นสรุปได้ว่า ค่านิยม คือสิ่งที่กลุ่มสังคมกลุ่มหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง "

คำว่า " ค่านิยม " ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะหมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็น เป็นสิ่งที่คนในสังคมกลุ่มหนึ่ง ๆ ยอมรับหรือยึดถือปฏิบัติ ดังนั้นค่านิยมของคนไทย จะหมายถึงค่านิยมที่คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อถือและปฏิบัติตามกันเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ได้ผ่านการตรวจสอบในทางปฏิบัติของคนทั้งชาติว่าเป็นของดีงามและได้ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยประจำชาติ รวมไปถึงจุดมุ่งหมายหรือความต้องการในชีวิตและเป็นสิ่งที่บุคคลชอบ

จากข้อมูลที่น่าสนใจจะพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งในปัจจุบันจะสื่อถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ สะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน ชื่อเพลงลูกทุ่งจะประกอบไปด้วยศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ และค่านิยมที่เข้าร่วมกันระหว่างคนเมืองและคนชนบท รวมไปถึงความทันสมัย เหตุการณ์ต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมของสังคม

ปัจจุบันที่ชื่อเพลงลูกทุ่งสามารถสื่อไปให้ผู้ฟังได้รับฟังและรับรู้ ค่านิยมที่ปรากฏอยู่ในข้อมูลของชื่อเพลงลูกทุ่งที่ได้นำมาศึกษานี้ ปรากฏว่าคนไทยมีค่านิยมที่หลากหลาย ได้แก่

๔.๔.๑. ค่านิยมเกี่ยวกับเงิน

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า ค่านิยมเกี่ยวกับเงินที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งนั้นจะมีการกล่าวถึงค่านิยมเกี่ยวกับการใช้เงิน ซึ่งจะเห็นได้ว่า “ เงิน ” นั้นเป็นค่านิยมพื้นฐานของคนไทย ดังที่ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ (๒๕๒๒ : ๔๒) กล่าวว่า “ ค่านิยมพื้นฐานของคนไทยที่สำคัญได้แก่เงินและอำนาจ ” ดังนั้นค่านิยมเกี่ยวกับเงินที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งมีจำนวน ๒๕ ชื่อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๒

<u>กระเป๋าแบนแพนทิง</u>	<u>เศร้าเพราะจน</u>
<u>กำแพงเงิน</u>	<u>ขอบใจที่ขอบคนจน</u>
<u>ความจนวัดใจ</u>	<u>รักแท้แพ้เงิน</u>
<u>ความเจ็บความจน</u>	<u>เงินซื้อฉันไม่ได้</u>
<u>ถ้าฉันรวยจะสวดยให้ดู</u>	<u>ยิ่งรวยยิ่งรัก</u>
<u>รวยที่โรมีใหม่ทุกที</u>	<u>รักคนหล่อง้อคนรวย</u>

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า จะมีการสะท้อนความจนออกมาในชื่อเพลง เช่น “ กำแพงเงิน ” “ เศร้าเพราะจน ” “ ความจนวัดใจ ” “ ความเจ็บความจน ” “ รักแท้แพ้เงิน ” เพลงเหล่านี้จะกล่าวถึงความจนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้น ดังเช่นเพลง “ เศร้าเพราะจน ” เป็นการบอกว่า เนื่องจากจนจึงต้องเศร้าเพราะไม่สมหวัง ชื่อเพลง “ กำแพงเงิน ” หมายถึงความรักที่ถูกกีดกัน ไม่สมหวังเพราะจน

“ ความจนวัดใจ ” “ ความเจ็บความจน ” บ่งให้เห็นว่าเมื่อจนอาจจะถูกทอดทิ้ง หรือเจ็บทั้งกายและใจ “ รักแท้แพ้เงิน ” ถึงจะมีรักแท้แต่ต้องพ่ายแพ้ไปเพราะจน แต่มีเพียงชื่อเพลงเดียวเท่านั้นที่ไม่ได้แสดงถึงความทุกข์ใจ เศร้าใจที่จน คือ ชื่อเพลง “ ขอบใจที่ขอบคนจน ” เป็นการแสดงความรู้สึกขอบคุณที่ยังมีคนเห็นค่าของคนจน

ส่วนชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงความรวยนั้น จะกล่าวถึงความสำคัญของคนที่มีความร่ำรวย เช่น “ รักคนหลังจกคนรวย ” จากชื่อเพลงจะเห็นได้ว่า เมื่อรวยจึงมีคนมาจก “ ยิ่งรวยยิ่งรัก ” สะท้อนให้เห็นว่า คนรวยมักจะเป็นที่ชื่นชอบมากกว่าคนจน ยิ่งรวยมากคนก็ยิ่งรักมาก หรืออีกนัยหนึ่งชื่อเพลงนี้สะท้อนความเห็นแก่เงินของผู้พูดก็ได้ “ รวยทีไรมีใหม่ทุกที ” สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่ว่า เมื่อใดมีเงินมากทำให้สามารถซื้อสิ่งของใหม่ ๆ ได้ และอาจรวมไปถึงคนรักใหม่ด้วย

ในชื่อเพลง “ ถ้าฉันรวยจะสวยให้ดู ” จะสะท้อนให้เห็นความรู้สึกภายในใจของคนที่มีฐานะยากจนว่า ต้องการสิ่งใดบ้างในชีวิต จึงตั้งความหวังไว้ว่าถ้ามีเงินแล้วจะทำสิ่งใดบ้าง และสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือ ความต้องการทางด้านรูปร่างหน้าตา ที่แฝงอยู่ในความคิดและความรู้สึกของผู้พูดเสมอว่าทุกสิ่งนั้นสามารถเกิดขึ้นได้เสมอถ้ามีเงิน ถ้ารวยก็จะสวยได้ เมื่อมีเงินสามารถซื้อเสื้อผ้า เครื่องประดับ ทำผม เสริมสวยต่างๆ ตามแฟชั่นก็จะทำให้สวยได้

แต่จะเห็นได้ว่า ในบางครั้งเงินก็ไม่สามารถซื้อทุกอย่างได้เช่นกัน ดังชื่อเพลง “ เงินซื้อฉันไม่ได้ ” จากชื่อเพลงนี้ทำให้เห็นว่า แม้จะมีเงินทองมากมายเพียงใด แต่ยังมีบางสิ่งที่มีเงินไม่สามารถซื้อได้ เช่น ความรัก ในทางกลับกันนั้นความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้มักเป็นส่วนน้อยที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันนั้นเงินยังคงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับคนในสังคม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ยังมีคนบางกลุ่มที่เห็นว่าเงินเป็นสิ่งสำคัญ สังเกตได้จากชื่อเพลงลูกทุ่งจะพบว่า ชื่อเพลงส่วนใหญ่กล่าวถึงความจนความรวยของคนในสังคมและความสำคัญของการมีเงิน ดังที่ สุพัทธรา สุภาพ (๒๕๔๓ : ๔) กล่าวว่า “ ค่านิยมของสังคมไทยทุกยุคทุกสมัย เงินเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เงินเป็นปัจจัยที่ทำให้ได้มาซึ่งตำแหน่งและอำนาจ ตลอดจนความรัก ”

๔.๔.๒. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้นั้นเป็นสิ่งสำคัญรองมาจากค่านิยมในเรื่อง “ เงิน ” เพราะเงินนำมาซึ่งการซื้อข้าวของเครื่องใช้ทั้งที่จำเป็นและไม่จำเป็น คำว่า “ สิ่งของเครื่องใช้ ” นี้จะรวมไปถึง อุปกรณ์ต่างๆ ภายในบ้าน รถยนต์ และสิ่งอื่นๆ สิ่งของเหล่านี้เป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงฐานะ

ของคนได้ เช่น ถ้าผู้ใดใช้สิ่งของที่มีราคาแพงแสดงให้เห็นว่า ผู้นั้นมีฐานะร่ำรวยสามารถซื้อของใช้ราคาแพงได้

ดังนั้นชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาศึกษาพบว่า ค่านิยมในด้านสิ่งของเครื่องใช้จะเห็นว่า คนไทยมีค่านิยมและให้ความสำคัญต่อเครื่องมือที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันมาก เช่น โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือ วิทยุติดตามตัว ชื่อเพลงที่สะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้มีจำนวน ๓๓ ชื่อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๓

<u>ขอเบอร์เน</u>	<u>แจกเบอร์เพื่อน</u>	<u>ผู้ชายป้ายแดง</u>
<u>รักแรกแจกเพจ</u>	<u>ไอ้หนุ่มไฟรั่วลส์</u>	<u>ขั้บรถหารัก</u>
<u>เบอร์โทรซี้ตัว</u>	<u>ไอ้หนุ่มแพ้กิ่งค้</u>	<u>โทรมามังค้</u>
<u>โทรศัพท์ปะรังเค</u>	<u>โทรศัพท์บอทุก้</u>	<u>จดหมายจากน้องตุ้</u>
<u>จดหมายรักจากบ้านนอก</u>	<u>จดหมายผิดของ</u>	<u>จักรยานแก่นหล่อน</u>
<u>มอเตอร์ไซค์อ้าง</u>	<u>จักรยานซี้เมียง</u>	<u>ซี้ควายก็หล่อได้</u>
<u>มือถือซี้ซ้ออด</u>		

จากตัวอย่างนี้พบว่าแต่เดิมการเขียนจดหมายในการติดต่อสื่อสารกันนั้น เป็นการบอกเล่าถึงความรัก ความคิดถึงที่มีต่อกัน และในบางครั้งจดหมายอาจเป็นสื่อในการตัดสัมพันธ์ความรักระหว่างคนสองคนได้ จดหมายเป็นเสมือนตัวแทนที่ใช้บอกความในใจของผู้เขียนว่ารู้สึกเช่นใด ถึงแม้ในปัจจุบันการติดต่อสื่อสารทางด้านจดหมายจะไม่แพร่หลายในสังคมเมือง แต่สำหรับสังคมชนบทจดหมายยังคงเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญมาก เพราะค่าใช้จ่ายในการใช้บริการมีราคาถูกลง และสามารถเขียนบอกเล่าสิ่งต่าง ๆ ผ่านจดหมายได้ อีกทั้งจดหมายยังเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางด้านจิตใจที่ผู้รับสามารถเก็บรักษาจดหมายได้ด้วย

เนื่องจากจดหมายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารของคนชนบท ทำให้คนชนบทที่ต้องไปทำงานอยู่ในเมือง หรือจังหวัดอื่น สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอด สอบถามสารทุกข์สุขดิบ และความเป็นไปในชีวิตได้ แต่อาจต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานในการที่จะติดต่อกันในแต่ละครั้ง อย่างไรก็ตามระยะเวลาของการรอคอยแม้จะนานแต่ก็ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องใช้ความอดทนในการที่จะรับรู้ข่าวสารของอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อได้รับจดหมายแล้วทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ และข่าวสารที่ได้รับนั้นมีคุณค่ามากสำหรับผู้ที่ได้รับ

ต่อมามีการใช้เพลงเจอร์หรือวิทยุติดตามตัว และถือว่าเป็นศูนย์กลางของการสื่อความรักถึงกัน เช่น ชื่อเพลง “ รักแรกแจกเพจ ” “ ไอ้หนุ่มแพ็กลิ่งค์ ” ทั้งสองเพลงนี้เป็นกรการกล่าวถึงเครื่องมือสื่อสารที่ได้รับความนิยมมากในช่วงนั้น และมีความคิดที่ว่าเมื่อได้พบคนถูกใจแล้วการซื้อวิทยุติดตามตัวให้เพื่อจะได้ติดต่อกันสะดวกขึ้น ดังนั้นค่านิยมของสังคมไทยที่เกี่ยวกับข่าวของเครื่องใช้ในด้านของโทรศัพท์มือถือ นับว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมไทยได้ดี มีการเปลี่ยนแปลงจาก จดหมายรักจากบ้านนอก จดหมายผิดซอง ไปสู่ ไอ้หนุ่มแพ็กลิ่งค์ รักแรกแจกเพจ ไปสู่ โทรศัพท์บอกที่ ขอเบอร์แน แจกเบอร์เพื่อน เบอร์โทรชีวิต ดังนั้นเทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารสามารถทำให้คนในสังคมมีความใกล้ชิดและผูกพันกันมากขึ้น และแสดงให้เห็นว่าวิทยาการใหม่ ๆ เข้ามาจึงทำให้คนเปลี่ยนไป ค่านิยมในการติดต่อสื่อสารจึงได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า แต่เดิมมีการใช้ควายเป็นพาหนะ ดังปรากฏในชื่อเพลง “ ขี่ควายก็หล่อได้ ” ต่อมาจะใช้จักรยาน และจักรยานยนต์ และการใช้จักรยานเป็นยานพาหนะถือว่าเป็นเรื่องปกติ เช่น ชื่อเพลง “ จักรยานแก่นหล่อน ” “ จักรยานขี่เมียง ” หรือ “ มอเตอร์ไซค์ฮ้าง ” แต่ถ้าบ้านใดมีรถจักรยานยนต์ใช้ถือว่ามีฐานะที่ดีมากกว่าคนอื่น แต่สภาพของรถจักรยานยนต์สามารถบอกถึงฐานะของผู้ใช้ได้ด้วย เพราะว่าถ้าเป็นจักรยานยนต์ที่ค่อนข้างเก่า ผุพัง หรือชิ้นส่วนสามารถบอกฐานะของผู้ใช้ว่าอยู่อีกระดับหนึ่ง การที่ใช้จักรยานยนต์ในการคมนาคมนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมชนบทในปัจจุบันว่า เริ่มมีเครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น และอิทธิพลของเมืองเริ่มเข้ามามีบทบาทในชีวิตของคนในชนบทมากขึ้น

“ ไอ้หนุ่มไพรวัลส์ ” และ “ ขับริถหารัก ” เป็นอีกค่านิยมหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพราะยานพาหนะที่นิยมของสังคมไทยในปัจจุบันคือ “ รถยนต์ ” ทุกยุคทุกสมัยยานพาหนะก็เป็นสิ่งที่สำคัญ จะเห็นได้ว่า สมัยก่อนมีการใช้ ควาย เป็นพาหนะในการเดินทาง หรือบางครั้งก็มีการเดินทางด้วยเท้า แต่ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีวิวัฒนาการมีความ

เจริญทางด้านวัตถุมากมาย ทำให้มียานพาหนะแบบใหม่มาแทนสิ่งเหล่านี้ คือ “ รถยนต์ ” ชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาวิเคราะห์นั้นพบว่า สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมไทยในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับยานพาหนะ สนใจรถที่อยู่ในสมัยนิยม ดังปรากฏในชื่อเพลง “ ไอ้หนุ่มไฟร์วิลด์ ” และชื่อเพลง “ ขั้บรถหารัก ”

จากชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาวิเคราะห์นี้ ทำให้เราเห็นภาพของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทว่า แต่เดิมพวกเขามีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ชี้อาย หรือใช้จักรยานธรรมดาจะติดต่อกันก็เขียนจดหมาย แต่ความเจริญของเมืองเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนชนบท ทำให้เปลี่ยนไปใช้มอเตอร์ไซด์ หรือรถยนต์ การติดต่อกันก็พัฒนาจากจดหมายไปเป็น แพ็กเก็ตต์ เพจ โทรศัพท์ และรวมไปถึงโทรศัพท์มือถือ

๔.๔.๓. ค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งกาย

นอกจากชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับเงิน และค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้แล้ว ค่านิยมเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมไทยได้เช่นกัน ชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาศึกษาจะสะท้อนให้เห็นถึง ค่านิยมของสังคมไทยในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับเครื่องแต่งกาย และการแต่งกายให้ทันสมัย ค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งกายที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งมี ๖ ชื่อ ได้แก่

กางเกงยีนส์แห่งความหลัง

ขอทานใส่สูท

สาวผมแดง

สาวเอดลอย

กางเกงยีนส์คู่ใจ

รักหนุ่มผมยาว

ค่านิยมของคนไทยที่สะท้อนออกมาจากชื่อเพลงลูกทุ่งพบว่า “ การแต่งกาย ” สำหรับคนไทยแล้วจะขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและกำลังซื้อของผู้บริโภคด้วย ในชื่อเพลง “ สาวเอดลอย ” จะเห็นได้ว่า คนไทยในสมัยก่อนจะแต่งกายแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย เช่น ในสมัยก่อนผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ห่มสไบ แต่ในปัจจุบันจะเห็นว่าผู้หญิงหันมานุ่งกระโปรงหรือกางเกงแทน กางเกงที่นิยมมักเป็นกางเกงยีนส์ และมักจะสวมเสื้อยืดเอดลอย

เฉลิมพล โสมอินทร์ (๒๕๔๗ : ๔ - ๖) ได้กล่าวถึงการแต่งกายของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันสรุปได้ว่า “ กระแสแฟชั่นยุคปัจจุบันที่เปิดรับเนื้อหนัง เอื้อเพื่อสายตาคงดูมากขึ้น ไม่

ว่าจะเป็ น เลื้อ กะอก เลื้อ แขนกุด เลื้อ สายเดี่ยว เลื้อ ยืดเอวลอยเปิดสะดือ กางเกงขาลั น กางเกงรัดรูป กางเกงยีนส์ รองเท้าสั้นตึก...” ดังนั้นจะเห็นว่ ค่านิยมที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่ง คือ ชื่อเพลง “สาวเอวลอย” ที่สะท้อนการแต่งกายของสาว ๆ ว่า ใส่เสื้อเอวลอย ซึ่งเป็นไป ตามสมัยนิยม และบางครั้งจะนิยมสวมใส่กางเกงยีนส์ ดังชื่อเพลง “กางเกงยีนส์แห่งความหลัง” “กางเกงยีนส์คู่ใจ”

นอกจากนี้ค่านิยมในเรื่องของการทำสีผมก็ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งเช่นกัน คือ “สาวผมแดง” ที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในการเปลี่ยนสีผมเป็นสีต่าง ๆ ตามสมัยนิยม ส่วนผู้ชายก็ นิยมไว้ผมยาว ในชื่อเพลง “รักหนุ่มผมยาว”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ค่านิยมในด้านการแต่งกายที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งจะเปลี่ยนแปลง ไปตามสมัยนิยม ผู้ชายหันมานิยมไว้ผมยาว ผู้หญิงโกรกสีผมเป็นสีแดง ใส่เสื้อเอวลอย มีการ นุ่งกางเกงยีนส์

จากการศึกษาชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนค่านิยมไทยในด้านต่าง ๆ ปรากฏออกมาเป็น ความถี่ได้ดังนี้

ตารางที่ ๑๓ ความถี่ของค่านิยมไทยด้านต่าง ๆ

ค่านิยม	จำนวน	ร้อยละจากค่า นิยม	ร้อยละจากชื่อ เพลงทั้งหมด
เงิน	๒๕	๓๙.๐๖	๑.๗๘
สิ่งของเครื่องใช้	๓๓	๕๑.๕๖	๒.๓๖
การแต่งกาย	๖	๙.๓๗	๐.๔๒
รวม	๖๔	๑๐๐	๔.๕๗

จากตารางข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมในสังคมไทยนั้นมักจะเกี่ยวข้องกับข้าวของ เครื่องใช้ เงิน และการแต่งกายตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าค่านิยมเหล่านี้คือ สิ่งที่คนไทย ปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็น เป็นสิ่งที่คนบุชายก่องงและมีความสุขที่จะได้เห็น ได้ฟัง ได้เป็นเจ้าของ ดังที่ได้ให้ความหมายของ “ค่านิยม” ไว้ข้างต้น นอกจากนี้ค่านิยมที่ปรากฏก็จะ เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม เพื่อให้เกิดความทันสมัยมากขึ้นด้วย

๔.๕. การศึกษา

เสฐียรโกเศศ (๒๕๓๒ : ๑๐๕) ได้กล่าวถึงการศึกษาในสมัยก่อนไว้ว่า “ ว่าถึงการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเรียนหนังสือ ก็ยังไม่แพร่หลายเพราะฉะนั้นชาวบ้านจึงเป็นผู้ไม่รู้จักหนังสือ จะมีผู้รู้อยู่บ้างก็คือพระสงฆ์ แต่ก็ไม่ทั่วไป คงมีที่รู้อยู่กลางองค์เท่านั้น...กล่าวโดยทั่วไปในสมัยนั้นโรงเรียนอย่างที่เราเข้าใจกันก็ยังมี เหตุนี้การเรียนหนังสือจึงมีแต่ที่วัด...เด็กชายลูกชาวบ้านซึ่งมีโอกาสได้เรียนหนังสือที่วัด โดยมากรู้หนังสือเพียงอ่านออกเขียนได้อย่างงู ๆ ปลา ๆ เท่านั้น ”

มาลินี ไชยชำนาญ (๒๕๓๕ : ๑๖๕) ได้กล่าวถึงการศึกษาไว้ว่า “ ในแต่ละสังคมจำเป็นต้องมีการ อบรมสั่งสอนสมาชิกในสังคมให้รู้จักกฎเกณฑ์ของสังคมและต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง โดยการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ การบอกเล่า และการเรียนรู้ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคม เป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคมได้ตามที่สังคมต้องการ โดยทั่วไปแล้วในสังคมไทย ครอบครัวเปรียบเสมือนเกราะป้องกันสิ่งต่าง ๆ รอบด้าน และการศึกษาถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการนำแนวความคิดมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต สมัยก่อนวัดเป็นสถานที่อบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนต่างให้ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม นอกจากนี้วัดยังเป็นสถานที่ศึกษาด้วย คนที่ต้องการเรียนหนังสือจึงต้องไปเรียนที่วัด เห็นได้ว่าคนไทยให้ความสำคัญกับการศึกษามาก สมัยก่อนการศึกษาสำหรับผู้หญิงเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ แต่ในปัจจุบันการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับทุกคน นอกจากนี้สถาบันการศึกษายังเป็นแบบแผนในการคิดและการกระทำเกี่ยวกับเรื่องการอบรมให้การศึกษาแก่สมาชิกใหม่ของสังคม รวมทั้งการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งด้วย ”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การศึกษากับสังคมไทยเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป สังคมไทยให้ความสำคัญกับการศึกษามาตั้งแต่สมัยก่อน ดังที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาศึกษา จะพบว่าชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยปัจจุบันให้ความสำคัญกับการศึกษามาก อย่างน้อยก็จะต้องเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่หกตามพระราชบัญญัติการศึกษาของไทย เพราะถือว่าคนไทยทุกคนต้องรู้หนังสือ สามารถอ่านออกเขียนได้ เพื่อที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย ชื่อเพลงลูกทุ่งที่ศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการกล่าวถึง ระดับของการศึกษาที่หลากหลายมีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับสูงสุด

ภาพสะท้อนวัฒนธรรมและสังคมไทยด้านการศึกษาที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่ง พบว่าสมัยก่อนทุกคนต้องเรียนให้จบประถมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งจะถือว่าเป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่ในปัจจุบันคนไทยทุกคนต้องมีความรู้อย่างต่ำ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ดังนั้นชื่อเพลงลูกทุ่งที่มีกลุ่มผู้ฟังที่หลากหลาย มีทุกชนชั้นและทุกระดับของการศึกษา แต่เน้นไปทางกลุ่มคนชั้นกลางถึงชนชั้นล่าง โดยเฉพาะคนที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัดนั้น การศึกษาที่ปรากฏจึงมีหลายระดับเช่นกัน ชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงการศึกษา มีจำนวน ๘ ชื่อ ได้แก่

จอมอ ป.๖

รักสาวมัธยม

สาว ม.ปลาย

นักสู้ ม.๓

ปริญญาลูกผ้า

อดีตรัก ว.ค.

ปริญญาที่ฉันเกลียด

หนุ่มราชภัฏ

จะเห็นได้ว่าชื่อเพลงลูกทุ่งสะท้อนเรื่องการศึกษา จะเห็นว่าเป็นการพูดกว้าง ๆ ว่าจบการศึกษาระดับใด เช่น ป.๖ ในชื่อเพลง “จอมอ ป.๖” , ม.๓ ในชื่อเพลง “นักสู้ ม.๓” , มัธยม ในชื่อเพลง “รักสาวมัธยม” , ม.ปลาย ในชื่อเพลง “สาว ม.ปลาย” , ว.ค. ในชื่อเพลง “อดีตรัก ว.ค.” และมีการศึกษาถึงระดับปริญญา ในชื่อเพลง “ปริญญาลูกผ้า” และ “ปริญญาที่ฉันเกลียด” ในที่นี้มีการกล่าวถึงปริญญา แต่โดยนัยอาจจะไม่ชอบคนที่เรียนสูงจนจบปริญญา เพราะตัวเองต่ำต้อย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าระดับการศึกษาที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งจะไม่ปรากฏระดับสูงมาก และจะกล่าวถึงระดับการศึกษาเท่านั้น

๔.๖. ด้านอุปนิสัย

เสาวภา ไพทยวัฒน์ (๒๕๓๘ : ๗๑ - ๗๓) บอกถึงลักษณะนิสัยของคนไทย ดังนี้

๑. รักสงบ รักอิสระ รักความเป็นไทย
๒. การแสดงออกถึงความสมานฉันท์
๓. รักในการเจรจา ประนีประนอม
๔. รักความสนุกสนาน
๕. ให้ความเคารพเชื่อฟังผู้มีอำนาจ

วริยา ศิวะศรียานนท์ (๒๕๒๓ : ๑๒๕) กล่าวถึงบุคลิกภาพของคนไทย คือ

๑. ความใจบุญสุนทาน
๒. รักสนุก
๓. เกียจคร้าน
๔. พลาดวันประกันพรุ่ง
๕. ชอบการพนัน
๖. อารมณ์อ่อนไหวและผูกใจเจ็บ
๗. ชอบพูดเท็จเพื่อแก้ตัว

จากลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของคนไทยจะสังเกตได้ว่า นิสัยของคนไทยที่สำคัญนั้น คือ รักสนุก มีความสามัคคี ใจบุญสุนทาน ชอบเล่นการพนัน และชอบเท็จเพื่อแก้ตัว อุปนิสัยเหล่านี้สะท้อนออกมาในชื่อเพลงลูกทุ่งเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการสะท้อนออกมาโดยตรงจากชื่อเพลงที่บ่งบอกถึงลักษณะนิสัยเหล่านี้ เช่น “ เพื่อแม่แม่แก้ตัว ” บ่งบอกอุปนิสัยกตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณ หรือสะท้อนออกมาจากการใช้ถ้อยคำสำนวน และรูปประโยค เช่น การใช้สำนวนและการเล่นคำ แสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยรักสนุก และเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน เป็นต้น

ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนอุปนิสัยของคนไทยสามารถจำแนกได้ ๖ อย่าง ได้แก่ กตัญญู ชยันและอดทน ชอบให้คำสัญญา เชื้อคนง่าย เจ้าชู้ และชอบอบายมุข

๔.๖.๑. กตัญญู

สุพัตรา สุภาพ (๒๕๔๓ : ๑๑) ได้กล่าวถึง คำว่า “ กตัญญูรู้บุญคุณ ” ไว้ว่า “ กตัญญูรู้บุญคุณ เป็นค่านิยมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในทุกยุคสมัย เป็นสิ่งที่ทุกสถาบันตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา รัฐ ฯลฯ จะพยายามถ่ายทอดคุณธรรมนี้ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ควรจะมีในทุกคน เพราะแต่ละคนควรจะมี ความกตัญญูรู้บุญคุณคน จึงจะนับได้ว่าเป็นคนอย่างแท้จริง เช่น รู้จักบุญคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้มีอุปการคุณ เป็นต้น นอกจากนี้สังคมยังมีพิธีการต่าง ๆ ที่คอยกระตุ้นความรู้สึกนี้ให้คงอยู่ ”

จากชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาศึกษาพบว่า มีการกล่าวถึงอุปนิสัยของคนไทยในด้านความกตัญญูจำนวน ๑๐ ชื่อ

ตัวอย่างที่ ๔

เพื่อแม่แพ็บได้

กราบเท้าคุณครู

ยอมช้าเพื่อพ่อ

หยดน้ำนมหยาดน้ำตา

ชายควายช่วยแม่

เลิกยาบูชาแม่

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งสะท้อนวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับอุปนิสัยของคนไทยในด้านความกตัญญูรู้บุญคุณ ทั้งการกตัญญูต่อบิดามารดา และครูบาอาจารย์ สิ่งนี้ให้ความสำคัญกับบิดามารดาเป็นอันดับแรก และสะท้อนให้เห็นว่าบุตรต้องทำทุกอย่างที่สามารถจะทำได้ ให้พ่อแม่ภาคภูมิใจ หรือช่วยแบ่งเบาภาระที่พ่อแม่ได้แบกรับไว้ ชื่อเพลงลูกทุ่งที่มีลักษณะเช่นนี้มักจะเป็นการทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อพ่อแม่ เช่น ชื่อเพลง “ ชายควายช่วยแม่ ” “ ยอมช้าเพื่อพ่อ ” และ “ เลิกยาบูชาแม่ ” อุปนิสัยนี้เป็นสิ่งที่ดีงามและควรยึดถือปฏิบัติ สังเกตได้ว่าความกตัญญูนี้สังคมไทยได้ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน อาจเป็นเพราะสอดคล้องกับคำสั่งสอนของศาสนาพุทธ และคนไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา จึงยึดถือคำสั่งสอนนี้มาตั้งแต่สมัยโบราณ

๔.๖.๒. ขยันและอดทน

ความขยันเป็นบ่อเกิดของความสำเร็จ ความมานะอดทนช่วยให้เราไม่ทอดถอย และสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ที่ขวางกั้นได้ คนที่ขยันและอดทนจะเจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่า คนที่ยอมแพ้และอ่อนแอ ดังชื่อเพลงลูกทุ่งที่ได้กล่าวถึงความขยันและอดทนของคนไทยจำนวน ๖ ชื่อ คือ

ชีวิตต้องสู้

รักคนหากิน

เส้นทางนักสู้

ถนนนักสู้

รางวัลคนสู้

นักสู้ ม. ๓

สังเกตได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนนิสัยขยันและอดทนมักจะมีคำที่เกี่ยวข้องกับการสู้ชีวิต และการอดทน สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยว่าเป็นคนที่มีความขยันและอดทน สามารถต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาได้ มักจะมีคำว่า “ สู้ ” “ นักสู้ ” “ คนสู้ ” และ “ คนหากิน ” คำต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถบ่งบอกได้ชัดเจนถึงลักษณะนิสัยนี้ เพราะการสู้ชีวิตนั้น ต้องมี

ปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ความเลวร้าย ความยากจน ที่ประสบอยู่จึงต้องลุกขึ้นมาต่อสู้กับสิ่งที่เกิดขึ้น

๔.๖.๓. ชอบให้คำสัญญา

การยึดมั่นคำสัญญาเป็นอีกอุปนิสัยหนึ่งที่พบจากชื่อเพลงลูกทุ่ง สังเกตได้ว่าชื่อเพลงลูกทุ่งที่ปรากฏมีการกล่าวถึง “ คำสัญญา ” อยู่มาก อาจเป็นเพราะว่าการยึดมั่นคำสัญญานั้นมีคุณค่าทางด้านจิตใจมาก การสัญญานี้มีลักษณะคล้ายกับการสาบานแต่ให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน เพราะการสาบานจะนำสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละบุคคล แต่การสัญญานี้มักจะเป็นการสัญญาด้วยใจ เกี่ยวข้องกับความรัก

จากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์พบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนอุปนิสัยของคนไทยที่ชอบให้คำสัญญามีจำนวน ๑๔ ชื่อ

ตัวอย่างที่ ๕

สัญญาที่มุกดาหาร

แก้วลืมสัญญา

สัญญาฮักสองเรา

สัญญาหม้าย

จดหมายทวงสัญญา

สัญญา ๕ บาท

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของคนไทยที่ชอบให้คำมั่นสัญญา แต่ในบางครั้งก็ไม่รักษาสัญญาที่ให้ไว้ ดังชื่อเพลง “ แก้วลืมสัญญา ” จึงทำให้เกิดการทวงสัญญาขึ้นดังชื่อเพลง “ จดหมายทวงสัญญา ”

๔.๖.๔. เชื่อคนง่าย

ณรงค์ เล็งประชา (๒๕๔๔ : ๒๙) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของสังคมชนบทไว้ว่า “ คนชนบทจะมีนิสัยเชื่อคนง่าย เป็นคนซื่อ และจริงใจ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมใด เมื่อเข้ามาทำงานในเมืองกรุงซึ่งเป็นสังคมที่ต้องแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน และเห็นแก่ตัว ” ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อคนชนบทเข้ามาทำงานในเมืองจึงกลายเป็นเป้าหมายหลักของพวกมิฉฉาชีพที่จะหลอกให้คนเหล่านั้นไปทำในสิ่งที่ไม่ดี หรืออาจหลอกเอาเงิน ของมีค่าต่าง ๆ การถูกหลอกมักปรากฏบ่อยครั้งกับคนต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานในเมืองกรุง แท้จริงแล้วการเป็น

คนชื่อนั้นเป็นนิสัยที่ดี แต่มักจะถูกคนโกงและเอาเปรียบเสมอ และลักษณะนิสัยเช่นนี้ก็ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งด้วย

จากการศึกษาชื่อเพลงลูกทุ่งพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนลักษณะนิสัยเชื่อกันง่ายมีจำนวน ๑๕ ชื่อ

ตัวอย่างที่ ๖

คนบางกอกหลอกเก้อ

บุญมาถูกหลอก

เพราะเร่าง่ายไป

พี่หล่ออย่าหลอก

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าการกล่าวถึง “ คนบางกอก ” ในชื่อเพลง “ คนบางกอกหลอกเก้อ ” อย่างชัดเจนว่ามีลักษณะนิสัยอย่างไร และคนที่ตกเป็นเหยื่อของการหลอกหลวงก็คือ คนต่างจังหวัด หรือชื่อเพลง “ บุญมาถูกหลอก ” ก็จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน การเชื่อกันง่ายนี้เป็นอุปนิสัยที่เกิดขึ้นกับคนชนบทมากกว่าคนเมืองซึ่งเคยชินกับการพูดตรงและจริงใจ การเชื่อกันง่ายเป็นเหตุทำให้ถูกหลอก หรือถูกล่อลวงไปในทางที่ไม่ดี ดังนั้นจึงต้องระมัดระวัง

นอกจากนี้การที่มีนิสัยเชื่อกันง่ายที่สะท้อนจากชื่อเพลงลูกทุ่งในเรื่องของการเข้ามาหางานทำในเมืองแล้ว มักจะพบว่าเป็นการถูกหลอกจากคนรัก หรืออาจเป็นการผิดหวังจากความรัก เช่น ชื่อเพลง “ เพราะเร่าง่ายไป ” หรือชื่อเพลงที่แสดงการอ่อนหวาน ขอร้องคนรักไม่ให้หลอกตนเอง เช่น ชื่อเพลง “ พี่หล่ออย่าหลอก ”

๔.๖.๕. เจ้าชู้

สุพัตรา สุภาพ (๒๕๔๓ : ๕๘) ได้กล่าวถึง ความเจ้าชู้ของผู้ชายไว้ว่า “ ชายโสดมีอิสระเสรีภาพในการติดต่อเกี่ยวข้องกับผู้หญิง หรือนัดเที่ยวกับหญิงหลาย ๆ คน หรือมีความสัมพันธ์ทางเพศอย่างเปิดเผยหรือซ่อนเร้น สังคมไม่ตีฉิณินทาเท่ากับหญิงโสดหรือหญิงที่แต่งงานแล้ว ชายไทยจึงอยู่ในฐานะที่มีสิทธิเสรีภาพมากกว่า ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องที่เราได้รับอารยธรรมหรือวัฒนธรรมใหม่หรือไม่ หรือใครอยู่ในฐานะสูงต่ำกว่ากัน แต่เป็นเรื่องที่สังคมส่วนใหญ่นิยมปฏิบัติและปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ”

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่การกล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยเกี่ยวกับความเจ้าชู้นั้นมีจำนวน ๒๖ ชื่อ และพบว่าจะกล่าวถึงความเจ้าชู้ของผู้ชายและผู้หญิง

ตัวอย่างที่ ๗

พ่อเจ้าชู้เที่ยว

เด็กมันอ่อน

เด็กมันชวน

เล็กเจ้าชู้แล้วจะ

รักผัวน้อยมากกว่าผัวหลวง

มีเมียน้อยละน่าดู

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า จากเดิมที่เราจะพบแต่คำว่า “ เมียน้อย ” และ “ เมียหลวง ” แต่ปัจจุบันจะมีการใช้คำว่า “ ผัวน้อย ” และ “ ผัวหลวง ” ด้วย แต่ความรู้สึกของสังคมไทยที่มีต่อความเจ้าชู้ของคนในสังคมไทย ยังถือว่าลักษณะนิสัยเจ้าชู้เหมาะสำหรับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการกล่าวถึง ผู้หญิงที่มีนิสัยเจ้าชู้ คนในสังคมมักจะมองในแง่ลบ แต่สำหรับผู้ชายถือว่าเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากตามสถานที่ท่องเที่ยวตอนกลางคืนนั้น มักจะมีการให้บริการในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ความสุขแก่ผู้ที่มาเที่ยว เช่น ในสถานเริงรมย์ต่าง ๆ

๔.๖.๖. ขอบอบายมุข

ชัยวัฒน์ อัทฒพันธ์ , ทวี ผลสมภพ (๒๕๓๙ : ๕๓) ได้กล่าวถึงอบายมุขไว้ว่า “ อบายมุข หมายถึง ทางแห่งความเสื่อมชีวิต ใครก็ตามที่ชอบดื่มเหล้า ชอบเที่ยวกลางคืน เที่ยวดูมหรสพ เล่นการพนันเป็นประจำ คบกับคนชั่ว และชู้เกียจทำการงาน ชีวิตของเขาก็จะมีแต่ความเสื่อมเพราะประสบความหายนะต่าง ๆ โทษของอบายมุขทั้ง ๖ นั้น (ดื่มน้ำเมา , เที่ยวกลางคืน , เที่ยวดูมหรสพ , เล่นการพนัน , คบกับคนชั่ว , เกียจคร้านทำการงาน) พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เพื่อเตือนสติให้ชาวพุทธได้รู้ถึงความหายนะจะบังเกิดขึ้นได้กับคนที่มกหลงมกมายกับเรื่องเหล่านี้ ”

ดังนั้นการดื่มน้ำเมาและการพนันจึงเป็นอบายมุขอย่างหนึ่งที่คนไทยนิยมกันมาก จากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์พบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นถึงอบายมุขเหล่านี้ด้วย ได้แก่ การดื่มน้ำเมา และการเล่นการพนัน

- การดื่มน้ำเมา

จินตนา ดำรงเลิศ (๒๕๓๓ : ๒๑๑) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยในสังคมชนบทเกี่ยวกับการดื่มน้ำเมาไว้ว่า “ การดื่มน้ำเมาจะรวมไปถึงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด และสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและถือว่าเป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งด้วย เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สำหรับสังคมไทยในชนบทนั้นมักจะผลิตขึ้นมาเอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ เหล้าคั้ม ” เป็นเหล้าที่ต้มกันเองเพื่อเพิ่มดีกรีของแอลกอฮอล์ให้มากขึ้นกว่าที่ขายตามท้องตลาด ซึ่งการดื่มเหล้านี้เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ก็สามารถพบได้บ่อยครั้งตามท้องถิ่นชนบท การดื่มสุราเป็นเสมือนการเข้าสังคมอย่างหนึ่งของคนไทย เมื่อมีการจัดงานเลี้ยงต่าง ๆ ต้องมีการดื่มสุราด้วย ดังคำโบราณกล่าวถึงการทำบุญหรือมีงานเลี้ยงต่าง ๆ ไว้ว่า “ เหล้า ยา ปลาบั้งไม่ให้ขาด ”

ดังนั้นชื่อเพลงลูกทุ่งที่นำมาศึกษาจึงพบว่ามีกรกล่าวถึงการดื่มของมีนเมาด้วย แต่ชื่อเพลงที่ปรากฏส่วนใหญ่จะเป็นการกล่าวถึง การดื่มเหล้าและสาเหตุของการดื่มเหล้า โดยการบอกถึงอุปนิสัยนี้โดยการใช้คำกริยาแสดงอาการ “ เมา ” ซึ่งเป็นผลของการดื่มสุรา จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่บ่งบอกอุปนิสัยนี้มี ๘ ชื่อ ได้แก่

<u>เมาเหล้าทุกเช้าเลย</u>	<u>ครูเต็งขี้เมา</u>
<u>สิงห์ขาดอง</u>	<u>เทพธิดาวงเหล้า</u>
<u>เมาอ่อนเมื่อย</u>	<u>รักไม่เอาเมาอย่างเดียว</u>
<u>เมาแล้วหล่อ</u>	<u>หลบมมั่งเมา</u>

จะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่จะสะท้อนถึงอาการของคนที่ดื่มของมีนเมาว่าเป็นอย่างไร เช่น ชื่อเพลง “ เมาอ่อนเมื่อย ” หรือ “ เมาแล้วหล่อ ” การดื่มของมีนเมาจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยทุกชนชั้น และทุกสังคม จะสังเกตได้ว่า ถึงแม้ทั้งสองเพลงนี้จะไม่ได้บ่งบอกว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ซึ่งดูได้จากการเมาเหล้าแล้วอ่อนเมื่อย แต่ก็ถือว่าการดื่มสุรานั้นเป็นลักษณะนิสัยที่ไม่ดี ไม่ควรเอาเป็นแบบอย่าง อีกทั้งยังประพุดติฝิดในสี่ลข้อที่ ๕ อีกด้วย

นอกจากนี้ชื่อเพลงลูกทุ่งยังสะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุของการดื่มสุราด้วย เช่น ชื่อเพลง “ รักไม่เอาเมาอย่างเดียว ” ชื่อเพลงนี้สะท้อนให้เห็นว่า มีอาการอกหัก ผิดหวังในความรัก จึงประชดชีวิตด้วยการดื่มสุรา หรือ ชื่อเพลง “ หลบมมั่งเมา ” เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าเมื่อ

มีการตีมสุรามักเป็นการล้อมวงเข้ามาตีม ต้องมีเพื่อนร่วมตีมด้วย เช่น ชื่อเพลง “ เทพธิดาวง
เหล็ก ” กล่าวคือ มีการตั้งวงเหล็กขึ้นมา แต่ในกรณีนี้จะเห็นได้ว่า มาหลบบมมั่งกินเหล้าคน
เดียว แสดงว่าต้องมีเรื่องที่ผิดหวังและทุกข์ใจ เรื่องการตีมน้ำเมานี้อาจเป็นสิ่งที่ปรากฏเห็นได้ชัด
เจนในสังคมไทย ผู้แต่งเพลงจึงนำมาสะท้อนในชื่อเพลง แม้จะมีบางเพลงที่น่าเอ็นดู เช่น เม
อ้อนเมีย เมมาแล้วหล่อ แต่ก็ยังปรากฏลักษณะมาอยู่นั่นเอง

- การเล่นเกมพนัน

การเล่นเกมพนันเป็นสิ่งที่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน เห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นงานเทศกาล
หรือวันสำคัญต่าง ๆ ของไทย เมื่อมีการจัดงานต่าง ๆ ขึ้นมักจะมีการตั้งวงเล่นเกมพนันกัน ไม่ว่าจะ
จะเป็นการเล่นไพ่ การแทงหวย หรือการเสี่ยงดวงในรูปแบบต่าง ๆ แสดงให้เห็นลักษณะนิสัยและ
ค่านิยมของคนไทยว่า เป็นชนชาติที่รักความสนุกสนานและมีความหวังที่จะได้โชคลาภต่าง ๆ มา
โดยไม่ต้องลงทุนมากนัก การหวังพึ่งการพนันเพื่อที่จะได้ร่ำรวยเร็วขึ้นจึงเป็นอีกหนทางหนึ่งที่คน
ไทยต้องการ ดังที่ ดนัย ไชโยธา (๒๕๔๖ : ๑๗) ได้กล่าวถึงการพนันไว้ว่า “ การที่สังคม
ไทยมีการพนันในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการที่สมาชิกของสังคมนิยมเล่น
การพนัน การพนันเป็นการมอมเมาประชาชนส่วนใหญ่ให้ลุ่มหลงในอบายมุข และแสดงให้เห็น
ว่าประชาชนผู้ซึ่งยากจนไม่ค่อยจะมีความหวังในชีวิต จึงได้แสวงหาหรือหาทางออกด้วยการเล่น
การพนัน ”

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่าชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนภาพของการเล่นพนันมี ๒ ชื่อ คือ
ชื่อเพลง “ กัดหูให้ห่วย ” และชื่อเพลง “ เสี่ยงดวง ”

ชื่อเพลง “ กัดหูให้ห่วย ” สะท้อนให้เห็นถึงการเล่นหวยของคนไทย ปัจจุบันมีการซื้อ
หวยอย่างเปิดเผย เพราะว่ารัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการซื้อขายหวย จากหวยใต้ดินจึงกลายมา
เป็นหวยบนดิน มีการแทงเลขท้ายสามตัว สองตัว ซึ่งปัจจุบันที่กล่าวถึงนี้คือ ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ แต่
ในข้อมูลที่น่ามาศึกษา นี้ เป็นช่วงสมัยที่การเล่นหวยยังเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายอยู่ แม้สภาพสังคม
ไทยจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร การพนันก็ยังคงอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดมา ทั้งนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลง
แปลงวิธีการ หรือการดำเนินการ แต่ก็ยังคงอยู่ในเครือข่ายของการเล่นเกมพนันอยู่นั่นเอง

ดังนั้นการพนันและการตีมของมีนเมาก็เป็นสิ่งที่คู่กันด้วย คนไทยมีนิสัยรักสนุกและชอบ
อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จึงทำให้อบายมุขต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับการจัดงานเลี้ยง หรือกิจกรรม

ต่าง ๆ ที่สังคมจัดขึ้นมา ผลเสียของสิ่งเหล่านี้มีมากมายและต่างก็รู้ดี แต่อุปนิสัยนี้ก็ยังคงอยู่กับสังคมไทย

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า ยังมีชื่อเพลงลูกทุ่งอีกกลุ่มหนึ่งที่ปรากฏในข้อมูลจำนวน ๑๗ ชื่อ เป็นชื่อเพลงที่สะท้อนให้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากคนที่มีความรู้สึกว่ามีสิ่งต่าง ๆ ไม่ทัดเทียมผู้อื่น อาจจะเป็นด้านฐานะการเงิน การดำเนินชีวิต การศึกษา หรือการที่อยู่ในชนชั้นทางสังคมแตกต่างกัน เมื่อจะกล่าวหรือกระทำสิ่งใดก็จะเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจ และเกรงใจ ขาดความเชื่อมั่น เกิดความรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่าตนเองต่ำต้อย ลักษณะนี้พบเห็นได้บ่อยในกลุ่มคนที่มีฐานะต่ำ หรือกลุ่มคนระดับที่แตกต่างกันมาก เช่น เศษเนื้อข้างเขียง ก้อนดินริมทาง ฉันมันคนบ้านนอก ฉันไม่ใช่ดอกฟ้า มักจะเป็นการเปรียบเทียบตนเองกับสิ่งที่ต่ำต้อย ไร้ค่า เช่น ชื่อเพลง “ก้อนดินริมทาง” และ “เศษเนื้อข้างเขียง”

จากชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่ง สามารถปรากฏความถี่ได้ดังนี้

ตารางที่ ๑๔ ความถี่ของอุปนิสัยที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่ง

อุปนิสัย	จำนวน	ร้อยละจากอุปนิสัย	ร้อยละจากชื่อเพลงทั้งหมด
กตัญญู	๑๐	๑๒.๓๔	๐.๗๑
ขยันและอดทน	๖	๗.๕๐	๐.๔๒
ชอบให้คำสัญญา	๑๔	๑๗.๒๘	๑.๐๐
เชื่อคนง่าย	๑๕	๑๘.๕๑	๑.๐๗
เจ้าชู้	๒๖	๓๒.๐๙	๑.๘๕
ชอบอบายมุข	๑๐	๑๒.๓๔	๐.๗๑
รวม	๘๑	๑๐๐	๕.๗๘

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าอุปนิสัยของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อเพลงลูกทุ่งมากที่สุด นิสัยเจ้าชู้มีจำนวน ๒๖ ชื่อ รองลงมาคือนิสัยเชื่อคนง่ายมีจำนวน ๑๕ ชื่อ และนิสัยที่พบน้อยที่สุดคือขยันและอดทนมีจำนวน ๖ ชื่อ

๔.๗. รูปร่างหน้าตา

จากข้อมูลที่น่าสนใจมาศึกษาจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งก็มีการกล่าวถึงความงามของหน้าตา เช่นกัน โดยที่จะกล่าวถึง ความหล่อและความสวย รวมไปถึงรูปร่างด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยให้ความสนใจในเรื่องของรูปร่างหน้าตา ดังนั้นชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงรูปร่างหน้าตามีจำนวน ๒๑ ชื่อ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๔

เพราะคนสวยมวยเลยแพ้	แพ้ภูมิคนหล่อ
หล่อซี่แตกซี่แตน	กินหยั่งจ้งงาม
ใครสั่งให้หล่อ	โคตรหล่อ
รักคนหล่อจ้อคนรวย	สูงยาวขาวดี
สาวตั้งปลอม	ถ้าฉันรวยจะสวยให้ดู

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า มีการให้ความสำคัญกับรูปร่างหน้าตาด้วย คนทั่วไปมักนิยมชมชอบคนที่มีรูปร่างหน้าตาดี และคนที่มีหน้าตาดีมักเป็นบุคคลที่ต้องการของคนทั่วไป เช่น ชื่อเพลงลูกทุ่งที่มีการกล่าวถึงหน้าตาไว้ ๒ ลักษณะ คือ การกล่าวถึงระดับของความหล่อเช่น “โคตรหล่อ” และ “หล่อซี่แตกซี่แตน” มีการใช้คำขยายบอกถึงลักษณะหรือระดับของความหล่อโดยการใช้คำว่า “โคตร” และคำว่า “ซี่แตกซี่แตน”

อีกลักษณะหนึ่งก็คือ การกล่าวถึงหน้าตา เช่น ชื่อเพลง “แพ้ภูมิคนหล่อ” และ “เพราะคนสวยมวยเลยแพ้” การกล่าวถึงหน้าตาเป็นการบอกผลของความหล่อ และความสวยที่สามารถกระทบถึงคนรอบข้างได้ เช่น ทั้งสองชื่อเพลงนี้จะเป็นการกล่าวถึง การที่มีหน้าตาดีทำให้เกิดสิ่งใดขึ้นบ้าง เช่น “แพ้ภูมิคนหล่อ” คำว่า “แพ้ภูมิ” มาจาก “ภูมิคุ้มกัน” เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความหล่อของคนนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด ชื่อเพลง “สูงยาวขาวดี” เป็นการบอกถึงรูปร่างที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน ดังนั้นค่านิยมเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของคนไทย คือ นิยมความหล่อ ความสวย และ การที่มีรูปร่างที่ดี สังเกตได้ว่าชื่อเพลงลูกทุ่งมักจะกล่าวถึง เรื่องความรัก และการใช้ชีวิตในเมืองกรุง ชื่อเพลงลูกทุ่งจึงมีการกล่าวถึงคนหนุ่มสาวในปัจจุบัน และเรื่องรูปร่างหน้าตา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดค่านิยมในการรักสวยรักงามมากขึ้น บางครั้งก็หันไปพึ่งการศัลยกรรมตกแต่ง เพื่อดัดแปลงแก้ไขรูปร่างหน้าใหม่ให้ดูดีขึ้น ดังชื่อเพลง “สาวตั้งปลอม” ซึ่งวิธีนี้มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง แต่ถ้ามีเงินก็สามารถที่

จะเปลี่ยนแปลงรูปร่างหน้าตาให้สวยและดูดีขึ้นได้ดังที่สะท้อนออกมาในชื่อเพลง “ถ้าฉันรวยจะสวยให้ดู”

๔.๘. การประกอบอาชีพ

ชื่อเพลงลูกทุ่งมีการกล่าวถึงการประกอบอาชีพต่าง ๆ จากข้อมูลพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงการประกอบอาชีพต่าง ๆ หลากหลาย มีจำนวน ๗๘ ชื่อ

ตัวอย่างที่ ๙

หนุ่ม <u>นา</u> หน้า <u>เซย</u>	<u>ดั่ง</u> เก <u>หารัก</u>	<u>น้ำตา</u> อ.บ.ต.
<u>น้ำตา</u> ชา <u>วนา</u>	สาว <u>ชาวนา</u> คร <u>วณ</u>	หนุ่ม <u>เร่</u> น้ <u>งอก</u> หัก
<u>เทพี</u> คา <u>บาเร่ต์</u>	<u>ผู้</u> สาว <u>โรง</u> งาน <u>อ</u> ย <u>่า</u> ร <u>้อง</u> ให้	<u>นาง</u> ฟ้า <u>คา</u> เฟ
<u>นักร</u> ้อง <u>ห</u> อง <u>อา</u> ห <u>าร</u>	<u>แท็ก</u> ซี <u>มิ</u> เต <u>อร์</u>	<u>ครู</u> เด <u>็ง</u> ซี <u>เม</u> า
<u>กรรม</u> กร <u>ก</u> ่อ <u>สร</u> ้าง	<u>ชี</u> ว <u>ิต</u> ข <u>่าง</u> ช <u>่อม</u>	<u>แม่</u> ค <u>้า</u> ค <u>น</u> ส <u>วย</u>
<u>แม่</u> ค <u>้า</u> ข <u>าย</u> ฝ <u>ัก</u>	<u>เด</u> ็ก <u>ล</u> ้าง <u>ร</u> ถ	<u>บ</u> ้อ <u>ย</u> ระ <u>ทม</u>
<u>รัก</u> น <u>ุ่ม</u> ไฟ <u>ฟ้า</u>	<u>โร</u> ค <u>แพ</u> ้ <u>ส</u> าว <u>เส</u> ร <u>วิ</u> พ	<u>ท</u> ห <u>าร</u> อ <u>ก</u> ห <u>ัก</u>
<u>ดั่ง</u> เก <u>หารัก</u>	สาว <u>ชา</u> ว <u>นา</u>	<u>น้ำ</u> ตา <u>ท</u> ห <u>าร</u> เก <u>ณ</u> ห <u>ัก</u>
<u>หนุ่ม</u> ช <u>าว</u> เล	<u>รัก</u> ช <u>าว</u> เร <u>ื่อ</u>	<u>ส</u> าว <u>แ</u> ง <u>ล</u> อย

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงอาชีพนั้น จะกล่าวถึงไว้หลากหลายอาชีพ เช่น สาวโรงงาน รับเหมาก่อสร้าง เป็นกรรมกร ครู ตำรวจ ทหาร รับราชการ แม่ค้า ชาวนา นักร้อง

จะเห็นว่าในด้านการประกอบอาชีพในสังคมชนบทนั้น มักจะเป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมในสังคมชนบทของไทย ชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมชนบทที่มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ทำนา ทำไร่ หาปลา เป็นการสะท้อนสภาพการทำงานที่ต้องตรากตรำ ทำงานหนัก สู้กับธรรมชาติซึ่งมีความไม่แน่นอน

อาชีพที่พบมาก คือ อาชีพเกษตรกร และมักเป็นอาชีพชาวนา การประกอบอาชีพของคนชนบทนั้นมักเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงานมาก แต่รายได้ต่ำ เพราะมีการศึกษาน้อย ถ้ารับราชการก็มักเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย เช่น ชื่อเพลง “น้ำตา อ.บ.ต.” “ก้านน้ำพอร์มสด”

นอกจากนี้ยังมีการทำประมง เช่น ชื่อเพลง “ ตั้งเกวฮาร์ก ” และอีกอาชีพหนึ่งที่นำความบันเทิง มาสู่ชนบท คือ อาชีพ “ เร่หนัง ” ดังชื่อเพลง “ หนุ่มเร่หนังอกหัก ” เนื่องจากคนชนบทจะอยู่ ห่างไกลตัวเมืองมีโอกาสได้ดูภาพยนตร์เหมือนกับคนเมืองน้อยมาก จึงเกิดอาชีพ “ เร่หนัง ” ซึ่ง อาชีพนี้จะมาฉายภาพยนตร์ให้แต่ละหมู่บ้านดูในเวลาากลางคืน ในบางครั้งอาจมีการเก็บค่าเข้าชม โดยการล้อมรั้วไม่ให้คนนอกเข้า แต่ราคาบัตรเข้าชมจะมีราคาถูก

จากข้อมูลเห็นว่าบางชื่อเพลงจะสะท้อนว่า คนชนบทเดินทางจากบ้านเกิดเมืองนอน ทิ้งท้องนาท้องไร่เข้ามาสู่เมืองใหญ่เพื่อที่หางานทำ และงานที่ทำส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานใน โรงงาน เช่น ชื่อเพลง “ ผู้สาวโรงงานอย่าร้องไห้ ” ส่วนฝ่ายชายก็จะเป็นการขายแรงงานเพื่อไป รับจ้างทำงานตามสถานที่ต่าง ๆ และในบางครั้งก็ต้องยอมทนไปทำงานตามสถานเริงรมย์ เช่น ทำงานในสถานอาบอบนวด ตามผับ บาร์ คาเฟ่ หรือบางครั้งก็ไปเป็นนักร้องตามห้องอาหาร เช่น “ นางฟ้าคาเฟ่ ” “ เทพีคาบาร์เรต์ ” ทั้งสองอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ต้องแสดงโชว์สัดส่วน ของร่างกายให้ลูกค้าเซยชม คำว่า “ นางฟ้า ” และ “ เทพี ” เป็นเสมือนสิ่งทีบอกให้รู้ว่าผู้ที่ ประกอบอาชีพนี้จะต้องบริการลูกค้าให้ได้รับความสะดวกสบาย และติดใจกับการให้บริการ จนได้ขึ้นชื่อว่าเป็นที่หนึ่งในแวดวงอาชีพนั้น นอกจากนี้คำว่า “ คาเฟ่ ” และคำว่า “ คาบาร์เรต์ ” ยังสามารถสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมเมืองในตอนกลางคืนอีกด้วยว่า เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อระบายความใคร่ของผู้ชาย หญิงสาวที่ประกอบอาชีพนี้ก็ต่อยอมทนทุกอย่างเพื่อให้ได้เงิน มาจุนเจือครอบครัว

๔.๙. การดำเนินชีวิต

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงการดำเนินชีวิตมีจำนวน ๒๒ ชื่อ

ตัวอย่างที่ ๑๐

<u>บ้านเช่าบ้านข้า</u>	<u>บอกรักข้างฝา</u>
<u>สลิมาดรัก</u>	<u>รอรักใต้ต้นกระโดน</u>
<u>ท้องทุ่งสี่เหลี่ยม</u>	<u>เก็บไถขึ้นลาน</u>
<u>รอรักใต้ต้นคูณ</u>	<u>บ้านนาอ่างคอย</u>

จากตัวอย่างนี้พบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งสะท้อนการดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท สังเกตได้ว่า ชื่อเพลงที่สะท้อนการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเมืองมักจะเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมที่แออัด อยู่ในห้องเช่า บ้านเช่า

ภักยา ภักดีบุรี (๒๕๓๕ : ๑๒๒) ได้กล่าวถึงชีวิตของคนในสังคมเมืองไว้ว่า “ การดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมเมืองนั้น เนื่องจากสังคมเมืองเป็นสังคมที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างแน่นหนา ครอบครัวที่อาศัยอยู่ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว คนที่มีฐานะการเงินดีจะอาศัยอยู่บ้าน หรือคอนโดมิเนียม ถ้ามีฐานะปานกลางจะเช่าบ้านหรืออพาร์ทเมนท์ แต่ในกรณีของคนจนจะอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด หรือหอพักซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นคนชนบทที่เข้ามาทำงานในเมืองและต้องการที่จะหยัดค่าใช้จ่าย จะเห็นได้ว่าความแตกต่างระหว่างคนจนและคนรวยจะมีความแตกต่างกันในทุกด้าน แม้กระทั่งสิทธิและเสรีภาพในการออกเสียงหรือใช้สิทธิในด้านอื่นด้วย ”

จากข้อมูลที่น่ามาศึกษาจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งมีการกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ที่มีฐานะยากจนมากกว่าจะกล่าวถึงคนที่มีฐานะร่ำรวย จะพบว่าคนจนมักจะอาศัยอยู่ที่บ้านเช่า หรืออาศัยอยู่ในสลัม เช่น ชื่อเพลง “ สลัมขาดรัก ” และ “ บ้านเช่าบ้านเช่า ” ทั้งสองชื่อเพลงนี้สะท้อนภาพของสังคมเมืองที่อาศัยกันอยู่อย่างแออัด และบอกถึงสภาพของคนที่มีฐานะยากจนว่าต้องเช่าบ้านอยู่ มีชีวิตที่ขึ้นอยู่กับเงินเดือนในแต่ละเดือน เป็นที่ทราบกันดีว่าคนที่มีฐานะยากจนมากจะอาศัยอยู่ใน “ สลัม ” ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่ไม่ได้มาตรฐานใช้ไม้คุณภาพต่ำ หลังคาสังกะสี ปลูกสร้างไม่เป็นระเบียบ เครื่องอุปโภคและบริโภคไม่สะดวกสบาย ไม่เหมาะที่จะอยู่อาศัย และเป็นแหล่งชุมชนที่มีอาชญากรอาศัยอยู่มาก รวมทั้งเป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพ แม้คุณภาพในด้านที่อยู่อาศัยจะต่ำ แต่คนที่อาศัยอยู่ในสลัมนี้ก็จำนวนมาก อาจเป็นเพราะค่าใช้จ่ายในการทำสัญญาเช่านั้นจะมีราคาถูก และรายรับที่ได้นั้นก็น้อยมากไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในด้านอื่น ๆ ที่มีราคาสูง ชื่อเพลงที่ปรากฏ จะปรากฏคำว่า สลัม หรือบ้านเช่า เพื่อบ่งบอกการดำเนินชีวิตว่าค่อนข้างยากจน และมักจะต่อท้ายด้วยความรัก ออกหัก รักไม่สมหวัง คือ ขาดรัก และ บ้านเช่า

ชื่อเพลงบางส่วนสะท้อนการดำเนินชีวิตของคนในสังคมชนบทที่ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย เช่น “ ท้องทุ่งสีเขียว ” สังเกตได้ว่าจากชื่อเพลงลูกทุ่งที่ยกตัวอย่างนี้เป็นการกล่าวถึงท้องนา ท้องทุ่ง ต้นไม้ที่สดชื่นมีสีเขียวเป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดความร่มรื่น และอาจกล่าวถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น ชื่อเพลง “ เก็บไถขึ้นลาน ” ที่สะท้อนให้เห็นถึงขั้นตอนของการทำนา ว่าทำนา

เสร็จแล้วก็เก็บอุปกรณ์ในการทำนา หรือชื่อเพลง “ รอรักใต้ต้นคุณ ” “ รอรักใต้ต้นกระโดน ” และ “ บ้านน่ายังคอย ” แสดงให้เห็นความเป็นธรรมชาติสามัญของชาวบ้าน ที่คุ้นเคยกับต้นไม้ในชนบท เช่น ต้นคุณ ต้นกระโดน เมื่อจะทำกิจกรรมใดก็อาจอาศัยร่มเงาของต้นไม้เหล่านั้น แม้แต่รอรัก รอคอยรัก ก็ยังรอใต้ต้นไม้เหล่านั้น ไม่ได้ไปนั่งรอที่สถานที่อื่น ๆ หรือรอตามห้างร้านค้าอย่างคนในเมืองใหญ่ ๆ และยังคงกล่าวถึงว่า ชนบท (หรือคนรัก) ยังคอยให้คนที่จากไปไกล ไปที่อื่นกลับมา เป็นการบอกความในใจอย่างซื่อ ๆ ง่าย ๆ

จากการศึกษาชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยสามารถปรากฏความถี่ออกมาได้ดังนี้

ตารางที่ ๑๕ ความถี่ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทยด้านต่าง ๆ

ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม	จำนวน	ร้อยละจากภาพสะท้อน	ร้อยละจากชื่อเพลงทั้งหมด
ความเชื่อ	๑๘	๕.๑๑	๑.๙๒
ประเพณี	๕๓	๑๕.๐๕	๓.๗๘
การละเล่น	๗	๑.๙๘	๐.๕๐
ค่านิยม	๖๔	๑๘.๑๘	๒.๗๑
การศึกษา	๘	๒.๒๗	๐.๕๗
อุปนิสัย	๘๑	๒๓.๐๑	๕.๗๘
รูปร่างหน้าตา	๒๑	๕.๙๖	๑.๕๐
การประกอบอาชีพ	๗๘	๒๒.๑๕	๔.๖๔
การดำเนินชีวิต	๒๒	๖.๒๕	๑.๕๗
รวม	๓๕๒	๑๐๐	๒๕.๑๔

จากทั้งหมดสรุปได้ว่า คนไทยผูกพันกับศาสนา ให้ความสำคัญกับความเชื่อดั้งเดิม นอกจากนี้ยังยึดมั่นในประเพณีต่าง ๆ มีการละเล่นของไทย รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับเงิน สิ่งของเครื่องใช้ และการแต่งกาย อุปนิสัย รูปร่างหน้าตา การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาการตั้งชื่อเพลงลูกทุ่งระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๕ ผู้วิจัยพบว่า นอกจากเรื่องความรักแล้ว ชื่อเพลงลูกทุ่งสามารถแสดงลักษณะเด่น ๓ ประการ คือ

๑. สะท้อนความเป็นชนบท

จากการศึกษาข้อมูลทั้งหมดพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนความเป็นชนบทได้จากการใช้นามวลี การใช้คำต่าง ๆ การดำเนินชีวิต ประเพณีประจำท้องถิ่น อาหารการกิน และการละเล่นต่าง ๆ

- การใช้นามวลี

ชื่อเพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนความเป็นชนบทได้จากการใช้นามวลี เช่น สาวคำเขื่อนแก้ว หนุ่มอุบลสาวอุดร น้ำตาชานา สาวฝั่งคลอง หนุ่มชาวเล โดยสังเกตได้จากนามวลีต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นการบ่งบอกให้ทราบว่าเป็นการกล่าวถึงชนบทจากนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานและส่วนอื่น ๆ ในประโยค เช่น หนุ่มสุรินทร์รักสาวสุราษฎร์ หนุ่มนาหน้าเขย รพีที่ไร่อ้อย เป็นต้น

- การใช้คำต่าง ๆ

จากข้อมูลที่ปรากฏสังเกตได้ว่า มีการใช้คำถิ่นมากที่สุดโดยเฉพาะคำถิ่นอีสาน เมื่อนำคำถิ่นอีสานมาใช้ในชื่อเพลงลูกทุ่งจึงบ่งบอกความเป็นชนบท ความเป็นท้องถิ่นอีสานได้ ทำให้เข้าใจ และเห็นภาพได้ชัดเจน เช่น กอดฮู้ฮ้อยให้ กึ่งกือตกล้าง นอกจากนี้การใช้คำถิ่นยังสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมชนบทที่เกิดขึ้นด้วย ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ไม่ทัดเทียมกับในเมือง เช่น จักรยานแค้นหล่อน จักรยานซีเมียง คำว่า “ แค้นหล่อน ” หรือ “ ซีเมียง ” ทำให้เห็นภาพของสังคมชนบทที่ยังคงมีการใช้จักรยานเป็นพาหนะในการเดินทาง แต่จักรยานที่กล่าวถึงก็เป็นจักรยานเก่า ๆ ขึ้นสนิม ผุพัง เช่นเดียวกับการใช้จักรยานยนต์เป็นยานพาหนะในชื่อเพลง “ มอเตอร์ไซค์ฮ้าง ” ที่บ่งบอกความยากจน ถึงแม้จะมีการใช้ยานพาหนะที่ทันสมัยมากขึ้น แต่สังเกตได้ว่า จักรยานยนต์ที่กล่าวถึงนั้นก็มิใช่จักรยานยนต์ที่ใหม่ และทันสมัย แต่เป็นเพียงจักรยานยนต์เก่า ๆ ที่ใกล้จะพังเต็มที และในชื่อเพลง “ เก็บขอดคิดฮอดน้อง ” ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากของคนใน

ชนบทด้วย โดยดูได้จากคำว่า “ เกือบชอด ” ที่บอกสภาพของร่องเท้าได้เป็นอย่างดีว่าเก่ามาก ชาติจนนี้วเท้าไผ่ล่อออกมาอรร่องเท้า

นอกจากนี้ภาษาถิ่นใต้ก็ยังสะท้อนให้เห็นถึงสังคมชนบทได้ คือคำว่า “ ญ๋อย ” ในชื่อเพลง “ รักพี่เชื่อนัย ” คำนี้นอกจากจะบ่งบอกว่ามีรูปร่างอ้วนแล้ว ยังบ่งบอกถึงตัวละครในหนังตะลุงที่เป็นการละเล่นของคนในท้องถิ่นได้ด้วย และการใช้คำถิ่นเหนือ เช่น “ หนาน คำล่องกรุง ” ก็สามารถสะท้อนให้เห็นภาพของคนในท้องถิ่นเหนือที่ยังคงยึดมั่นในพุทธศาสนา โดยดูจากคำว่า “ หนาน ” ที่บ่งบอกถึงคนที่เพิ่งสึกออกมาได้ไม่นาน

การใช้คำบ่งบอกสถานที่ก็สามารถสะท้อนความเป็นชนบทได้เช่นกัน สังเกตได้ว่าสถานที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งจะเป็นสถานที่อยู่ในทุกภาคของไทย เช่น สาวเลยใจดำ หนุ่มอุบล สาวอุดร ลาก่อนขอนแก่น คนสวยพิษณุโลก รอยที่หนองหาน สาวห้วยกุดแดง สาวคำเขื่อนแก้ว หนุ่มยโสธรแย่งรัก รักหนุ่มเมืองตรัง หนุ่มสุรินทร์รักสาวสุราษฎร์ หนุ่มลำปางตามเมีย แต่สถานที่ที่ปรากฏมากที่สุด คือ ภาคอีสาน คำบ่งบอกสถานที่นี้ทำให้เห็นว่า ในแต่ละสถานที่นั้นสามารถบ่งบอกความเป็นชนบทได้ว่ามีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด จะเห็นได้ว่า สถานที่ที่ปรากฏนั้นจะมีความสำคัญต่อคนในท้องถิ่นด้วย เช่น รอยที่หนองหาน ลิมพีที่ธาตุพนม รักคู่ที่พุทธโสธร ทั้ง “ หนองหาน ” “ ธาตุพนม ” และ “ พุทธโสธร ” ต่างก็มีความสำคัญสำหรับคนในท้องถิ่นด้วย เช่น “ หนองหาน ” คือสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอุดรธานี หรือ “ พุทธโสธร ” ก็จะเป็นวัดโสธรวรารามวรวิหาร ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญของคนในจังหวัดฉะเชิงเทรา และของคนทั้งประเทศ

ในชื่อเพลง “ รอยที่บ้านนา ” “ คอยพี่ที่ไร่อ้อย ” ก็สามารถสะท้อนวิถีชีวิตของคนชนบทได้วยังมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา และชื่อเพลงลูกทุ่งยังสามารถสะท้อนความเป็นชนบทได้จากการใช้ชื่อเฉพาะด้วย เช่น อาลัยบัวเขียว บัวเลียน นางสาวแดงอ่อน เพราะชื่อนี้จะมีใช้กันมากในถิ่นเหนือและอีสาน

- การดำเนินชีวิต

จากข้อมูลพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนความเป็นชนบทได้โดยดูได้จากการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมที่เกิดขึ้น เช่น การทำนาทำไร่ ในชื่อเพลง “ รอยที่ไร่อ้อย ” “ สาวชานาครวญ ” หรือขั้นตอนของการทำนา เช่น ในชื่อเพลง “ เก็บไถขึ้นลาน ” เป็นการบอก

ให้รู้ว่าเมื่อเสร็จภาระกิจจากการทำมาแล้วการดำเนินชีวิตก็ดำเนินต่อไปอย่างเรียบง่าย หรือในชื่อเพลงที่ยังคงสะท้อนให้เห็นภาพของคนชนบทที่ยังคงผูกพันกับธรรมชาติ เช่น ในชื่อเพลง “รกรักได้ต้นคุณ”

- ประเพณีประจำท้องถิ่น

นอกจากนี้ประเพณีท้องถิ่นก็ยังคงปรากฏให้เห็น และสะท้อนความเป็นชนบทได้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นประเพณีผูกเสี่ยว ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนอีสานที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ดังชื่อเพลง “ผูกเสี่ยว” หรือประเพณีสู้ขวัญ ในชื่อเพลง “มาเด้อขวัญเฮย” และ “ส่งอ้ายด้วยฝ้ายขาว” ที่สะท้อนให้เห็นถึงพิธีกรรมของคนอีสานที่มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่อง “ขวัญ” หรือประเพณีประจำท้องถิ่นหรือประจำจังหวัดที่แสดงออกถึงความสามัคคีของคนในชุมชน รวมไปถึงความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนในท้องถิ่นด้วย ดังเช่น ชื่อเพลง “ฮักสาวเมืองบั้งไฟ” ที่สะท้อนประเพณีบั้งไฟของชาวอีสาน

- อาหารการกิน

นอกจากนี้ทางด้านอาหารการกินก็สามารถสะท้อนความเป็นชนบทด้วย คือ อาหารประจำแต่ละท้องถิ่นของไทย เช่น ข้าวย่ำ ในชื่อเพลง “ข้าวย่ำน้องแดง” ที่สะท้อนให้เห็นถึงท้องถิ่นใต้ หรืออาหารประจำท้องถิ่นอีสาน เช่น ส้มตำ ในชื่อเพลง “ส้มตำร้านเก่า” “สาวตำหมากหุง” และการใช้คำว่า “ปลาร้า” ก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงอาหารประจำภาคเหนือและอีสานได้ด้วย เช่น ในชื่อเพลง “ปลาร้าสัญจร” “ปลาร้าคั่นถิ่น”

- การละเล่นต่าง ๆ

ยิ่งไปกว่านั้นในด้านของการละเล่นต่าง ๆ ก็สามารถสะท้อนความเป็นชนบทได้อีกด้วย เช่น การเล่นหนังตะลุง ในชื่อเพลง “อย่าลืมหนังลุง” หรือการ รำมโนราห์ ในชื่อเพลง “อย่าลืมมโนราห์” ที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่นใต้ หรือศิลปะการแสดงของภาคอีสาน คือ การเซิ้ง ในชื่อเพลง “เซิ้งสวิง” และในภาคกลาง คือ การเล่นลิเก ในชื่อเพลง “ลิเกกรรมะ” เป็นต้น

๒. สะท้อนลักษณะนิสัยของคนไทย

ชื่อเพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนลักษณะนิสัยของคนไทยว่าเป็นคนที่มีอารมณ์ขัน มีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบดื่มน้ำเมา เจ้าชู้ ชอบการพนัน และยังคงยึดถือความเชื่อแบบดั้งเดิม

- อารมณ์ขัน

ชื่อเพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนลักษณะนิสัยของคนไทยได้จากการใช้สำนวน โดยเฉพาะการใช้สำนวนใหม่ กล่าวคือ มีการใช้คำที่นำมาประกอบกันให้เกิดอารมณ์ขัน เสียดสี ประชดประชัน เช่น ในชื่อเพลง *สวายนพมาเหน้อย หล่อซี่แตกซี่แตน หล่อร้อยเมตร* อีกทั้งบางสำนวนยังบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยได้ เช่น *ตอกเตอรืโบ หมาเห็นปลากระป๋อง*

- เจ้าบทเจ้ากลอน

ชื่อเพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนอารมณ์ขันและนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทยได้ โดยดูจากการใช้เสียงสัมผัสสระ เช่น *หนุ่มนาหน้าเขย อุ้มท้องร้องทุกข์ รักหนี่ที่เซเว่น กระเป๋าดูแบนแพนทิง* การซ้ำเสียงพยัญชนะ เช่น *รอกรรกรอก บ้านร้างรังตุ๊กแก หม่อมสุรินทร์รักสาวสุราษฎร์ น้องชออุพี่ชออี* และการเล่นเสียงวรรณยุกต์ เช่น *เสียโอเพราะโอที่ ตูยตูยตูย เกรงใจเกรงใจ หนีชอบชอบ* สะท้อนให้เห็นถึงนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทยที่สรรคำต่าง ๆ มาสัมผัสให้คล้องจองกัน และคำที่นำมาสัมผัสนั้นจะทำให้เกิดอารมณ์ขันได้ด้วย เช่น โอ - โอ , ใจ - ใจ , ชอบ - ชอบ , ตูย - ตูย - ตูย

การเล่นคำในลักษณะต่าง ๆ เช่น ชื่อเพลง “ *เสียโอเพราะโอที่* ” ที่มีการเล่นเสียงวรรณยุกต์ โอ - โอ , ชื่อเพลง “ *รอกรรกรอก* ” ที่มีการเล่นคำโดยการใช้เสียงสัมผัสพยัญชนะ “ ร ” และชื่อเพลง “ *และชื่อเพลง “ บ้านเราเขาสีม* ” ที่มีการเล่นคำโดยการใช้เสียงสัมผัสสระ เา - เา การเล่นคำเหล่านี้ก็ยังคงเป็นสิ่งที่น่าสนใจเช่นกัน เพราะสามารถบ่งบอกถึงลักษณะนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทยที่ชอบคิดประดิษฐ์ถ้อยคำต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดความหลากหลายและสละสลวยยิ่งขึ้น ดังที่ได้กล่าวไว้ในเรื่องการเล่นคำ

- เจ้าชู้และชอบเล่นการพนัน

ในเรื่องของความเจ้าชู้ และการพนัน ซึ่งเป็นนิสัยดั้งเดิมของคนไทย แม้จะรู้โทษของสิ่งเหล่านี้แต่ยังคงประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน ชื่อเพลงลูกทุ่งจะมีการกล่าวถึงความเจ้าชู้ทั้งของฝ่ายชายและฝ่ายหญิงด้วย เช่น ในชื่อเพลง รักผัวน้อยมากกว่าผัวหลวง พ่อเจ้าชู้เขี้ยวเดมาหัว ลักษณะเช่นนี้จะปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งมากกว่าเพลงแนวอื่น หรือในด้านของการพนันที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งคือ การเล่นหวย ในชื่อเพลง “ กัณฑ์ให้หวย ”

- ชอบดื่มน้ำเมา

นอกจากนี้นิสัยชอบดื่มน้ำเมาก็ยังเป็นอีกนิสัยหนึ่งที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งด้วย เช่น ในชื่อเพลง เมาเหล้าทุกเช้าเลย ครูตั้งขี้เมา รักไม่เอาเมาอย่างเดียว จะเห็นได้ว่าในด้านของอบายมุขนั้นแม้จะเป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่ก็ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทย

- ความเชื่อดั้งเดิม

ในด้านของความเชื่อของคนไทยที่ปรากฏในชื่อเพลงลูกทุ่งก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงนิสัยของคนไทยได้ด้วยว่า คนไทยยังคงนับถือผีสงฆเวทดา มีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และโชคลาง เช่น ชื่อเพลง “ จิ้งจกมันทัก ” จะสะท้อนความเชื่อเดิม รวมไปถึงเครื่องรางของขลัง เช่น ชื่อเพลง “ ผ้ายันต์กันลวง ” “ นางกวักมหาเสน่ห์ ” สะท้อนการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่เชื่อแบบเดิมแต่มีการนำมาประยุกต์ใช้ สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่า แม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปคนไทยก็ยังเชื่อกันว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ สามารถดลบันดาลความสุขให้แก่ตนได้ เช่น ชื่อเพลง “ วอนพ่อขุน ” “ วอนพ่อตากสิน ”

๓. สะท้อนความเปลี่ยนแปลงตามกระแสของสังคม

จากการศึกษาข้อมูลทั้งหมดพบว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งบางส่วนนั้นสามารถคงเอกลักษณ์ของความเป็นลูกทุ่ง เช่น สาวนาคอยพี่ พินแดนเอ็นสาว ขายนาวแต่งงาน พี่ควายก็หล่อได้ จดหมายรักจากบ้านนอก สาวชาวนาครวญ รอรักใต้ต้นกระโดน เสกหน้าทอง เก็บไถขึ้นลาน สาวห่วยกุดแดง ฯลฯ และชื่อเพลงลูกทุ่งบางส่วนสามารถสะท้อนความเปลี่ยนแปลงตามกระแสของสังคมได้ เช่น ด็อกเตอร์โบ ไอ้หนุ่มแพ็กลิ้งค์ รักหนี่ที่เซเว่น ชื่อเพลงลูกทุ่งที่สะท้อนการ

เปลี่ยนแปลงนี้จะเปลี่ยนไปตามค่านิยม รูปร่างหน้าตา การประกอบอาชีพ การศึกษา การดำเนินชีวิต แหล่งนัดพบ ประเพณีต่างชาติ

- ค่านิยม

จากที่ศึกษามาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ชื่อเพลงลูกทุ่งที่ปรากฏนั้นมีทั้งการคงอยู่ตามแบบฉบับเพลงลูกทุ่งเดิมที่สะท้อนวัฒนธรรมและสภาพสังคมไทย และพบว่ยังมีบางส่วนของที่บ่งบอกให้เห็นถึงความแปรเปลี่ยนของสังคมที่เกิดขึ้นด้วย โดยเฉพาะในด้านของค่านิยมที่ปรากฏ สามารถสะท้อนออกมาได้อย่างชัดเจน

๑) ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ

ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นตามกระแสของสังคมและตามเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น เช่น แต่เดิมเมื่อมีการเกี่ยวพาราสีกันระหว่างชายหญิงจะติดต่อกันโดยใช้จดหมายเป็นสื่อกลาง เช่น ในชื่อเพลง “จดหมายจากน้องตุ้” “จดหมายรักจดหมายลา” “จดหมายรักจากบ้านนอก” จดหมายเป็นสิ่งที่คนไทยสมัยก่อนนิยมใช้ติดต่อกัน หลังจากนั้นเริ่มมีการใช้วิทยุติดตามตัว เช่น ในชื่อเพลง “รักแรกแจกเพจ” “ไอ้หนุ่มแพ็กลิ้งค์” ต่อมาเมื่อมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาก็จะเปลี่ยนเป็นการใช้โทรศัพท์บ้าน เช่น ในชื่อเพลง “โทรมามั่งดี” “โทรศัพท์บอกที” “แจกเบอร์เพื่อน” และปัจจุบันได้มีการใช้โทรศัพท์มือถือ เช่น ในชื่อเพลง “มือถือชื่อฮ็อต” เป็นต้น จะเห็นได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงการติดต่อ จาก จดหมาย ไปสู่ เพจ แพ็กลิ้งค์ โทรศัพท์ และโทรศัพท์มือถือ ตามค่านิยมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๒) ค่านิยมเกี่ยวกับยานพาหนะ

ในด้านของยานพาหนะก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน จากเดิมที่เคยใช้ควายเป็นพาหนะในการเดินทาง เช่น ในชื่อเพลง “ขี่ควายก็หล่อได้” ต่อมาเริ่มมีจักรยานใช้มากขึ้น แต่จะเป็นจักรยานที่เก่า ผุพัง เช่น ในชื่อเพลง “จักรยานซี่เมียง” “จักรยานแก้นหล่อ” หลังจากนั้นเริ่มพัฒนามาเป็นจักรยานยนต์ เช่น ในชื่อเพลง “มอเตอร์ไซค์ฮ้าง” และปัจจุบันได้มีการใช้รถยนต์ เช่น ในชื่อเพลง “ไอ้หนุ่มไฟวิลด์” “ขับรถหารัก” จะเห็นได้ว่ามีการเปลี่ยน

แปลงจาก ควาย ไปสู่ จักรยาน มอเตอร์ไซด์ และรถยนต์ ตามกระแสนิยมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

๓) ค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งกาย

นอกจากนี้ทางด้าน การแต่งกายก็เปลี่ยนแปลงไป จะเห็นได้ว่าจากเดิมจะมีการนุ่งผ้าถุง แต่ปัจจุบันหันมานุ่งกางเกงยีนส์ เช่น ในชื่อเพลง “ กางเกงยีนส์แห่งความหลัง ” และในด้านของทรงผมก็เปลี่ยนไป คือ เริ่มมีการโกศผม ทำสีผมต่าง ๆ เช่น ในชื่อเพลง “ สาวผมแดง ” การที่โกศผมสีแดงก็ทำตามสมัยนิยม หรือในปัจจุบันที่มีการใส่เสื้อเอวลอยก็ปรากฏในชื่อเพลง ลูกทุ่งด้วย คือ “ สาวเอวลอย ” และผู้ชายนิยมไว้ผมยาว ในชื่อเพลง “ รักหนุ่มผมยาว ” จะเห็นว่ามี การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยนิยม

- รูปร่างหน้าตา

ด้านของรูปร่างหน้าตา จะเห็นได้ว่าการเสริมความงามโดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยให้มีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามมากขึ้น มีการไปทำศัลยกรรมตกแต่งส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้สมส่วนและดูดีขึ้น เช่น ในชื่อเพลง “ สาวดั่งปลอม ” ที่ไปเสริมจมูกมาให้โด่งขึ้นหรือให้เข้ากับใบหน้าเพื่อให้หน้าตาดูดีขึ้น สังเกตได้ว่าลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ชัดว่าเข้ามากับกระแสของสังคมอย่างชัดเจน

- การประกอบอาชีพ

ส่วนการประกอบอาชีพก็เช่นกัน จากเดิมที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาทำไร่ เช่น ในชื่อเพลง “ เก็บไถขึ้นลาน ” “ คอยพี่ที่ไร่อ้อย ” “ สาวชานาครวญ ” “ หนุ่มนาหน้าเขย ” เมื่อเกิดความแห้งแล้งก็เริ่มอพยพเข้ามาในเมือง ทั้งต้องทนมาหางานทำในเมืองทำงานตามโรงงานต่าง ๆ เช่น ในชื่อเพลง “ ผู้สาวโรงงานอย่างร้องไห้ ” “ หนุ่มเครื่องจักร ” และบางคนก็เข้ามาทำงานกลางคืนตามคาเฟ่ต่าง ๆ เช่น ในชื่อเพลง “ เทพีคาบาเร่ต์ ” “ หนุ่มน้อยคาเฟ่ ” หรือบางคนเห็นว่างานในประเทศไทยได้รายได้ก็น้อยก็จะไปทำงานต่างประเทศแทน เช่น ในชื่อเพลง “ คอยรักจากสิงคโปร์ ” “ คอยรักจากต่างแดน ” เป็นต้น

- การศึกษา

ด้านของการศึกษาก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน คือจากเดิมจะต้องเรียนให้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เช่น ในชื่อเพลง “จอมอ ป. ๖” หลังจากนั้นเริ่มมีการศึกษาสูงมากขึ้นคือชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น ในชื่อเพลง “นักสู้ ม. ๓” หรือการศึกษาระดับมัธยมปลาย เช่น ในชื่อเพลง “รักสาว ม. ปลาย” ที่บอกให้รู้ว่าแม้จะมีการศึกษาต่ำแต่ก็ใช้ความอดทนและความพยายามต่อสู้กับสิ่งต่าง ๆ ได้ และในปัจจุบันมีการศึกษาสูงขึ้นจนถึงชั้นปริญญาตรี เช่น “ปริญญาใจ” “ปริญญาที่ฉันเกลียด” แต่มีข้อสังเกตว่า ปริญญาที่ปรากฏอาจจะมีใช่ปริญญาจริง อาจเป็นการเปรียบเทียบ เช่น ปริญญาใจ คือการประสบความสำเร็จในด้านความรัก หรือ ปริญญาที่ฉันเกลียด ก็มีได้บ่งบอกอะไร เพียงแต่มีคำว่าปริญญาเท่านั้น

- การดำเนินชีวิต

อย่างไรก็ตามชื่อเพลงลูกทุ่งบางส่วนก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานในเมืองด้วย และจะแสดงให้เห็นว่าชนบทยังรอคอยให้หนุ่มสาวที่ไปทำงานในเมืองกรุงกลับบ้าน เช่น ชื่อเพลง บ้านน่ายังคอย ท้องทุ่งสีเขียว กลับนาเกิดนาง เมื่อเข้ามาทำงานในเมืองสภาพชีวิตก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่าง ๆ ที่มี เช่น ที่อยู่อาศัยต้องไปอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด คือ สลัม ในชื่อเพลง “สลัมขาดรัก” หรืออาศัยอยู่ในบ้านเช่า เช่น ในชื่อเพลง “บ้านเช่าบ้านข้า”

- แหล่งนัดพบ

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า จากเดิมที่เคยไปเที่ยวงานกาชาด ซึ่งเป็นงานประจำจังหวัดของทุกจังหวัด และเป็นแหล่งนัดพบของหนุ่มสาวด้วย เช่น ในชื่อเพลง รอที่ทำงานกาชาด หรือจากเดิมที่เคยนัดเจอกันใต้ต้นไม้ ตามท้องนาท้องไร่ ดังชื่อเพลง “รอรักใต้ต้นกระโดน” “รอรักใต้ต้นคูณ” แต่ปัจจุบันจะพบว่าได้เปลี่ยนแปลงไปเป็น อาร์ซีเอ หรือ โลตัส ดังชื่อเพลง เสียน้ำตาที่อาร์ซีเอ และ ความหลังห้างโลตัส จะเห็นได้ว่า เมื่อสังคมเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ จะเปลี่ยนตามไปด้วย

- ประเพณีต่างชาติ

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า แต่เดิมมีการพูดถึง การบวช การแต่งงาน งานสงกรานต์ เข้าพรรษา ซึ่งเป็นประเพณีแบบไทย แต่ต่อมาจะเห็นได้ว่า เริ่มมีการให้ความสำคัญกับวันสำคัญทางตะวันตกมาใช้มากขึ้น โดยเห็นได้จากชื่อเพลงลูกทุ่งที่มีการกล่าวถึง “ วันวาเลนไทน์ ” ไว้ด้วย วาเลนไทน์ เป็นวันแห่งความรักของตะวันตก มีการให้หญิงบอกรักชายได้ คนไทยก็รับเอาประเพณีนี้มาด้วย เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักที่ทุกคนปรารถนา แล้วนำมาประกอบกับความรักเป็น วาเลนไทน์พ่ายรัก แสดงให้เห็นว่า เมื่อสังคมเปลี่ยนไป คนไทยก็รับความคิดของตะวันตกมากขึ้น

นอกจากชื่อเพลงลูกทุ่งจะสะท้อนความเป็นชนบท ลักษณะนิสัยของคนไทย หรือการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของสังคมแล้ว ชื่อเพลงลูกทุ่งส่วนหนึ่งยังสามารถสะท้อนความเป็นชาวบ้านได้ด้วย โดยดูได้จากการใช้คำภาษาปาก เช่น รักผัวน้อยมากกว่าผัวหลวง หล่อ ขี้แตกขี้แตก โคตรหล่อ มีเมียน้อยละน่าดู เมียน้อยเมียหลวง ฮุย ๆ ลุยเข้าไป จากการใช้คำภาษานั้นจะเห็นได้ว่าเป็นคำที่ชาวบ้านทั่วไปพูดกัน และในชื่อเพลงจะมีคำว่า “ ผัว ” และคำว่า “ เมีย ” เป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาเป็นเรื่องปกติของชาวบ้านทั่วไป ส่วนการใช้ชื่อเฉพาะก็สะท้อนความเป็นชาวบ้านได้ เช่น สมศรีไม่ดีตรงไหน น้องน้ำผึ้ง บุญมาถูกหลอก รักคนชื่อน้อย ชื่อเหล่านี้เป็นชื่อของชาวบ้านทั่วไป

ในด้านของการใช้คำบ่งอาชีพสะท้อนให้เห็นการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของชาวบ้าน ไม่ว่าจะ กรรมกรก่อสร้าง แม่ค้าคนสวย สาวชานาครวญ ครูเค็งขี้เมา อาชีพที่ปรากฏนี้มักจะเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย ไม่ต้องมีการศึกษาสูง และเป็นการประกอบอาชีพของคนชั้นกลางถึงคนชั้นล่างในสังคม สังเกตได้ว่าถึงแม้จะมีอาชีพข้าราชการปรากฏอยู่ในชื่อเพลงลูกทุ่ง เช่น ทหาร ตำรวจ แต่อาชีพเหล่านี้จะมียศหรือตำแหน่งไม่สูง เช่น น้ำตาจ่าสังข์ น้ำตาจ่าน้อย น้ำตา อ.บ.ต. น้ำตาทหารเกณฑ์

และการใช้คำเรียกญาติ เช่น แม่ ป้า พ่อตา พี่เขย น้อง จะเป็นคำธรรมดาสามัญที่ชาวบ้านใช้เรียกญาติ เพื่อบอกความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว แต่สังเกตได้ว่า บางครั้งมีการใช้คำเรียกญาติ แม้จะไม่ใช่วินิจฉัยที่แน่นอนจริง ๆ ถ้ามีอายุโลกกว่าก็จะมีกรลำดับญาติ เป็น พี่ ป้า น้า อา ถ้าอายุน้อยกว่า จะใช้ น้อง เป็นต้น

ผู้วิจัยสังเกตได้ว่า การที่ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจากชื่อเพลงลูกทุ่งบางอย่างนั้น จะบ่งความเป็นชนบท ที่เป็นเช่นนี้อาจมีสาเหตุมาจากนักแต่งเพลงลูกทุ่ง^{*} เพราะว่ามีนักแต่งเพลงแต่ละคนนั้นมักมีภูมิลำเนาอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ และได้เข้ามาใช้ชีวิตในเมือง พวกเขาจึงได้เก็บเกี่ยวเอาประสบการณ์ที่ได้พบ นำมาถ่ายทอดเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งความรู้สึกต่ำต้อยด้อยค่า ผูกพันกับธรรมชาติ หวนนึกถึงบ้านเกิด ความรู้สึกเหล่านี้จึงสะท้อนออกมาจากชื่อเพลง เช่น เป็นชายต้องบวช บวชก่อนเบียด กลับนาเถิดนาง บ้านนายังคอย รอรักใต้ต้นกระโดน พบรักวันเช้าพรรษา สงกรานต์ตำนานรัก เสกหน้าทอง นางกวิมหาเสน่ห์ และสังเกตได้ว่า วัฒนธรรมและสภาพสังคมที่ปรากฏส่วนใหญ่จะเป็นภาพสะท้อนของคนกลุ่มหนึ่งมากกว่าที่จะเป็นคนไทยทั้งหมด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประพันธ์เพลงที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด จึงได้สะท้อนภาพสังคมในมุมมองของผู้ประพันธ์ที่ได้ประสบกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม จึงทำให้วัฒนธรรมและภาพสังคมเป็นสังคมชนบท ถ้าเป็นสังคมเมืองก็จะเป็นสังคมชั้นกลางถึงล่าง มากกว่าสังคมชั้นสูง

นอกจากนี้กลุ่มผู้ฟังเพลงลูกทุ่งก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ เพราะผู้ประพันธ์ต้องเขียนหรือแต่งเรื่องราวต่าง ๆ ให้ถูกใจกลุ่มผู้ฟังเพลงลูกทุ่งด้วย ดังนั้นเมื่อกลุ่มผู้ฟังเพลงส่วนใหญ่จะเป็นคนต่างจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดที่อยู่ในภาคอีสาน รวมไปถึงกลุ่มคนชนชั้นกลางถึงล่างในสังคม ภาพสะท้อนวัฒนธรรมและสังคมที่ปรากฏจึงเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มผู้ฟังเพลงลูกทุ่งเท่านั้น มิใช่ภาพรวมของสังคมไทยทั้งหมด

* ดูภาคผนวก ก.